

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 40-01, 40-02, 40-03, 40-04, 40-05 — Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cekovni račun: Ljubljana številka 10,650 in 10,349 za inserate.

Uprava: Kopitarjeva ulica številka 6.

SCLOVENECE

Klic malih narodov

Belgijski kralj Leopold in nizozemska kraljica Viljemina sta se v ponedeljek in torek sestala k nepričakovanemu posvetu v Haagu. Razgovorom sta prisostvovala tudi zunanja ministra obeh sosednih držav. Svetovno javno mnenje je ugibalo, kaj neki je moglo dati povod temu nenadnemu sestanku vladarjev dveh nevtrálnih držav. Še v torek dopoldne je izšlo v Haagu uradno poročilo, da pri posvetu med obema vladarjema nikakor ne gre ne za kakšno medsebojno vojaško zvezo, niti za kakšno novo mirovno pobudo. Toda popoldne je prišlo presenečenje. Kralj Leopold in kraljica Viljemina sta poslala vladarjem vojskujočih se držav, nemškemu kanclerju Hitlerju, angleškemu kralju Juriju in francoskemu predsedniku Lebrunu, brzojavke, v katerih se jim ponujata kot posrednika za mirovna pogajanja, »preden na zahodu ne izbruhne vojna z vso silo«, ker da jima tako velepa spoznanje njune dolžnosti do svojih narodov in do miru na splošno.

Belgijski kralj in nizozemska kraljica sta že enkrat, tik pred izbruhom vojne na Poljskem, stopila na plan s plemenitimi, miroljubnimi pozivi na naslov velikih narodov, naj skušajo poravnati medsebojna nesoglasja na mirni način. Če sta smatrala, da je še čas in prilika, da po dveh mesecih vojne — Poljska je med tem kot država izginila — ponovita svoj napor v prid miru, je to samo dokaz za to, da želita storiti vse, kar je v njunih močeh, da se konča vojna, preden ne bo zavzela obsega, ki zna pomeniti konec vse sodobne človeške omike.

Vendar pa so nepristranski opazovalci našli v pobudi belgijskega kralja in nizozemske vladarice poleg teh plemenitih in globoko srčno kulturo odkrivajočih razlogov še druge, ki spadata v območje stvarne politike. Dva meseca že traja vojna. Na zahodni, to je na glavni fronti se še tako rekoč razvila ni. Tudi gospodarska vojna še dolgo ni zavzela polnega razmaha in tudi ni rodila nobene tistih posledic, ki jih hoče doseči, kajti zaloge trajajo tako v enem kakor drugem taboru. Toda ta sorazmerno kratka doba vojnega stanja pa je zadostovala, da je pokazala na velike težave, ki čakajo predvsem male, nevtralne države, da bi se ubranile vojnega plamena in svojo nevtrálnost ohranile. Pokazala je, da se bosta oba vojskujoča se tabora prizadevala, da nevtrálno državo čimprej potegneta v svoj krog in da oba računata s tem, da si bosta zmago priborila v veliki meri tudi s pomočjo nevtrálnih držav, ki so potem takem v nevarnosti, da ne pridejo v mlin med dva v nasprotni smeri se sukajoča kamna, ki jih bosta zdrobila, ali da se izpostavijo nevarnosti, da jih v tej grozni borbi, ki se oznanja in ki se bo vodila z vsemi sredstvi, kadar se bo enkrat začela, ta ali oni tabor enostavno ne potegne nase, češ da vojaški razlogi veleajo takšnečasne rešitve.

In ta položaj sta imela belgijski kralj in nizozemska kraljica verjetno pred očmi, ko sta sestavljala besedilo svojega brzojavnega poziva k miru. Pred očmi so jima lebdeli mnogi dokazi, da njun strah ni prazen. Nevtrálnost baltičkih držav Estonske, Letonske in Litve je trajala samo dobre tri tedne, ko so se morale podrediti Sovjetski Rusiji, s katero delijo nevtrálnost, dokler bo ona nevtrálna, a so pri tem izgubile svojo lastno neodvisnost. Primer Finske, ki spada med skupino skandinavskih držav, je še bolj zgovoren. Sovjetski pritisk na Finsko je odjeknil po vsej Skandinaviji in tudi Norveška in Švedska sta čutili, da jih evropski položaj vedno bolj potiska na nevarne strmine, ko bodo morale izbirati med borbo in ohranitvijo lastne neodvisnosti. Toda za skandinavske države, ki so bogate na osnovnih surovinah, sovjetska nevarnost ni največja, ker jima grozijo še drugi, križajoči se pritiski obeh vojskujočih se taborov, ki v času vojne v Skandinaviji ne vidijo več narodov, ampak samo bogata ležišča nujno potrebnih surovin. Podoba na Balkanu ni mnogo drugačna. Položaj tukaj še ni tako jase, kot je drugod, a tudi tukaj se že čutijo križajoči se pritiski političnega in predvsem gospodarskega značaja, ki ne obetajo nič dobrega za eno, ne za drugo izmed nevtrálnih balkanskih držav. Čutijo se že zdaj in imamo razlogov dosti za to, da pričakujemo še mnogo močnejših v bodočnosti v sorazmerju, kakor se bodo vojni dogodki razvijali. Toda vladarja Belgije in Nizozemske sta imela pred očmi predvsem usodo lastnih dežel, ki bolj kot skandinavske države, bolj kot balkanske države, ležita na izredno izpostavljenih tleh, tako rekoč sredi med frontama, kako bo njuna država, ki ni nič bolj iskreno in bolj vroče ne želita, kakor da ostaneta izven vojne burje, sploh mogoče ubraniti se požara, ki ju na obeh straneh obdaja, ali ju bo v kratkem obdajal, ako vojne ne bo konec. V časopisju smo mogli brati različne vznemirjajoče novice. Tako smo brali, da so angleška letala, ki so hotela v Nemčijo, letala nad belgijskim in nizozemskim ozemljem. Brali smo tudi o nekih načrtih Nemčije za ogromen napad na Anglijo, ki bi se ga udeležili suhozemska armada, letalstvo in brodnice, in ki bi se le s težavo izognil vmesnega belgijskega in nizozemskega ozemlja. Brali smo, da sta francoska Maginotova in nemška Siegfriedova črta nepremagljivi, da bo torej mogoče doseči prodor le tamkaj, kjer se nečata, to je na skrajnih koncih, bodisi pri švicarski, bodisi pri belgijski (luksemburški) meji. Vse to so za enkrat seve samo domneve, toda nikdo ne ve, kakšne nepredvidene razvoje bo prinesla s seboj vojna, ko bo postajala vsak dan bolj huda, vsak dan bolj brezobzirna in ko se bo reklo, da v borbi za življenje in smrt ni več mogoče ozirati se na izbero sredstev.

Vse to sta videla belgijski kralj in nizozemska kraljica. Zato sta dvignila svoj glas v prilog miru. Njun klic pa je obenem klic vseh malih narodov, ki se mu pridružujejo s polno iskrenostjo, ker vedo, da je njihova rešitev ne v vojni, ampak samo v miru.

8 mrtvih, 53 ranjenih pri atentatu v Monakovem

Takoj po Hitlerjevem odhodu iz kavarne Bürgerbräu je počil peklenjski stroj in napravil strašno razdejanje — Ogorčenje po vsej Nemčiji — Nemški tisk napoveduje, da pride sedaj obračun z nasprotniki

V sredo zvečer, nekaj časa potem, ko je Hitler zaključil svoj govor v kleti monakovske gostilne »Bürgerbräu« svoj govor ob priliki spominskega večera na 15. obletnico puča L. 1923 v Monakovem, je v dvorani nenadno eksplodiral peklenjski stroj, ki je povzročil veliko razdejanje. Strop dvorane se je vdrl in se zrušil na odhajajoče zborovalce.

Hitler sam je zapustil zborovanje nekaj minut prej in je bil že na poti k vlaku, da se pelje nazaj v Berlin, ko je peklenjski stroj počil. Po zadnjem službenem poročilu, ki je izšlo o atentatu, je bilo 8 mrtvih in okrog 53 ranjenih. Med ubitimi narodnimi socialisti ni nobenega odličnejšega člana. Uporaba telefonov za zasebnike je bila takoj prepovedana, tako da je nemška javnost zvedela za dogodek šele v jutranjih urah. Novica je vzbudila največje ogorčenje. Spodaj objavljamo vsa poročila o atentatu, kakor smo jih sprejeli.

Okoliščine atentata

Od narodnosocialističnih voditeljev ni prizadet nobeden

Prva poročila

München, 9. novembra. AA. DNB: Hitler je prišel v München na krajši obisk o priliki spominskih svečanosti starih borcev narodnosocialistične stranke. Namesto Rudolfa Hessa je imel kancler Hitler govor v Bürgerbräu.

Ker so državni posli prisilili Hitlerja, da se še ponoči vrne v Berlin, je zapustil omenjeno pivovarno prej, kakor pa je prvotno nameraval ter se podal na postajo v vlak, ki je že pripravljen čakal nanj.

Kmalu zatem, ko je Hitler odpotoval, se je pri petila v pivovarni eksplozija. Od starih borcev narodnosocialističnega pokreta, ki so se še vedno mudili v dvorani, je bilo ubitih 6, ranjenih pa nad 60 oseb. Atentat, ki po svojih sledovih kaže na tuje povzročitelje, je izzval v Münchnu velikansko ogorčenje. Da bi se ugotovilo, kdo so tisti, ki so izvršili atentat, je razpisana nagrada 500.000 nemških mark.

Danes je bilo objavljeno poročilo, da so od ranjenecv še trije podlegli.

Vest o atentatu v Bürgerbräu se je takoj razširila po vsem mestu. Policija je zaprla vse ulice v okolici in izvedla najstrožje nadzorstvo nad vsemi avtomobili. Davi je mesto že imelo normalno zunanjščino.

Davi je izšlo službeno poročilo o smrtnih žrtvah. Poročilo se glasi:

O priliki atentata v Münchnu so izgubili življenje naslednji strankini borci: Franc Lutz iz Münchena, član SS oddelkov, Vilhelm Kaiser, veletrgovec iz Sonna, pri Münchnu, glavni voditelj SS oddelkov in namestnik voditelja motoriziranih oddelkov SS, dalje neka neznana ženska, verjetno blaginjska v pivovarni, nadalje ga. Marija Henle, radionapovedovalka, Leonard Reindl, glasbenik, Emil Kasberger, Evgen Schacht ter še ena oseba, katere ime še ni ugotovljeno.

Tako znaša število mrtvih sedaj 8, medtem ko je ranjenih 53.

Nadaljne podrobnosti

Monakovo, 9. nov. b. O atentatu v Monakovem so znane še naslednje podrobnosti. Do eksplozije je prišlo točno 27 minut potem, ko je Hitler ob 21.03 končal svoj govor. Hitler sam je zgradbo zapustil in je bil v trenutku, ko je prišlo do eksplozije, že na postaji, ki je nanj čakal posebni vlak, da ga odpelje v Berlin, kamor je moral zaradi važnih državnih poslov. Eksplozija je povzročila bomba, ki je bila tempirana in je eksplodirala ob času, ko bi se moral Hitler nahajati še v dvorani. On pa je ušel atentatu prav zaradi tega, ker je moral nujno odpotovati v Berlin. Peklenjski stroj je bil postavljen na praznem prostoru neposredno iznad dvorane, v kateri je bilo zborovanje.

Preiskava je ugotovila, da je bila bomba postavljena tik pred zborovanjem. Eksplozija je bila zelo učinkovita in se je skoraj ves strop zrušil na zborovalce, od katerih je veliko število ranjenih, med njimi tudi štiri ženske.

Prebivalstvo je bilo dokaj mirno in ni prišlo do nobenih neredov. Naglo so prihajali gasilci in reševalci ter pokretne ambulante. Takoj po eksploziji je policija ustavila za zasebnike ves telefonski promet z Nemčijo in z inozemstvom. Kavarne in gostilne pa so morali lastniki takoj zapreti. Oddelki SA in SS so mrzlično preiskovali vse kavarne in gostilne ter zaslišali nekatere sumljive osebe, ki so jih

pridržali v zaporu. Posebno temeljito preiskavo so izvedli v kavnarh in gostilnah, ki so v bližini »Bürgerbräukellerja«. Tam so aretirali tudi prve sumljive osebe, ki so jih zasliševali vso noč.

Zgradba, v kateri je bomba eksplodirala, je zelo poškodovana, kajti peklenjski stroj je imel nenavaden učinek. Udrl se ni samo strop, temveč so bili poškodovani tudi deli ostalih dvoran poslojja. Tla so polna prahu, razbitih lesenih nosilcev, opor, kamenja in ometa. Tudi zunaj zgradbe je odletel skoraj ves omet. Učinek eksplozije je bil tak, da je napravil škodo tudi v sosednih poslojpih, kjer so popokale šipe.

Hitler informiran v vlaku

Državni kancler Hitler je zvedel za eksplozijo šele eno uro po odhodu iz Monakovega v posebnem vlaku, ki je vozil v Berlin. Novico o atentatu mu je sporočil šef državne policije Himmler, ki se je vozil z njim v vlaku in ki je za atentat zvedel na neki stranski postaji, kjer je bil vlak proti voznemu redu ustavljen. Šef policije Himmler je takoj določil svojega prvega pomočnika Wolfa za vodstvo preiskave in ta se je moral takoj vrniti v Monakovo.

Nemška vlada je razpisala nagrado 500.000 mark onemu, ki najde atentatorja. To nagrado pa je neznana nemška oseba povišala za 100.000 mark, tako da bo oni, ki bo pokazal sled za atentatorjem, dobil 600.000 mark.

„12-Uhr Blatt“

Berlin, 9. nov. AA. DNB: Vest o atentatu v kleti »Bürgerbräu« v Monakovem je prispela v Berlin tako pozno, da jo prve izdaje jutranjih listov niso mogle sporočiti.

Prvi list, ki je to vest objavil v Berlinu, je bil »12-Uhrblatt«, ki v svojem komentarju podurja, da ni dvoma, da so pri tem atentatu zapleteni tuji prsti. Kadarkoli so se v Nemčiji pojavili možje, ki se niso hoteli umakniti pred cilji tuje politike in ki niso hoteli pristati na zasužnje-nje Nemčije, vselej so se pripetili atentati ali pa skrivnostne avtomobilske nesreče. Bombe so »slučajno« eksplodirale ali pa so revolverski strel »slučajno« zadeli. Poznamo evropske države, katerih zgodovina je polna takšnih primerov. Toda sovražniki Nemčije so se to pot silno zmotili v svojih računih. Nemčija bo svojim državnim sovražnikom, živčim na njenim ozemlju in ki so v tuji službi, vrnila s polno mero milo za drago.

„Deutscher Dienst“

»Ko gledamo sovražniku v oči, nam mora biti hrbet zavarovan«

Ko smo snoči sprejeli vest o poskusu atentata v kleti »Bürgerbräu«, nam je za nekaj minut zastal dih, toda takoj nato smo začutili neizrekljivo hvaležnost do usode. Voditelj je živ!

Polni globokega spoštovanja se klanjamo spominu poslednjih žrtv našega gibanja. V popolnem smislu besede so padli za našega voditelja. Kajti na našega voditelja Hitlerja je bil naperjen ta zločin. Njega so hoteli ubiti, ker so mislili, da bodo tako Nemčijo zadeli sredi srca.

Kdo so morileci? Danes še ne vemo podrobnosti, kako se je pripravljalo to zločinsko dejanje in kako je bilo sploh mogoče. Toda eno vemo zanesljivo: Hujskači, ki so dali denar, tisti, ki so zmogli izmisliti si tako ostuden načrt, to so krogi, ki so zmerom nastopali v politiki s skrivnostnimi umori. To so agenti določene tuje službe. Za njimi svoje vojni hujskači in židovski režiserji. Če se je mogel pripetiti kakšen dogodek, ki bi bil do skrajnega pomnožil trdno odločnost vodstva nemške države in nemških voditeljev ter nezlo-ljivo voljo nemškega naroda do zmage in zvestobo vsakega izmed nas do voditelja, je to ustvaril ta poskus umora Adolfa Hitlerja.

Toda sovražniki bodo imeli priložnost izvedeti, kdo smo mi. Ne bomo ostali sredi pota. To prisegamo ob mrtvaškem odru mrtvih tovarišev. V boj, ki se zdaj začenja, stopa nemški narod odločen. Če smo doslej imeli še obzirnost do sovražnikov države, je zdaj jasno, da bomo odsej ravnali s njimi tako, da ne bodo nikdar več mogli ogroziti življenja in varnosti narodnih socialistov. V bodoče bomo s vse drugačnimi sredstvi kakor doslej preprečili delo tistih, ki so plačani za zločine s tujim zlatom. Kadar gledamo sovražniku v oči, nam mora biti hrbet zavarovan.

Vsa Anglija mora vedeti, pravi list na koncu, da je Nemčija trdno odločena boriti se, kajti zdaj po monakovskem atentatu še posebno ve, da gre ta boj na življenje in smrt.

„Frankfurter Zeitung“

»Ta zločin bo razkrinkan«

Berlin, 9. nov. AA. DNB: »Frankfurter Zeitung« piše o priliki atentata v Münchnu naslednje: Ni ga Nemca, ki ne bi pomislil na ono državo, s katero je Hitler pred atentatom tako odločno obračunal. Vsa Nemčija izraža ogorčenje, ki ga je ta zločin izzval v glavnem mestu narodnosocialističnega pokreta v Münchnu. Vsa Nemčija žaluje za žrtvami, ki so na dan svoje proslave padle zaradi atentata. Enako sočustvuje z vsemi ranjenimi vsa Nemčija. Ves nemški narod se zahvaljuje božji Previdnosti, ki je obvarovala voditelja Nemčije pred atentatom, katerega posledice bi bile nedogledne. Zrtve pred monakovskim spomenikom so se ponovile. Zadele so ves narod, ki takšnih zločinov več ne bo trpel. Ta zločin bo razkrinkan, razkrinkane pa morajo biti tudi tuje mašinacije ter prikazane v polnem obsegu, da se pokaže kdo je odgovoren za zločin. Nemški narod je v tem trenutku še tesneje strnil svoje vrste okoli svojega voditelja.

Vtis v Italiji

»Globoko ogorčenje«

Rim, 9. nov. t. Vse časopise izraža svoje globoko ogorčenje nad atentatom v Monakovem in čestita voditelju Nemčije da je bil ohranjen svojemu narodu. Italijanski veleposlanik v Berlinu je dobil nalog od svoje vlade, da sporoči Hitlerju njene čestitke. Tudi italijanski cesar in kralj ter Mussolini sta poslala svoje brzojavne čestitke.

V Parizu

Pariz, 9. nov. b. Poročilo o atentatu v Monakovem so povzročila v Parizu veliko iznenadenje. Splošno so prepričani, da bo sedaj prišlo v Nemčiji do novih važnih dogodkov.

Angleška poročila

Monakovo, 9. nov. t. Reuter poroča: V nemških narodnosocialističnih krogih izražajo veliko veselje, da se je atentat na voditelja ponesrečil. Povsod dodajajo, da Hitlerja varuje neka posebna sreča. Običajno so njegovi govorji trajali po poldrug ali dve uri. Ako bi se bil Hitler držal tega načela tudi pri svojem govoru v Monakovem, bi bila nesreča neizbežna. Tako pa je bil njegov govor topot krajši, nadalje so ga klicali v Berlin nujni posli in se ni mogel dalje časa zadržati. To je bila tudi vsa njegova sreča.

Dvorana »Bürgerbräu« je zdaj podobna kupu razvalin. Strop je delno padel na tla. Vsi stebri ležijo navzkriž po ruševinah. Med ranjenimi je tudi mnogo žensk. Novica, da je med mrtvimi tudi Hitlerjev namestnik Hess, je neresnična. Nasprotno, Hess je bil med tistimi, ki so vodili reševalna dela.

Na Nizozemskem

Haag, 9. nov. AA. DNB: Zločin v Münchnu je zbudil najgloblji vtis v vsej holandski javnosti. Vsi časopisi poudarjajo, da je ogorčenje tako veliko, da so vsi ostali dogodki potonjeni vstran, tako tudi mirovna pobuda kraljice Viljemine in kralja Leopolda, v katero so stavili toliko upanja.

Zagrebska vremenska napoved: Stalno, jasno vreme z jutranjo meglo in lahimi vetrovi. Zemunska vremenska napoved: V severno-zahodnih in zahodnih krajih se bo pooblačilo in bo verjetno tudi nekaj dežja. Delno oblačno s krajevnim jutranjo meglo in vzhodnih predelih. Precej močan jugovzhodnik in jug. Toplina bo naraščala.

„Kominternina in Sovjetija — isto“

Vatikansko glasilo ostro obsoja dvoličnost sovjetske politike

Vatikan, 9. nov. AA. Havas: Bolj kakor kdajkoli je cilj Sovjetske Rusije diktatura proletariata pravi list »Osservatore Romano« v zvezi s pozivom, ki ga je izdala Kominternina na delavstvo vsega sveta, in ki naj po sodbi lista uvede razredni boj in preuredi socialni red.

«Osservatore Romano» ne dela nobene razlike med sovjetsko vlado in Kominternino ter ugotavlja,

da Moskva izjavlja, da se bo borila proti vsem evropskim in ameriškim državam brez razlike. List omenja na to, da je Ribbentrop v svojem zadnjem govoru v Gdanskju izjavil, da se bo nemško-sovjetsko prijateljstvo še dalje bolj poglobilo in pripominja, da je Kominternina odgovorila na te besede s tem,

da je posadila Nemčijo na obtožno klop skupno s Francijo in Veliko Britanijo. Vsebinska komunističnega proglaša ne more nikogar presenetiti, izvzemši tiste, ki so se zanašali na nevarno utvoro o nevtrálnih Sovjetski Rusiji in o sovjetski armadi, ki naj osvobodi Belorusje, Ukrajince in narode na Baltiku. — List končuje, da je cilj Sovjetske Rusije bolj kakor kdajkoli, da vsili svetu diktaturo proletariata s sodelovanjem sovjetske diplomacije in Kominterne. Diktatura proletariata ni nič drugega kakor diktatura najnižjih gonov. Ne more biti dvoma, pravi glasilo sv. stolice, da sta Kominternina in Sovjetska Rusija eno in isto in da se na obeh straneh nahajajo isti ljudje, ki se poslužujejo istih načinov dela.

Politični zapiski

Koroška Slovenka

»Koroški Slovenec«, glasilo koroških Slovencev, prinaša v zadnji številki članek o koroški slovenski ženi, materi in gospodini, kjer slavi čudovito požrtvovalnost koroškega slovenskega ženstva za svoj dom in družino. Nato pa pravi: »Ni nas ob teh mislih strah tudi ne za našo narodno bodočnost. Še varuje naša žena vse prvobitnosti slovenske žene, še je vsa samo bitje s srcem, ljubečim in gorečim za vse lepo in plemenito. Še se čuti kot otrok božjega stvarstva in kot delček božje narave. Nam možem, ki s svojim računarskim razumom le preradi gledamo nas same in ne vidimo nad seboj sonca in zvezd in zato tolikanj razdiramo in ubijamo, stoji nasproti žena, nositeljica resničnega, čezga življenja. Naše žene tudi danes še ni strah za našo slovensko bodočnost. Predobro sluti in morda celo ve, da bo naše narodno gorje poznim našim rodovom v blagoslov in dobrobit. Zato ne obupuje in ne tarna, mrtveč ostaja verna in zvesta Slovenka. Da bi ostala še v bodoče, kakršno želimo: vsa Slovenka, vsa Slovanka! Žena in mati, tovarišica in gospodinja, umetnica in duhovnica, varuhinja družinskega in narodnega občestva. Za nami jo bodo slavili naši otroci kot rešiteljico in dobrotnico vsega naroda.«

Avtonomija Bosne in Hrvti

»Hrvatski Dnevnik« prinaša glasove zoper avtonomijo Bosne, kakor se je za njo izrekel minister dr. Kulenović. »Hrvatski Dnevnik« piše med drugim: »Tudi govor Vladimir Jevtiča, bana drinske banovine, ki je odločno nastopil zoper meje med Bosno in Srbijo, je bil antiavtonomistično sestavljen. Drugo vprašanje pa je, ali je bilo politično modro, da je ban Jevtič, ko je govoril o Bosni, pozabil na Hrvatsko, ker ima Bosna poleg srbskega tudi hrvaški značaj. Kdor je zoper avtonomijo Bosne in Hercegovine ter za ustanovitve ene srbske banovine, ta naj ve tudi to, da se mora tudi obseg te banovine določiti sporazumno s Hrvati, kakor se je obseg banovine Hrvatske ugotovil sporazumno s Srbi, in sicer pod pogojem, naj se končni obseg banovine Hrvatske sporazumno določi, kadar pride na vrsto preureditev vse države skupnosti.«

O izjavi ministra dr. Budisavljeviča in treh banovinah

Osijski »Hrvatski list« se peča z izjavo ministra dr. Budisavljeviča, ki je predsednik SDS ter je zadnjič rekel, da se bo država tako uredila, da bodo tri dežele: Hrvatska, Slovenija in Srbija. »Hrvatski list« nato pravi: »Njegova izjava pomeni, da ni govora o ustanovitvi banovine Črne gore, kakor tudi ne banovine Vojvodine. Sedanje banovine donavske, drinske, moravske, zetske, vrbske naj bi sestavljale banovino Srbijo. Dr. Budisavljevič se je omejil na splošno ugotovitev, ne da bi bil črnil besedico o tem, ali se bo pri ustanavljanju banovine Hrvatske spremenila meja v korist banovine Hrvatske. Da je to neizogibno, ni treba niti naglašati. Ako se bo poleg banovine Hrvatske in Slovenije ustvarjala zares samo še ena banovina, banovina Srbija, nastaja samo po sebi vprašanje razmejitve med Hrvatsko in Srbijo v Bosni in tudi drugod. Sedanje meje banovine Hrvatske se morejo smatrati zgolj začasne, če nastopi konkretni slučaj, kakor nam je bilo povedano z merodajne hrvaške strani.«

Ministrska uredba za pobijanje draginje na Hrvatskem ne velja

Hrvatski ban dr. Šubašić je izdal okrožnico z ozirom na zakonsko uredbu z dne 20. septembra za pobijanje draginje in špekulacije. V svoji okrožnici pravi, da ta uredba na Hrvatskem ne velja. »Na področju banovine Hrvatske morejo imeti obvezno moč samo one uredbe o stvarih iz pristojnosti banovine Hrvatske, katere do sestanka hrvaškega sabora izda kralj na predlog bana banovine Hrvatske. Ministrski svet ne more sprejemati nobenih zakonskih uredb z zakonsko močjo na področju banovine Hrvatske... Tako ne more imenovana uredba imeti nobene obvezne moči na področju banovine Hrvatske, ker ureja stvari iz pristojnosti banovine Hrvatske, pa je ni izdal kralj na banov predlog. Zato za področje banovine Hrvatske ostajajo še dalje v veljavi določila zakona o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije od leta 1921.«

Stiki med Maksimovičem in Stanojevičem

Belgrajski listi poročajo, da je prišel iz Beograda v Knjaževac g. Milan R. Stefanović, pomočnik upravnika državne tiskarne ter bivši narodni poslanec za kragujevski okraj. Prišel je v Knjaževac kot zastopnik skupine prosvetnega ministra g. Božidarja Maksimoviča. Gosp. Stefanović je takoj odšel na stanovanje g. Ace Stanojeviča ter se z njim dalj časa pogovarjal. Stefanović bo ostal v Knjaževu več dni.

Frankovski klub v Splitu

»Narodni list«, ki ga je JNS začela izdajati v Splitu kot svoje glasilo, prinaša tole novico: »Frankovski disidenti HSS so ustanovili svoj klub ter prevzeli prostore francoskega krožka, ki se je preselil v nove prostore. To so maloštevilni nezadovoljenci, ki se zbirajo okoli odvetnika dr. Eda Bulata in odvetnika dr. Iva Cuzija. Jamstvo za prostore sta prevzela dr. Bulat in veletrgovca Petar Simetla. Odziv je razmeroma precej majhen, čeprav so disidenti pričakovali, da bodo potegnili za seboj večje število zlasti mladih pristašev HSS.«

Dragoljub Jovanović in dr. Maček

Kakor poroča Mačkov list »Hrvatski Dnevnik«, je Dragoljub Jovanović imel on in ta teden več shodov po Srbiji. Dne 7. t. m. pa je pripeljal k dr. Mačku dve deputaciji. Prva je bila deputacija malih strojarjev iz Pirota, ki so Mačka prosili, naj bi se jim zmanjšali davki. Dr. Maček je odgovoril, da so mu težnje malih obrtnikov prav tako pri srcu kakor želje kmetov. Nato pa je dr. Mačka pozdravila deputacija kmetov iz topliškega okraja, ki so ga pozdravili kot nosila svoje liste ter ga prosili, naj jim vrne gozdove, ki so jim bili odvzeti. Nato »Hrvatski Dnevnik« navaja, kje bo dr. Dragoljub Jovanović imel še kake shode.

Washington, 9. nov. AA. Stefani: Pri občin-
skih volitvah so zmagali demokrati v Filadelfiji,
republikanci pa v San Franciscu, kjer je bil ame-
riški Italijan Rossi tretji izvoljen za župana.

Za koliko banovin so srbske stranke

Za 3, zoper 4, za 5 banovin

Kaže, da nekatere stranke to vprašanje izigravajo in zavlačujejo

Belgrad, 9. novembra. m. Polemika o izjavi voditelja jugoslovanskih muslimanov ministra za gozdove in rudnike dr. Klenoviča o potrebi ustanovitve štirih samostojnih enot Bosne in Hercegovine se poleg polemike med sarajevskim in zagrebškim časopisjem nadaljuje tudi v Beogradu. Kakor smo pričakovali, je seveda proti ustanovitvi štirih banovine nastopila JNS, katere izvršni odbor je na poziv mestne organizacije v Sarajevu danes ostro obsodil izjavo dr. Klenoviča ter nastopil odločno proti avtonomiji Bosne in Hercegovine. Značilno je tudi, da je proti tej avtonomiji nastopil tudi prvak SDS iz Bosne prota Kećmanović, ki se trenutno mudi v Beogradu. Njegovo tozadevno izjavo objavlja »Telegraf«, ki podpira stremiljenje Ljotičevega »Zborac« pa tudi JNS. V tej izjavi prota Kećmanović odločno zavrača vsako sodelovanje z Blagojevičem, ki se zavzema za avtonomijo Bosne. Pravi, da oni iz »Krajine« nimajo nobene zveze s Sarajevom in tudi ne z Blagojevičevim avtonomijo. »Ne oziraje se na stališče, ki ga bodo o tem vprašanju zavzeli posamezni prvaki naše stranke (SDS), se bomo vsi iz Krajine borili proti vsakemu poskusu ustanovitve avtonomne Bosne in Hercegovine.«

O končni ureditvi države se je enako izjavil tudi sam voditelj SDS socialni minister dr. Budisavljevič v svojem govoru v Osijeku, v katerem je omenil tri banovine, in sicer slovensko, hrvaško in srbsko. Po današnjem sprejemu časnikarjev je minister Budisavljevič imel daljši razgovor z voditeljem vojvodinske SDS dr. Dudom Boškovičem.

Ta je časnikarjem izjavil, da Vojvodina pri končni ureditvi države zahteva avtonomijo tudi za sebe ter da se ne zadovoljuje s priključitvijo srbski banovini. Kakor znano, o tem vprašanju v vojvodinski SDS ne vlada enotno mišljenje.

Na drugi strani pa je tudi znano stališče HSS do končne ureditve države. »Hrvatski dnevnik« je stališče HSS jasno povedal, ko je izjavil, da v primeru, da Hrvatje, če se bo država končno uredila tako, da se bodo ustanovile samo tri banovine, to je hrvaška, slovenska in srbska, zahtevajo razširitev področja hrvaške banovine.

Iz vsega tega je razvidno, da so o tem vprašanju še celo v eni sami stranki, na primer v SDS, različnega mnenja, kar je najboljši dokaz, kako težka vprašanja so postavljena na dnevni red.

Kako se dajo brati Jutrovi članki o slepomišenju

V sredo je ljubljanski »Jutro« prineslo uvodnik z naslovom »Nič slepomišenja«. V prvem delu tega članka prepričevalno naglašajo, da ni nobenega dvoma, da bo Slovenija dobila avtonomijo, ki bo zakonodavna, da je to jasno, ko beli dan in da ga ni Slovenca, ki bi bil zoper to. V članku spet očita »Slovenec«, češ da mu dela krivico, ko ga razglašajo za nasprotnika slovenske samouprave, ker »Jutro« in JNS nista zoper slovensko samoupravo. Nato pa sledi drugi del, kjer na vse načine razlaga, kako koščiča je za zadeva z gospodarskega stališča, kako smo industrijska dežela, ki ne bi mogla živeti, če bi pretrgali vse vezi z drugimi pokrajinami, itd. Končno nas pozivlje, naj bo naša polemika stvarna. — Na ta članek nismo odgovorili, ker smo čakali, kakšen bo odmev na jugu. Danes naj navedemo, kako so naši bratje na jugu sprejeli ta »Jutro« članek.

Mačkovo glasilo »Hrvatski Dnevnik«, kakor vedno, tako tudi zdaj, ne polaga važnosti na »Jutrove« pomisleke, marveč le naglašajo, kako iz tega članka sledi, da so zdaj vsi Slovenci za avtonomno Slovenijo.

Polemika med »Obzorjem« in »Sokolskim Glasnikom«

Poročali smo že, da je Sokolski Glasnik napisal članek o razmerah na Hrvatskem, kjer v imenu jugoslovanske ideje hudo obtožuje sedanji tamkajšnji režim. »Obzorje« v dolgem članku odgovarja ter med drugim veli: »Kdor pozna razmere v banovini Hrvatski, se bo gotovo grozil ob takem pisanju Sokolskega Glasnika. Najprej pa je treba ugotoviti, da ideolog jugoslovanskega sokolstva zavzemajo neprijateljsko stališče do hrvaških narodnih zahtev. Bili so in ostali nasprotniki hrvaške narodne samobitnosti. To je tudi pravi povod za neresnično popisovanje razmer v banovini Hrvatski. Ta list govori tudi o nekaki emigraciji s področja banovine Hrvatske, Gre pa vsega skupaj le za nekaj ljudi, ki so se z ozirom na svoje preteklo protinarodno delovanje zbal ne toliko za svojo kožo, kolikor bolj za to, da v novih razmerah v banovini Hrvatski ne bodo imeli dosedanjih ugodnosti, zaradi česar so se naselili v Beogradu. Pač pa je v banovini Hrvatski ostalo mnogo drugih, ki so služili protinarodnim režimom, pa še nikomur ni padel las z glave. Nekoliko slučajev osebnega maščevanja, ki jih je bilo, pa so po desetih letih najtežje preganjanja in številnih ubojev nad Hrvati resnično neizogibni.« — Nato »Obzorje« navaja, koliko Hrvatov je bilo ubitih pod prejšnjimi režimi, pa je večina umorov ostala do danes ne le nezakazana, temveč celo nerazjasnjena. Nazadnje pa pravi Obzorje: »Hegemonisti so menda pričakovali, da bo novo stanje zgolj formalna sprememba hegemonističnega sestava. Treba pa je iz temeljev spremeniti dosedanje odnose med Hrvati, Srbi in Slovenci. Zato je treba, da Hrvati pridejo do primerne izraza v javnem življenju ne le banovine Hrvatske, temveč tudi v osrednjih državnih ustanovah, kar se doslej še ni zgodilo. Krik Sokolskega Glasnika in podobnih listov ne bo niti hrvaškega narodnega vodstva niti hrvaškega naroda premaknil s poti, ki mora po njej iti, da se uresniči naše narodne zahteve ter da se država uredi.«

Belgrajske novice

Belgrad, 9. novembra. AA. V tretji tretjini meseca oktobra so osrednje carinske blagajne nabrale 24.775.898 din. V letem razdobju preteklega leta je bilo vplačanih 32.670.056 din. Od 1. aprila do 31. oktobra t. l. je bilo plačanih skupno 583.552.634 din. Za isto razdobje je v proračunu določenih 604.826.250 dinarjev, kar pomeni, da je bilo 21.273.616 din ali 4,42% manj vplačanih.

Belgrad, 9. novembra. AA. S kraljevim ukazom sta odklikovana: z redcem jugoslovanske krone prve stopnje Svetozar Tomić, prvi podpredsednik Rdečega križa, in z redcem sv. Save 2. stopnje Mirko Marinković, ravnatelj Rdečega križa kraljevine Jugoslavije.

Belgrad, 9. nov. AA. Zadnje dni je bila omejena v gotovi meri prodaja bencinske mešanice za motorna vozila, kar so v neobveščeni javnosti razumeli kot špekulativne ukrepe, ker so se v zvezi s tem pojavili v javnosti tudi gotovi protesti. Opozorjajo se vsi zainteresiranci, da so to omejitve, ki je gospodarskega značaja, narekovale posebne razmere in težave, ki so se pojavile trenutno pri uvozu nafte in njenih derivatov v našo državo. Da bi se izognili neugodnim posledicam glede bodoče dobave nafte in njenih proizvodov, je bila uvedena blažja omejitev, za katero gre in ki bo prenehala, čim bodo razmere dovoljevale. (Iz pisarne uprave drž. monopolov.)

Osebnosti

Belgrad, 9. nov. m. Po prošnji za premeščeni meščanskošolski učitelj: Alojzija Ruzić, Novega mesta na L. mešano mešč. šolo v Ljubljani, Viljem Kunst iz Črnomlja na Rakek, Karla Kirar iz Šostanja na I. dekliško meščan. šolo v Mariboru. — Premješeni so: na pošto v Ormož Marija Verlič iz Maribora, Ignacij Božić, davčni uradnik iz Metlike v Višnjo goru, Miloš Bizjak, preglednik finanč. kontrole iz Bajmoka na Vič pri Dravogradu. — Z odlokom prosvetnega ministra je preveden v 6. skup. s tretjim periodičnim poviškom Alojzij Plantarič, veroučitelj na ljudski šoli v Kočevju.

Očetovske besede sv. očeta novoporočencem

Rim, 9. nov. dl. Včeraj je sv. oče med drugimi sprejel tudi 300 mladih parov, ki so prišli prosiť njegovega blagoslova. Sv. oče jih je prijazno nagovoril in zaključil svoj nagovor z besedami:

Molite zase, za vaše drage, za Cerkev, za nas, za vašo domovino in za mir na svetu. Ko se povrnete v svoje domove, nesite s seboj spomine na molitve, s katero vas spremljam. Pripovedujte vašim družinam, da ste v Rimu videli očeta, ki vas ljubi in vas vse poziva k molitvi ter vas vse blagoslovja in prosi na na vas božji blagoslov.«

Minister dr. Krek o volitvah

Na včerajšnjem sprejemu časnikarjev pri gradbenem ministru dr. Kreku je g. minister večina svojih izjavij posvetil rešitvi saniranja dolgov vodnih zadrug. Časnikarjem pa je zanikal vprašanje, kdaj bodo poslanske volitve. Na to vprašanje je gradbeni minister z ozirom na razna mnenja, po katerih naj bi bile najprej občinske, nato pa poslanske volitve, ali pa obratno, izjavil, da je dosti razlogov, da bi bile najprej poslanske, nato pa občinske volitve, ali pa obratno. Do danes se v tem pogledu ministrski svet še ni odločil. Gotovo je samo to, da bodo volitve takoj, kakor hitro bodo to dopuščale zunanje politične razmere.

Vlada za sezonske delavce in za pasivne kraje

Belgrad, 9. novembra. Minister za socialno politiko dr. Budisavljevič je časnikarjem danes dal nekaj podatkov o vrnitvi naših sezonskih delavcev iz Nemčije. Okoli 15. t. m. se bo vrnilo iz Nemčije kakih 13.000 naših sezonskih delavcev, kakih 6000 pa jih bo ostalo še tam. Dogovorjeno je, da bo vsak dobil izplačano za nemško marko po 13.30 din ter da jim carina ne bo zacarinila blaga, ki ga bodo imeli seboj, če ne bo vredno več ko 10.000 din. Vlada je tudi poskrbela, da bodo vračajoči se dobili na domači postaji brezplačno toplo hrano ter zadosti vagonov.

Glede preskrbe pasivnih krajev čez zimo je vlada ukrenila, da bo 3000 vagonov brezplačno vozilo hrano v pasivne kraje. Minister je priznal, da se je treba bati zlorab, vendar bodo tisti, ki bi zlorabljali brezplačne izkaznice, strogo kaznovani. Špekulanti z brezplačnimi izkaznicami naj pričakujejo strogih kazni.

Kdaj nova Kitajska vlada

Vančinvejeve vlade še ne bo

Sanghai, 9. nov. AA. Havas: Sestava vlade Vančinveja, bivšega kitajskega ministrskega predsednika, zaupnika Japonske, ki je bila napovedana za 12. november, torej za obletnico Sunjatčena, bo odložena. Ta vlada verjetno tudi ne bo letos sestavljena. Do te odločitve je prišlo zaradi nekaterih težav, ki so se pojavile v glavnem zaradi tega, ker je bil dosežen popoln sporazum med bivšim kitajskim ministrskim predsednikom in japonsko vlado. Kitajske skupine si še niso edine glede sodelovanja v tej vladi, čeprav so nekatere japonske skupine nerazpoložene do sklepa, s katerimi bi se omogočil naknadni sporazum s Čungkingom.

Bivši nemški prestolonaslednik pod policijskim nadzorstvom

Pariz, 9. nov. t. Havas poroča s francosko-nemško fronte, da se je tamkaj širila novica, da je bivši nemški prestolonaslednik še 14 dni pod policijskim nadzorstvom, ker so mu na ulici v Potsdamu, kjer se je sprehajal, priredili manifestacije, ki bi se mogle tolmaiti kot manifestacije za obnovo monarhije v Nemčiji.

Riga, 9. nov. AA. Stefani: Nemški ladji »Oldenburger« in »Ulm« sta odpluli iz pristanišča Ljebaja s 1200 Nemci v Gdanek.

Nemčija išče predsednika za novo poljsko državo

Trije kandidati so odklonili, ali stavili pogoje

London, 9. nov. t. »Times« objavljajo poročilo svojega dopisnika na Baltiku, ki pravi, da je na dobro poučenih mestih izvedel, da je nemška vlada že vprašala nekatere bolj vidne Poljake, če bi bili pripravljeni prevzeti v novi poljski državi, ki jo nameravajo ustanoviti pod nemškim protektoratom, vlogo predsednika. Predsednik bi imel približno iste naloge, kakor jo ima predsednik Hacha na Češkem in Moravskem.

Tako sta po pisanju »Timesa« dva zastopnika nemškega zunanje ministrstva in posebni odposlanec Hitlerja prišla k nekemu Studnickemu, ter mu stavila takšen predlog. Studnicki, ki je bil pred nekaj časa na čelu Nemčiji prijazne poljske organizacije, je ponujeno čast odklonil, izgovarjajoč se z boleznijo. Nato je bila ponudba stavljena nekemu Kucharszewskemu, ki je v zadnji vojni stal na čelu takimenovane aktivistične stranke, torej tistih Poljakov, ki so zagovarjali potrebo sodelovanja z Nemčijo, ki je takrat imela Poljsko zasledeno. Kucharszewski je postal tudi predsednik takratne poljske vlade v zasednem ozemlju. Po evoboditvi Poljske po maršalu Pilsudskem, se je umaknil in napisal zelo dobro

knjigo »Od belega do rdečega carizma«. Tudi ta gošpod je nemško ponudbo zavrnil, izgovarjajoč se na svojo starost. Kot tretji kandidat je bil izbran neki vseučiliški profesor v Krakovu, katerega ime pa ni znano. On je ponudbo sprejel, toda stavil je sledeče pogoje:

1. Nemške čete morajo takoj izprazniti poljsko ozemlje.
2. Vsi jetniki po ječah in koncentracijskih taboriščih na Poljskem morajo biti izpuščeni.
3. Nemčija mora dati svobodo vsem poljskim vojnim ujetnikom in jih prepeljati nazaj na poljsko ozemlje.
4. Na Poljskem mora biti ustanovljena izključno poljska uprava.
5. Nemčija mora povrniti vso škodo, ki je nastala po zapleni zasebnega premoženja na poljskem ozemlju in v škodo pripadnikov poljske narodnosti.
6. Ljudsko glasovanje naj odloči o bodoči ustavi nove poljske države.

Nemška vlada pri krakovskem profesorju s svojimi ponudbami ni vztrajala.

Vloga Avstralije in Nove Zelandije v sedanji vojni

Pet mož okrog okrogle mize v mali, preprosti, a dobro kurjeni sobi, to je tako proslula britanska državna konferenca oob okrogli mizi, najvišji organ britanskega svetovnega imperija, najmlajši od navzočih petih gospodov predseduje: Anthony Eden, minister za dominijone. Ob njem sede odposlanci Kanade, Južne Afrike, Avstralije in Nove Zelandije. Ravno ima besedo zastopnik Avstralije sir Henry Gullet, ki ima tudi ministrski naslov.

»Ne gre le zato,« izjavlja sir Gullet, »da materni deželi preskrbimo vojakov, orožja in streliva. Sicer je v singapurških vodah nameščenih 50 angleških bojnih ladij in letališč v Singapuru so natrpana bojnih letal. Toda mi se ne moremo zanesti izključno le na varstvo britanskega vojnega brodogoja. Mi se moramo znati braniti tudi sami. In moramo poizkusiti, da nadomestimo vojno brodogoja, ki bo morda postalo potrebno v Atlantiku. To je stremiljenje in sklep Avstralije.«

Zastopnik Kanade in Nove Zelandije sta s tem zadovoljna. Eden se dvigne in živahno istne roko avstralskemu ministru. Isto stori eno uro pozneje, ko Gullet predloži spomenico avstralske vlade, v kateri govori o zgradnji deželne obrambe na suhem, na vodi in v zraku.

Miroljubna Avstralija, ki je naravnost vzor pametne socialne politike, pa tudi političnega in kulturnega ravnanja, se čuti ogrožena. Za nekaj let utemljuje svojo politiko na naslednji smeri: Avstralija mora biti v stanju, da se brani v Tihem oceanu, Velika Britanija pa naj se brani v Evropi. Ob tem spoznanju je Avstralija šla tudi hitro na delo. Stiri velika pristanišča, to so Syd-

ney, Darwin, Freemantle in Amberley, so danes važna in močno zgrajena pomorska oporišča z močnimi obalnimi baterijami. V Richmondu in Pearce sta v zadnjem letu nastali veliki letališči. Avstralsko brodogoja in tudi letalstvo je po enem letu štrikrat močnejše kot je bilo in se še dalje izpopolnjuje.

Istega dne, ko je zastopnik Avstralije v Londonu predložil svoj pomembni načrt, je bila v Melbourne svojevrsna parada. 80.000 mož je korakalo pred ministrskim predsednikom in vojnim ministrom. Razen veteranov iz svetovne vojne, ob času mobilizacije Avstralija ni imela nobenega vojaštva. Toda vlada je hitro organizirala zvezno milico, ki se je rekrutirala iz številnih strelških klubov, ki so v deželi. Tako je takorekoč čez noč Avstralija dobila izvežbano vojaštvo, čigar moštvo je v rabi orožja jako spretno.

Pa tudi Nova Zelandija, najmanjši britanski dominijon, ni hotela zaostajati za Avstralijo. Vlada je izdelala leteltni oboroževalni načrt, ki ga ne bo težko izvesti, ker je dominijon zelo bogat. Ze do sedaj je vlada izdala za letalstvo in brodogoja 5 milijonov funtov. Ze do sedaj razpolaga s 400 vojnimi letali, v njihovih letalskih šolah pa se vežba 600 mladih pilotov. Ze prej je Anglija mesto Auckland na severu novozelandskega otočja zgradila v močno pomorsko bazo, ki že sedaj more obšutno razbremeniti Singapur. V sedanji vojni hočeta Nova Zelandija in Avstralija zaenkrat pomagati z materialom, z letali in piloti. V ostalem pa vidita svojo nalogo v tem, da sta pripravljena in da stojita na straži za britansko svetovno cesarstvo v Tihem oceanu.

Vznemirjenje v Belgiji in na Nizozemskem narašča

Strah pred nemškim vpadom – Vse pripravljeno za splošno mobilizacijo

Nemški ultimatum?

London, 9. novembra. t. Današnji »Evening Standard« je objavil novico, da sta nemška poslanka v Belgiji in na Nizozemskem preteklo soboto izročila belgijski oziroma nizozemski vladi v ostrih besedah sestavljeno vprašanje nemške vlade, kakšne obveznosti morata obe vladi nuditi za to, da bosta ostali strogo nevtralnici, in če sta pripravljeni izjaviti, da se ne bosta vezali z nobeno državo v nikakršni, ne napadalni in ne obrambni pogodbi. To vprašanje nemške vlade je sprožilo nenadni sestanek med belgijskim kraljem in nizozemsko kraljico, ki sta sklenila, da bosta — kar sta medtem že storila — pozvala vojskujče se države, naj sklenejo mir. Na sestanku pa je bilo tudi sklenjeno, da se bosta obe državi skupno branili, ako bi bila njuna nevtralnost od katerekoli strani napadena.

Na merodajnih mestih v Londonu pa o gornji vesti ne vedo nič določenega.

Belgija pripravljena na splošno mobilizacijo

Bruselj, 9. novembra. dl. V teku noči je bilo vpoklicanih mnogo belgijskih rezervistov. Vsa prevozna sredstva, javna in zasebna, so bila zasedena za zbiranje vpoklicanih čet. V odločujočih krogih poudarjajo, da je vse pripravljeno, če bi bilo treba izvesti splošno mobilizacijo. Na desnem bregu Albertovega prekopa je bilo osredotočenih mnogo novih čet, slasti pa topništva. Prav tako poročajo iz Holandske, da so po celi državi v teku mrzlične vojaške priprave. Obe državi namreč hoteta biti pripravljene za vsak primer.

London, 9. nov. t. Semkaj so prispela poročila, da se močni oddelki nemške konjenice nahajajo v bližini nizozemske meje in da prihajajo veliki transporti bencina iz notranjosti Nemčije na isti prostor.

»Zadnja divizija mobilizirana«

Bruselj, 9. novembra. AA. (Havas.) »Vingt-trois« pravi, da je bila mobilizirana zadnja divizija, ki še ni bila poklicana pod zastavo. Gre približno za 60.000 ljudi.

Na Nizozemskem že poplavlja

Bruselj, 9. novembra. b. Iz Nizozemske prihajajo poročila, da je nizozemska vlada znatno razširila poplavo nad področjem, ki meji proti Nemčiji, da na ta način prepreči vdor sovražnih čet na Nizozemsko.

„Težke ure ...“

Amsterdam, 9. novembra. t. Berlinski dopisnik tujkega »Algemeine Handelsblades« piše, da vodilni krogi v Berlinu nikakor niso zadovoljni s zadržanjem Belgije in Nizozemske, ki da ne kažeta zadostnega odpora proti Angliji in Franciji. Belgija in Nizozemska da bi morali z veliko večjo odločnostjo nastopiti proti Angliji, ki je raztegnila svojo pomorsko nadzorstvo tudi nad nevtralnimi pomorskimi prometom. Belgija in Nizozemska da bi morali prekiniti trgovino z Anglijo. V istih političnih krogih menijo, tako piše nizozemski časnikar, da postaja angleški pritisk na Belgijo in Nizozemsko tolikšen, da se vedno bolj potrjuje potreba, da bo nevtralnost teh držav morala biti zaščitena proti angleškemu pritisku.

Chamberlain odgovarja

»Prišli smo za orožje in ga ne bomo odložili, dokler Evropa ne bo osvobodena nasilja ...«

London, 9. nov. t. Danes opoldne bi imel govoriti ministrski predsednik Chamberlain na kosilu, ki mu ga je priredil londonski župan v občinski hiši. Toda Chamberlain je zbolel in je moral ostati v postelji. Njegov govor je pri kosilu prebral finančni minister sir John Simon.

Chamberlainov govor vsebuje nekaj zelo izrazitih stavkov, ki osvetljujejo današnji položaj. Iz njegovega govora posnemamo naslednje misli:

»Onim, ki ne pozna drugega jezika, kakor jezik nasilja, moremo dati samo en odgovor. Ker smo že bili prisiljeni, da smo prišli za orožje, izjavljamo, da ga ne bomo odložili, dokler Evropa ne bo osvobodena od groženj, ki so tako dolgo hromila življenje njenih narodov.«

S temi besedami je začel Chamberlainov govor, ki je na prešel k mirovni pobudi belgijskega kralja in nizozemske kraljice. S spoštovanjem se je poklonil vzvišenim razlogom, ki so narekovali to plemenito pobudo toda »priznati mora, da nima mnogo upanja, da bo odgovor nanj zadovoljiv z ozirom na Hitlerjevo stališče v dosedanjih izkušnjah«. Predno bo angleška vlada odgovorila, se bo posvetovala z zavezniki, ki se rama ob sami bore z Anglijo.

Chamberlainov govor na to prehaja k sedanjim vojni, o kateri pravi »da je brez dvoma najbolj čudna vojna, kar jih je bilo v zgodovini«. Prevladuje vtis, kakor da bi vojne sploh ne bilo, ampak samo obleganje. Zavezniki ne vedo, kako dolgo bo to stanje trajalo, in kedaj se bi znalo spremeniti v srčito borbo. Zavezniki samo ugotavljajo, da se je njihov položaj v preteklih tednih še izboljšal. Chamberlain omenja v tej zvezi pogodbo s Turčijo, ki je utrdila mir na jugovzhodu Evrope, nato nemško-sovjetsko pogodbo, ki je Sovjetom prinesla toliko dobrih, »

Na Nizozemskem tolmačijo stališče, ki ga je omenil »Handelsblad«, kot migljaj, da bi Nemčija sama prevzela nalogo, da zaščiti Belgijo in Nizozemsko, ter da je zbiranje nemških čet na meji Nizozemske in Belgije v zvezi s takimi načrti nemške vlade. Obe državi sta zaradi tega še pomnožili varnostne ukrepe.

Pariz, 9. novembra. AA. (Havas.) Iz Bruslja poročajo: Vznemirjenost, ki vlada tukaj v zadnjih 48 urah, odkrito izražajo v vseh krogih. Čustva, ki vladajo v vodilnih krogih, so našla izraz v uvodniku, ki ga je objavil večeraj popoldne list »Le Soir« po sporočilu, ki ga je prednočnim dal na zasebnem sestanku predsednik vlade Pierlot ravnateljem glavnih belgijskih listov. Članek ima naslov »Težke ure«. Najznačilnejši del članka pravi:

Govorimo jasno. Mednarodni položaj, kakor ga gledamo s stališča nevarnosti, ki izvira iz njega za naše ozemlje, ni obupen, a je težaven. Zbiranje čet smo ugotovili v bližini nizozemske in belgijske meje, ob istem času pa je nemški tisk začel proti našim državam kampanjo, ki ni brez groženj. Ker prenašamo angleško pomorsko kontrolo, smo se baje pregrešili zoper našo nevtralnost. Belgija opravlja mirno poslansko poslanstvo. Belgija je trdnjava miru in steber tiste pomiritve, ki more edina rešiti našo omiko pred poginom, kamor bi jo pognala splošna vojna.

Ta trenutek imajo besedo diplomati, in noben nesmoten nastop ne sme otežkoti njihove naloge. Če se njihovo prizadevanje ne bo posrečilo, vemo, da ne bomo ničesar opustili, da ohranimo dostojanstvo domovine nedotaknjeno. Naša domovina je znala v preteklosti ohraniti svojo varnost in enotnost. Če bi nas kdaj napadel, je rekel kralj Američanom, kljub slovesnim in odločnim obljubam, ki smo jih dobili leta 1937 in ki so nam jih ponovili tik pred vojno, se bomo borili brez obotavljanja. Tudi to pot bo vsa država na strani svoje vojske. Živimo na križišču, ki utegne biti odločilno za našo bližnjo usodo.

Kaj bi Nemčija pridobila z zasedbo Belgije in Nizozemske

Mnenje angleškega strokovnjaka

London, 9. novembra. AA. (Reuter.) Povodom vesti, da se nemške napadalne čete zbirajo v vaseh ob nizozemski meji, piše Reuterjev vojaški strokovnjak:

Napad čez južno Nizozemsko bi dal nemški vojski možnost udariti na zaveznike z boka in da začne z maneversko vojno. Belgiji se »pripravljeno upreti se manjšim napadom v Ardenih in pokrajini Liege, niso pa pripravljene za obrambo proti bojnemu napadu z nizozemske strani. Obramba južne Nizozemske ni močna, vendar pa so Nizozemci izdelali verigo utrdob ob reki Maas, dasi te utrdbe niso tako obsejne. Od svetovne voje sem je belgijska vojska popolnoma preurejena. Kralj Leopold je kot poveljnik pokazal veliko sposobnost ter je ustvaril dober kader častnikov. Kraljev vpliv na vojsko je ogromen. Oprava in orožje belgijske vojske so popolnoma moderni ter morala na visoki stopnji. Nizozemska vojska ima veliko kolonialne skušnje, toda v zadnjih 100 letih ni imela prilike voditi vojno v Evropi.

V Londonu pravijo, da so zavezniki pripravljene na vsako presenečenje tudi na »Daladierovi črti«

London, 9. novembra. t. V Londonu na merodajnih mestih mnogo razmišljajo o položaju, ki je nastal za Belgijo in Nizozemsko. V vojaških krogih pravijo, da bi se Nemcem, ako bi vkora-

med tem ko je Nemčiji prinesla samo škodo in ponižanje. Omenil je spremembo nevtralnostnega zakona v Ameriki, ki je »največji dogodek, saj so se s tem za zaveznike odprla vrata v največja skladišča na svetu«. Vse tri vrste oborožene sile pa so že do sedaj pokazale takšne sposobnosti, da sme Anglija iskreno zaupati v njihov končni uspeh.

Chamberlain nato pravi, da se vsi dobro zavedajo, da so pred narodom še hudi časi, toda zadnja vojna je dokazala, da je v svoji najbolj važni dobi. V nadaljevanju svojega govora je Chamberlain potem opisoval razna vprašanja, ki jih je vojno stanje postavilo na dnevni red v notranjosti Anglije vprašanje preskrbe z živili in surovinami, vprašanje »vztrajnega boja, da nasprotnik ne bo dobil pobenege blaga, ki ga potrebuje«, vprašanje neprekinjenega dela v industriji, ki ji primanjkuje delovnih rok, vprašanje financiranja velikanskih potreb države, vprašanje nadzorstva nad uporabo živeža in pravilno razdelitvijo dela po tovarnah. Angleški narod pa se je z močjo volje oprijel teh novih nalog in jih opravlja v prostovoljni disciplini.

Chamberlain si v nadaljevanju svojega govora čestita k sločnosti, ki jo je ves imperij pokazal v tej borbi, ki mu je bila veljena. To je tudi jamstvo za končno zmago. Prav tako ga razveseljuje tudi vzajemnost z zavezniki. »Zaradi tega smemo upati, da bomo še čakali dobo, ko se bodo polagali temelji za novi svet, kjer bosta svoboda in človečanstvo nadvladali zatiranje in surovo silo.«

Chamberlain je svojo govor zaključil s sledečimi mislimi: »Ne vemo, kako dolgo bo ta vojna trajala. Le to vemo, da se moramo boriti do končne zmage. V ta namen morajo vsi doprinesati žrtve, vojski in civilno prebivalstvu, vsi, brez razlike stanov, brez razlike verskega prepričanja, ker velja na boj za svobodo vseh.«

kali v Belgijo in na Nizozemsko, sreča, ki so jo imeli leta 1914, ne ponovi. Zavezniške velesile da so na vse pripravljene in so mnenja, da bi vsak nemški val ustavile že v Belgiji, ako pa bi se mu posrečilo, da bi prodiral, bi ga ustavila jeklena črta »Daladierovih utrdob«, ki brani francosko-belgijsko mejo. Zavezniške armade so v tej smeri začele vse priprave že pred nekaj časa. Na luksemburški meji so zgrajene male trdnjave po vseh pobočjih hribov. Povsod so nameščeni topovi proti tankom. Nekateri so obrnjeni proti gotovim točkam, kjer morajo zmleti

vsako nasprotnikovo orožje, ki bi morda prodrlo skozi prve utrjene črte.

Odgovor Nemčije

Bruselj, 9. novembra. AA. (Havas.) V Berlinu potrjujejo, da bo nemška vlada po diplomatski poti obvestila belgijsko in holandsko vlado o svojem stališču do posredovalne ponudbe belgijskega kralja in holandske kraljice. V odgovoru bo poudarjeno, da Nemčija razume in ceni dobro voljo obeh vladarjev, ki jo imata pri svojih prizadevanjih, toda da je težko verjeti v praktičen uspeh njunih prizadevanj v trenutku, ko vojaške operacije med vojskujčimi se državami postajajo čedalje resnejše in huje.

Norveški kralj odgovoril

Oslo, 9. novembra. AA. (Reuter.) Norveški vladar je poslal belgijskemu kralju in holandski kraljici brzojavki s tole vsebino: Toplo se pridružujem mirovnemu klicu, ki sta ga poslali vojskujčim se državam vaši veličanstvi, in živo želim, da bi rodil iskrena pogajanja in obnovo miru.

V nedeljo na Tombolo v Kranj

Samo danes in jutri so tablice po Din 5^{.-}; v nedeljo pa po Din 7^{.-}

Poročila z bojišč

Na suhem

Berlin, 9. nov. AA. DNB: Vrhovno poveljstvo poroča: V zadnjih 2 dneh so bili odbiti južna-hodno od Saarbrückena in Pirmasensa sovražni napadi, ki jih je izvedlo nekaj čet na naše predstraže na nemško-francoski meji. Pri protinapadu, ki je zatem sledil, je bilo ujetih več francoskih vojakov. Sicer pa razen nekoliko živahnih artiljerijskih delavnosti ni bilo posebnih dogodkov. Število sovražnih letal, ki so bila sestreljena 7. novembra, se je dvignilo od pet na sedem. Med njimi je bilo sestreljeno tudi eno angleško letalo. 8. nov. sta bili zbiti na tla 2 francoski letali ter uničena dva pritrjena balona. Eno nemško letalo se ni vrnilo. Angleška admiralska naknadno objavlja, da je izgubila eno podmornico.

Pariz, 9. nov. AA. Havas: Uradno poročilo od 9. novembra zjutraj pravi: Na vsem bojišču se je ponoči delavnost povečala. Krajevni boji med ogledniškimi oddelki, predvsem med Mozelo in Saaro.

London, 9. nov. AA. Reuter: Vojni minister Hore Belisha je v spodnjem domu dejal, da se angleška vojska ne bo zadovoljila z 72 divizijami, pač pa da bo v kratkem razpolagala z mnogo večjo vojaško silo.

Zvonovi gredo v vojno

Pariz, 9. nov. lj. Katoliški dnevnik »La Croix« poroča iz Nemčije, da je oblast na Bavarskem zaplenila cerkvene zvonove in jih vzela v vojne svrhe. Omenjeni dnevnik tudi poroča, da je ta ukrep med prebivalstvom povzročil zelo različne občutke.

Koliko porabi nemška armada dnevno

Berlin, 9. novembra dl. Po objavljenih podatkih porabi nemška armada dnevno 3700 ton kruha, 1500 ton mesa in mesnih izdelkov, 2500 ton krompirja, 1250 ton zelenjave, 500 ton riža in drugega, kar služi za prikuho, 200 ton masla, margarine in marmelade, 600 ton sira in ribjih konzerv, 100 ton kave in 300 ton čokolade in sladkarij.

V zraku

Letalski boji nad Severnim morjem

London, 9. nov. AA. Reuter: Vojno ministrstvo je izdalo tole poročilo: Danes so na Severnem morju tri nemška letala napadla 2 angleški izvidniški letali obalske službe. Videti je bilo, da je bilo prvo sovražno letalo sestreljeno in da je padlo v morje. Drugo pa je strmoglavilo na tla, ker ga pilot ni mogel več imeti v svojih oblastih. Čim je tretje letalo videlo, da sta prvi dve zgubljene, se je podalo v beg, prej pa je porabilo še vso municijo. Čeprav poročilo o tem, da je bilo uničeno drugo letalo, ni še potrjeno, vendar mislijo, da je padlo nekje v morje.

London, 9. nov. AA. Reuter: V večerajšnjih zračnih borbah nad Severnim morjem je neko angleško letalo zbil neko nemško pomorsko letalo. Borba se je vodila 30 m nad morsko gladino. Pilot, ki je zbil nemško letalo, je dejal, da je tudi neko drugo angleško letalo vodilo uspešno borbo z nekim nemškim letalom.

Močne besede Saradžogla

»Pogodba z Anglijo in Francijo največji dogodek v sodobni zgodovini sveta«

Ankara, 9. nov. AA. Reuter: V svojem govoru v parlamentu je Saradžoglu dejal tudi naslednje:

S podpisom pogodbe o medsebojni pomoči z Veliko Britanijo in Francijo Turčija ni prevzela nase nobene obveznosti, ki bi jo silile, da gre v vojno s Sovjetsko Rusijo, kar potrjuje prijateljske odnose, ki obstoje med Turčijo in Sovjetsko Rusijo. Pogodba o medsebojni pomoči z Veliko Britanijo in Francijo predstavlja najvažnejši dogodek v sedanjih zgodovini sveta. To ponavljam zaradi tistih, ki še vedno ne verjamejo, da ljubosumno cenimo svoje pravice, ki izhajajo iz te pogodbe, prav tako kakor se zavedamo svojih obveznosti, ki nam jih pogodba nalaga.

Italijanski pogledi na Balkanu

Rim, 9. nov. AA. Stefani: »Messaggero« posveča svoj uvodnik razvoju gospodarskega položaja med Italijo in Balkanom. Omenja, da je po

Nemški letaki nad Parizom

Pariz, 9. nov. dl. Včeraj je zelo visoko v oblakih letelo nad Parizom nemško trgovsko letalo, ki je metalo letake. Protiletalsko topništvo je pričelo streljati, toda letalo se je hitro izgubilo v oblakih in odletelo v neznano smer. Letaki so vsebovali dele Molotovega govora in so bili tiskani v Nemčiji. Zvečer je poskušalo poleteti še drugo letalo nad Pariz, pa so ga pregnale protiletalske baterije.

Pariz, 9. nov. b. Poluradno poročajo, da so se nemška letala dvakrat pojavila v predmestju Pariza ter zmetala cele svežnje narodno-socialističnih letakov. Francoska protiletalska obramba jih je pregnala. Ti letaki so obsegali celoten tekst zadnjega govora predsednika sveta ljudskih komisarjev Molotova, v katerem trdi, da se Nemčija in Rusija vedno bolj približujeta ter da sta napadala v današnji vojni Francija in Velika Britanija.

Na morju

Angleži zajeli nemški parnik

London, 9. nov. AA. Reuter: Poročajo, da je angleška vojna ladja zajela včeraj neko nemško 7.600 tonsko ladjo, ki je odplula pred mesecem dni iz Lorenza Markesa s tovorom opija v vrednosti 250.000 funtov šterlingom (okrog 60 milij. din).

Washington, 9. nov. AA. Havas: Ameriška ladja »City of Flint« je dobila ukaz, da takoj, čim naloži svoj tovor, odpluje v New York, in da se izogne vojnemu pasu, ki ga je označil Roosevelt.

London, 9. novembra. t. V spodnjem domu je državni tajnik mornariškega ministrstva izjavil, da Anglija zaenkrat nima namena naročevati v Ameriki posebnih ladij za preganjanje podmornic. To bi prišlo v poštev šele, ako bi jih ne bilo mogoče zgraditi doma.

Zanimiva odkritja med nemškimi vojski v Južni Afriki

Capetown, 9. nov. t. Južnoafriška vlada je danes razglasila po radiu, da je dobila v roke popolnoma verodostojno dokazno gradivo za to, da so narodni socialisti v Južni Afriki pripravljali zaroto, ki pa jo je razpršil izbruh vojne. Vlada je dobila v roke nesporne dokaze, da je narodnosocialistična skupina med Nemci v Južni Afriki bila v rednih stikih z nemško vlado glede načrta, kako oborožiti črnce in organizirati načrtno uničevanje vseh življenjskih pogojev za južnoafriško industrijo. Južnoafriška vlada ima v svojih rokah originalni spisak vseh oseb, ki so bile udeležene pri tej narodnosocialistični zaroti. Zarotniki so imeli svoja gnezda po vseh večjih naselbinah ter so delovali po navodilih, ki so prihajala iz Nemčije skozi nemška diplomatska zastopstva. Južnoafriška vlada bo v kratkem spregovorila o tem v posebni izjavi. (Reuter.)

Budimpešta, 9. nov. AA. Stefani: Poročajo, da bo v petek odpotoval v Italijo na čelo posebnega zastopstva bivši madžarski finančni minister Fabinyi, ki bo razpravljal z italijanskimi uradniki zastopniki v Rimu o vprašanjih zboljšanja odnosa med obema državama.

Maršal de Bono v Albaniji

Rim, 9. nov. b. Inspektor italijanske prekomorske vojske maršal de Bono je za časa svojega bivanja v Albaniji obiskal tudi Porto Eda in je danes odpotoval v Valono.

Naš 4. veliki šlager v seziji 1939/1940

Velika rusko-poljska umetnina po znanem romanu DOLENGA MOSTOVIČ

„ZNACHOR“ Po poti usode

Prvi slovenski vefilm iz družabnega življenja Poljske. Največji uspeh do sedaj v slovenskem filmskem svetu. Film bo z največjim navdušenjem v srcu te dni gledala najširša masa ljubljanskega občinstva. Režija in igra hudožestvenikov: Kazimir Junoša Stempowski, Jevdija Bartolova, Vitold Zaharevič — — — Režija: Mihail Vasilinski

Vsebinska filma je vzeta po resničnih tragičnih dogodkih na Poljskem.

KINO MATICA, telefon 21-24

Premiera danes!

Ob 16., 19. in 21. uri. Nabavite vatopnice v predprodaji

Proizvodnja domačih pogonskih sredstev

Te dni je zasedal plenem odbora za domača pogonska goriva pri ministrstvu za gozdove in rudnike. Odbor je imel na dnevnem redu zelo važna in aktualna vprašanja, pa je bilo sklenjeno, da se začne s čim bolj živim delom za pospeševanje domačih pogonskih sredstev. Da bi se to doseglo, je odbor sklenil izdati dve publikaciji in sicer publikacijo o sedanjem delu odbora za propagando uporabe domačih pogonskih sredstev in publikacijo o pogonu motornih vozil z domačimi pogonskimi sredstvi. Ti dve publikaciji se bosta razdeljevali brezplačno zainteresiranim ustanovam in osebam za propagando. Odbor je zlasti obrnil svojo pozornost vprašanju poplmenitvenega našega najslabšega in po količini najbolj znane goriva lignita, ki prihaja po svojem pomenu prvi v vrsti. Na ta način bi se namreč dobilo oplenjeno gorivo z 2 krat večjo kalorično močjo. Odbor se je odločil za daljše delo v tem vprašanju in bo izdelal poseben načrt. Poleg tega se je odbor zlasti bavil z vprašanjem načrta z uredbo o pospeševanju in proizvodnji domačih pogonskih goriv in je po daljši razpravi sestavil poseben odbor, ki bo izdelal končno besedilo te uredbe. Dalje se je odbor bavil z vprašanjem preskrbovanja naše države s pogonskimi gorivi. To vprašanje je proučeval podrobno in se postavil na stališče, da je treba omogočiti v naši državi zadostno količino domačih pogonskih goriv ter je sprejel sklep, da se mora omogočiti gradnja instalacij za pridobivanje umetne nafte iz ležišč parafinskih in bituminoznih škrljencev v naši državi. Da bi se omogočila gradnja instalacij, je odbor podal poročilo merodajnim činiteljem z namenom, da se zagotove krediti za izvedbo teh naprav. Odbor meni, da bo to važno vprašanje naleto na polno razumevanje pri merodajnih činiteljih in da se bodo mogli zagotoviti potrebni krediti za postavitev rafinerije, ki bo proizvajala zadosti domačega pogonskega goriva za vsa motorna vozila v naši državi.

Plenarna seja zbornice TOI

Za torek, dne 14. novembra, so sklicane seje zborničnih odsekov, plenarna seja Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani pa bo v sredo, dne 15. novembra ob 9 dopoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Naznanila predsedstva. 2. Poslovno poročilo o delovanju zbornice od zadnje plenarne seje. 3. Zbornični proračun za leto 1940 in sklepanje o kritju proračunske potrebitine. 4. Vprašanje izpolnitve strokovno-nadaljevalnega šolstva. 5. Predlogi odsekov in zborničnih svetnikov. 6. Tajna seja.

KINO KODELJEVO. Tel. 41-64.

Danes in jutri ob 8 vefilm:

MARIONETE

Gigli, Paul Kemp, Lucie Englisch, Theo Lingén, Hans Moser. To je najlepši Giglijev film, poln modernih popevk in klasičnih arij!

PREDSTRAŽA MAROKA

Harry Baur v najbolj senzacionalnem in pustolovnem orientalnem filmu.

Znižanje cen cimenta. Gradbeni minister dr. Miha Krek je izjavil v eredo časnika, da je vprašanje o znižanju cen cimenta, da je to vprašanje praktično precej težko izvedljivo. Državna trošarina na cement se namreč pobira pri proizvajalcu. Težka pa je kontrola, ali se bo cement res uporabljal za kmečke potrebe. Zato je to praktično težko izvesti. Črtanje te trošarine predstavlja nezaten efekt v melioracijskem in cestnem skladu, za poedinca pa pomeni mnogo. Pri črtanju te trošarine pa bi našel vrzel, ekoli katero bi uhajal cement tudi za bogve kakšne druge svrhe. G. minister pravi: To vprašanje sem rešil na drugi podlagi. Na koncu koncev sem sprejel idejo, da se omogoči banovinarjem, da bodo one dajale kmetom iz teh skladov podporo za zidanje kmečkih objektov, pri katerih se bo uporabljal cement. Izdelana je že uredba, ki eem jo predložil že gospodarskemu odboru ministrov. Po tej uredbi bodo banovine dobile te podpore, namenjene v višini trošarine, ki odpade na tisti cement, ki se bo uporabljal za zidanje in zboljšanje kmečkih gospodarskih objektov.

Sklican je poštnobrojavni svet. Z odlokom poštnega ministra dr. Josipa Torbarja je sklican za 23. novembra poštno-brzjavni-telefonski svet, ki ima funkcijo posvetovalnega organa ministra. Pitt-svet se ni sestel od 20. marca 1931 leta. Zdaj je sklican zaradi važnih vprašanj, ki se morajo rešiti v najkrajšem času in ki se nanašajo na izpolnitev poštne, brzjavne in telefonske službe.

Reforma nasledstvenega prava na Hrvaškem. V zvezi z uredbo kmečkemu minimu za posest piše g. dr. Rudolf Bičanič v Gospodarski slogi, da je potrebno za preprečitev prevelike delitve kmečkih posestev izvesti še reformo kmečkega dednega prava. G. dr. Bičanič pravi, da bo to eden izmed prvih poslov hrvaškega sabora.

Uredba o pobijanju draginje. Banovina Hrvatske je izdala pojasnilo, po katerem uredba o pobijanju draginje od lanskega septembra ne velja za Hrvatskem, ampak še stara uredba iz l. 1921.

Nov odsek ravnateljstva za prehrano. V kratkem bo pri ravnateljstvu za prehrano osnovan nov odsek za elektrifikacijo vasi.

Izvoz paketov v vrednosti do 250 din. Iz Belgrada poročajo, da bodo pristopna mesta v deviznem gospodarstvu najbrže sklenila, da je dovoljen izvoz blaga v vrednosti do 250 din v poštnih paketih brez zavarovanja valute.

Kompensacijski posli z neklinirskimi državami. Iz Belgrada poročajo, da so na merodajnih mestih že večkrat razpravljali o možnostih kompenzacijskih poslov z neklinirskimi državami. Sprejet je bil načelni sklep, po katerem lahko devizno ravnateljstvo odobrava, ko prouči, če je izvoz odn. uvoz neobhodno potreben, 100% kompenzacije v prometu z neklinirskimi državami. Ni pa še prišlo do sklepa, za katere vrste blaga naj velja ta sklep in za katere količine, tako, da se sklepa z ozirom na konkretne primere.

Japonska sunanja trgovina. V sept. 1939 je znašal japonski izvoz 382.6 (avgusta 1939 377, septembra 1938 241.9) milij. jenov, uvoz pa 218.7 (avgusta 1939, septembra 1938 205.2) milij. jenov.

Gospodarstvo

Dohodki naših železnic

Po končanih pregledih voznin, ki trajajo navadno tri mesece po dnevu prevoza, so sklenjeni definitivni dohodki naših železnic za prvih šest mesecev letošnjega leta.

Silka je sledeča:

I. potniški promet (vrednost v dinarjih):

a) lokalni: 1939: 232.368.167, 1938: 221.097.370; b) inozemski in društva Putnik: 1939: 51.307.418, 1938: 48.248.100; c) ostali: 1939: 17.572.970, 1938: 17.058.796; skupno: 1939: 301.273.566, 1938: 287.404.267; 1939: +113.689.298 = +4.7%.

II. Priljažni promet (vrednost v dinarjih):

a) lokalni: 1939: 7.509.841, 1938: 7.397.965; b) inozemski: 1939: 1.872.186, 1938: 1.024.727; skupaj: 1939: 9.382.027, 1938: 8.422.693; 1939: +359.334 = +3.9%.

III. Blagovni promet (vrednost v dinarjih):

1. lokalni: a) brzovozni: 1939: 13.831.787, 1938: 13.267.875; b) navadni: 1939: 656.107.220, 1938: 626.754.230; c) ostali: 1939: 34.982.592, 1938: 24.107.034; skupaj: 1939: 704.922.602, 1938: 664.111.914; 1939: +40.808.461 = +6.1%.

2. inozemski: a) neposredni: 1939: 78.456.329, 1938: 87.449.613; b) blagovni: 56.973.842, 1938: 52.747.429; skupaj: 1939: 135.430.171, 1938: 140.197.043; 1939: +4.766.871 = +3.4%.

IV. Skupni transportni dohodki (vrednost v din):

a) potniški: 1939: 301.273.566, 1938: 287.404.267; b) priljažni: 1939: 9.382.027, 1938: 8.422.693; c) blagovni: 1939: 840.352.774, 1938: 804.816.183; skupaj: 1939: 1.151.008.368, 1938: 1.100.643.145; 1939: +50.065.223 = +4.5%.

V. V preračunu predvideni dohodki (v dinarjih):

a) predvideni: 1939: 1.040.000.000, 1938: 957.111.111; b) ostvarjeni: 1939: 1.151.008.368, 1938: 1.100.643.145; c) presežki: 1939: 111.008.368, 1938: 143.943.145; 1939: +10.6%, 1938: +14.9%.

Iz teh števil se vidi absolutno in relativno povečanje čistih transportnih dohodkov pri potniških, priljažnih in tudi pri blagovnih prometih. Iz računsko-tehničnih razlogov se prikazujejo dohodki iz tranzitov samo za one tranzite, ki se obračunavajo v posebnih zvezkih (jadranske tarife), dočim se oni tranziti, ki se obračunavajo v obmejnih kreditih, nahajajo v lokalnih obračunih. Stvarno predstavljajo dohodki iz tranzitov letno nad 400 milijonov dinarjev in od tega odpade na slovenske proge nad 75%, česar nihče ne more pobiti. Tranziti na slovenskih progah pa se bodo v prihodnjih dneh še povečali s prevozi šleskega premoga v Italijo in z novo jugoslovansko-turško blagovno tarifo. Samo slovenske železniške proge (ki se ne dajo centralizirati) prinašajo letno v skupno državno blagajno več kot 500 milijonov dinarjev čistih dohodkov. Če pogledamo sedaj preračun izdatkov za ljubljansko železniško ravnateljstvo, vidimo, da ostane letno v korist centrale več kot 200 milij. din, katerih Slovenija nikdar več ne vidi. S temi milijoni bi mogla Slovenija podvojiti v nekaj letih svojo železniško mrežo in nastaviti na svojem področju še tisoče in tisoče železničarjev, ki bi jih potrebovala. Število slovenskih železničarjev, ki služijo po raznih železniških službah izven Slovenije, znaša po železniškem šematu 3286 (skupaj z uradniki in delavci). Ako vzamemo tu sem še njihove družine, tedaj vidimo, da bi samo železnice mogle iz viškov dohodkov preživljati še več kot 10.000 Slovencev, ki pa morajo danes zaradi centralizma v svet. Za koliko bi se pa zaradi povečanja in zboljšanja prog v Sloveniji železniški dohodki povečali, nam ni treba računati, ker je to za pametne ljudi razumljivo, za one pa, ki jim samostojna slovenska banovina ni po volji, pa je vsak argument odveč. Ako bi ostalo teh 200 milij. din doma v Sloveniji, bi brez dvoma ti milijoni plodili tudi druge veje gospodarstva. Zato moramo zahtevati brezpogojno, da se tudi železnice reorganizirajo finančno na ta način, da se posameznim pokrajinskim ravnateljstvom da po ključu dohodkov njihovih prog na razpolago potrebni kredit za gradbo novih prog, za izboljšanje obstoječih prog in za samostojno nastavljanje potrebnega osebja.

Ob tej priliki bi bilo pripomniti, da je brezpogojno potrebno, da se tudi v sami upravi izvede nujno potrebna revizija. Pri nas se je ustalila praksa, da vodijo gradbeni inženirji železnice. Z ozirom na nedavni spor med inženirji ekonomije in poljedelskimi inženirji, se mi zdi potrebno tudi

v tej zvezi izreči svojo sodbo. Vsi: pravniki, zdravniki, agronomi, strojni in gradbeni inženirji itd., so se učili nacionalne ekonomije. Učili pa so se nacionalne ekonomije tudi ekonomski inženirji. Toda, učili so se risanja, pisanja, prava, higijene, sociologije, sodne medicine, geografije, tehnologije itd., itd. vsi oni, ki pripadajo posameznim in akademskim poklicom. Vendar pa je za pametnega človeka jasno, da pravniki, katerega izobrazba je v glavnem osredotočena na normo, ne bomo prepuščali agronomu, ker je težje njegove izobrazbe v poljedelstvu in v pospeševanju poljedelske kulture, dočim nacionalna ekonomija, sociologija, tehnika trgovine, socialna politika itd. samo sporedni predmeti, oziroma predmeti, kateri se na agron. fakulteti sploh ne predavajo. Tudi zdravniku ne pripada mesto upravnika bolnišnice, kajti njegovo mesto je med bolniki in ne v upravi. Jasno je tedaj tudi to, da ne pripada vodilna vloga pri železnici niti ne gradbenemu inženirju niti ne pravniku, marveč nacionalcu ekonomu!!! O tem se je že mnogo pisalo in govorilo. Celu v senatu je nastopil senator g. dr. Krulj proti temu, da vodijo naše železnice gradbeni inženirji, ki so v svojih načrtih najmodernejši in najiznajdljivejši, vendar pa je iz izkušenj dokazano, da je njihove načrte dosedaj moral drago plačevati naš davkoplačevalec. G. senator dr. Krulj zahteva, da vodijo železnice ekonomski inženirji, ki bodo v skladu s potrebami nacionalne ekonomije in naroda mogli presoditi ali je ta ali ona proga, ta ali oni načrt v interesu gospodarstva ali po predstavlja samo remek delo moderne tehnike.

Brez dvoma najdemo med raznimi akademskimi poklici sposobne ljudi, ki imajo nemalo gospodarskega duha in kateri se tudi odklikujejo po svojih gospodarskih sposobnostih. Toda mi iz tega ne moremo napraviti pravila. Kam bi prišli, ako bi dovolili, da smejo lajki lečiti ljudi! Zdraviti družbeno gospodarstvo, od katerega je odvisen obstanek stoletov in milijonov ljudi, pa tudi ne smemo prepuščati lajkom ali ljudem iz nepristojnih akademskih poklicev, ako želimo, da se narodno gospodarstvo dviga in napreduje! S tem, da se to pri nas ne dogaja, še ni rečeno, da se mora dosedanja praksa obrniti. V vseh kulturnih državah ima nacionalni ekonom v gospodarstvu prvo mesto in ne zadnje. Tamkaj je razmejitev področja žedavno rešena stran, pri nas pa je tako, da imamo v vodstvu železnice gradbene inženirje, zdravnike kot upravnike bolnišnic, agronome kot organizatorje za prehrano, okrajne načelnike z maturo in tudi brez maturo itd.

Tudi v železniški upravi vlada v tem oziru velik nered. Komercialno politiko vodijo pravniki in to izključno pravniki, od referentov do pomočnika glavnega ravnatelja. Ekonomsko politiko vodijo gradbeni inženirji. Finančno politiko železnice vodijo pravniki oziroma ljudje s pedagoško visoko šolo. Tehnični pomočnik glavnega ravnatelja je strojni inženir, glavni ravnatelj je gradbeni inženir. Minister je pravnik, njegova pomočnika sta gradbeni inženirja, njegovi referenti so, ali pravniki ali gradbeni inženirji. Cela železniška politika je prežeta ali z gradbenimi načrti ali s pravnimi normami. Življenja tu ni. Narodno gospodarstvo nima tu svoje besede. In, ali je potem kaj čudnega, ako se na socialno funkcijo, na nacionalno ekonomsko funkcijo, katero bi železnice morale vršiti, polaga tako malo važnosti. Ali je potem čudno, če na primer naše trgovstvo toži o nerazumevanju železniške uprave o njegovih potrebah, ako naši slovenski železničarji tožijo o nesocialni obremenitvi in neenakosti dela, o slabih plačah, o boleznih in gladovanju v njihovih vrstah? Ali je potem čudno, če naše zadržanost ne more nikamor, kajti tudi to ima svoje zveze s slabo upravo železnice, z nizkimi plačami, s padanjem socialne ravni 45.000 tisoč ljudi v Sloveniji, ki pripadajo železniškemu stanu, od katerega žive. Ali je potem kaj čudnega, ako morajo proge Slovenije pokrivati deficite tehnično sijajno izpeljanih, ali pasivnih prog, ki so jih zgradili naši odlični gradbeni inženirji na jugu države? Ali je potem kaj čudnega, če morajo zaradi takega stanja stvari naši ljudje s truhelom za kruhom na jug, da poslušajo dan za dnem pesem o kruhu, ki ga jedo?

Tako bi sklenil te vrste, ki sem jih napisal namesto analize železniških dohodkov, ki še vedno rastejo, z željo, da bi se merodajni zamislili nad temi dejstvi.

n-g.

Industrije z rastlinskimi surovinami v veliki meri izvesti s povečanjem tozadavne proizvodnje v naši državi, za kar je dano mnogo predpogojev. Nadalje prinaša članek g. dr. Vinka Šarabona o gospodarstvu Rusije. Članek je sestavljen na osnovi velikega števila raznih virov in daje vpogled v sedanje stanje ruskega gospodarstva. Slede članki: Proektirba srednje in vzhodne Evrope z nafto, Kovinska preskrba Anglije in Francije, Javne finance in narodni dohodek, Svetovna trgovina v l. 1938 in razni pregledi.

Hranilnica donavske banovine v Novem Sadu izkazuje lani zmanjšanje vlog od 78.4 na 76.6 milijonov din, dočim znaša bilančna vsota za l. 1938 110 (97.66) milij. din. Hranilnica ima 6 podružnic ter svoj silos, nadalje eksploatacijo bukovniške kisle vode v Arandjelovu.

Povečanje industrijske proizvodnje v Ameriki. Indeksna številka, ki jo izračunava Federal Reserve Board za ameriško industrijsko proizvodnjo, je narasla od septembra na oktober od 111 na 120 (podlaga je produkcija v letih 1923-1925). S tem je produkcija dosegla najvišje stanje od leta 1929 sem. Najnižje stanje je bilo doseženo maja meseca 1938 s 76.

Borze

9. novembra.

Denar

Ameriški dolar 55.—

Nemška marka 14.30

Devizni promet je znašal na zagrebški borzi 5.548.870, na belgrajski pa 7.000.000 din. Prometa v efektih je bilo na belgrajski borzi 400.000 din.

Ljubljana — Uradni tečaj

London 1 funt	172.90—176.10
Pariz 100 frankov	97.85—100.15
Newyork 100 dolarjev	4425.00—4485.00
Zeneva 100 frankov	995.00—1005.00
Amsterdam 100 goldinarjev	2348.50—2386.50
Bruselj 100 belg	729.00—741.00

Ljubljana — Svobodno tržišče

London 1 funt	218.58—216.78
Pariz 100 frankov	120.93—123.23
Newyork 100 dolarjev	5480.00—5520.00
Zeneva 100 frankov	1228.18—1238.18
Amsterdam 100 goldinarjev	2900.55—2938.55
Bruselj 100 belg	900.38—912.38

Ljubljana — Zasebni kliring

Berlin 1 marka 14.20—14.40

Zagreb — Zasebni kliring

Solun 100 draham 34.15—34.85

Belgrad — Zasebni kliring

Solun 100 draham 33.90—34.60

London, Newyork 402.04, Pariz 176.77, Madrid 93.75, Montreal 443.47, Amsterdam 752.58, Bruselj 2405—2425, Milan 77, Curih 17.80—95, Kopenhagen 16.70—90, 20.62, Stockholm 17.50—70, Oslo 16.90—17.40.

Curih ob 12. Belgrad 9.90, Pariz 17.45, London 446, Newyork 73.50, Bruselj 22.50, Milan 236.75, Amsterdam 178, Berlin 106.23, Stockholm 101.30, Oslo 82.12, Atene 3.40 blago, Helsingfors 8.85, Buenos-Aires 104.

Vrednostni papirji

Vojna škoda:

v Ljubljani 437.50—439

v Zagrebu 438.50 blago

v Belgradu 437.50—438.50

Ljubljana. Državni papirji: 7% inv. pos. 97 do 99, agrarji 51—53, vojna škoda promptna 437.50 do 439, begl. obv. 80—81, dalm. agrarji 74—76, 8% Blerovo pos. 92—93, 7% Blerovo pos. 89—90, 7% pos. DHB 98—99, 7% stab. pos. 92—95. — Delnice: Narodna banka 7000—7100, Trboveljska 200—210.

Zagreb. Drž. papirji: 7% invest. pos. 97 bl., agrarji 53 blago, vojna škoda pr. 438.50 blago, begl. obvez. 81.75 blago, dalm. agrarji 75—75.50 (75), 6% šum. obvez. 76 blago, 8% Bler. pos. 94—95, 7% Bler. pos. 89.75—91 (89.75, 90), 7% pos. Drž. hip. banke 99.50 denar, 7% stab. posojilo 91 denar. — Delnice: Narodna banka 7000 den., Priv. agr. banka 200 denar, Trboveljska 205—220, Gutman 45—55, Sladk. tov. Osijek 95 den., Osj. livarna 150 denar.

Belgrad. Drž. papirji: 7% invest. pos. 99—100.50, vojna škoda pr. 437.50—438.50 (437.25), begl. obv. 80.75 denar (81), dalm. agr. 76.25—76.50 (76.25), 4% sev. agr. 51.50 denar, 6% šum. obveznice 73—74.25 (72.50), 8% Bler. pos. 93.25—94, 7% Bler. pos. 89.75 blago (90), 7% posoj. Drž. hip. banke 98.50 blago, 7% stab. pos. 95 denar. — Delnice: Nar. banka 7000—7150, Priv. agr. banka 200 denar.

Zitni trg

Novi Sad. Oves: bač., srem., slav. 184—150. Rž: bač. 140—142.50. Koruza: bač. in bač. pariteta Indija 154—156, ban. 151—153. Tend. neizprem. Promet srednji.

— Bodoče matere morajo paziti, da se izognejo vsaki lenivi prebavi, posebno za prtlju z uporabo naravne »Franc-Josefove« grenke vode. »Franz-Josefova« voda se lahko zavživa in učinkuje že po kratkem času brez neprijetnih pojavov. Reg po min soc. pol. in n. zdr. S-br 15 485 25 V. 35.

Živinski sejmi

Redni mesečni živinski sejem v Novem mestu dne 6. novembra t. l. Dogon: 220 volov, 130 krav, 48 juncev in 34 telic. Prodanih je bilo: 45 krav, 80 volov, 20 juncev, 16 telic in 590 prašičev. — Voli so dosegli najvišjo ceno 5 din, druga goveja živina se je prodajala povprečno po ceni od 3 din do 4.50 din, krave klobasnice pa po ceni od 2.20 do 2.50 din za kg žive teže. Prašiči prsu-tarji so bili po 6.50 din do 7 din za kg žive teže, mladi pujski okoli 8 tednov stari pa po 110 din do 150 din za glavo. — Kmetijski pridelki: ajdova moka od 3.50 din do 4 din, surovo maslo od 20 do 32 din za kg, jajca od 0.75 do 1 din, mleko 1.50 din do 1.75 din za liter in drva od 60 din do 70 din za 1 m³.

Cene živine in kmetijskih pridelkov v okraju Ptuj dne 4. novembra t. l. Voli I. vrste din 4.75, voli II. vrste din 4. voli III. vrste din 3, telice I. vrste din 5.25, telice II. vrste din 4.50, telice III. vrste din 3, krave I. vrste din 4, krave II. vrste din 3.50, krave III. vrste din 2, teletja I. vrste din 4.50, prašiči špeharji din 8.25, prašiči prsu-tarji din 7.75 za 1 kg žive teže. — Goveje meso I. vrste prednji del din 9, zadnji del din 11, goveje meso II. vrste prednji del din 7, zadnji del din 9, svinjina din 13 do 16, svinjska mast din 19, čisti med din 16 do 20, goveje surove kože din 10, teletje surove kože din 12, evinje surove kože din 7 do 8 za 1 kg. — Pšenica din 160, ječmen din 160, oves din 150, koruza din 150, krompir din 100, eno din 50 do 75, slama din 25 do 30, jabolka I. vrste din 300, II. vrste din 200, III. vrste din 60 do 70, hruške I. vrste din 300, II. vrste din 200, pšenica moka din 300 do 325, koruzna moka din 225, ajdova moka din 300 do 350 za 100 kg. — Drva din 80 za 1 m³, jajca din 1 za koad, mleko din 1.50 za liter, surovo maslo din 24 do 28 za 1 kg, gorzdie din 3 do 4 za kg. — Navadno mešano vino pri vinogradnikih din 3 do 4.50 za liter, finjšje kotirano vino din 5 do 7 za liter.

KINO SLOGA, tel. 27-30. Danes poslednji! Ob 16, 19 in 21.15.

Kot dopolnilo velesenzacija:

Roža iz Rio Grande

Večkratna melodrama ljubezni in junaštva! V gl. vlogi najlepši cvet Amerike, divna Movita in asititi John Carroll.

„Izgubljeno mesto“

Jačje od „Frankensteina“, napetiješe od „Drakule“ in razburljiveše od „King Konga“.

Dr. Fabijan 50letnik

Ljubljana, 9. novembra.

Danes je dopolnil petdeseto življenjsko leto g. dekan ljubljanske bogoslovne fakultete, redni profesor dogmatike dr. Janez Fabijan. Rodil se je 9. novembra 1889 pod Sv. Joštom v prijazni in sončni Zg. Besnici. Sin preproste, skromne kmečke kajže je v mladosti okušal usodo revnega slovenskega študenta. Kot tretješolček je bil sprejet v Alojzijevo. Študiral je odlično ter je v tedanjih malo krščanskih razmerah na gimnaziji odlično izpovedoval svoje katoliško prepričanje, nekoč na škodo klasifikacije. Po odlični maturi l. 1910-11 ga je pok. nadškof dr. Anton Bonaventura poslal študirat v Collegium Germanicum et Hungaricum v Rimu. Na gregorijanski univerzi je dovršil filozofijo z doktoratom. Kot teologa ga je v Rimu zatekla svetovna vojna, ki je pred njo s kolegom vred moral bežati v innsbrški konvikt Canisianum. Bogoslovne študije je dovršil na innsbrški univerzi l. 1917 z doktorsko promocijo, ko je bil že leto prej — 13. julija 1916 — posvečen za duhovnika. Strogo dušnopastirsko službo ni imel nikdar, dasi je v dušnem pastirstvu mnogo pomagal, zlasti v rojstni fari in v komendski fari. Ko se je vrnil po končanih študijah v domačo škofijo, ga je cerkvena oblast nastavila za podvodjo in ekonomia v duhovnem semenišču. V tem svojstvu je bil pri bogoslovcih zelo priljubljen. Služba ekonomia v letih stiske in pomanjkanja ni bila lahka. Kolikokrat je dr. Fabijan romal po farah in moledeval za živeč bogoslovci! Z vso energijo se je zavzel za to, da je uvedel v semenišče redovnice — šolske sestre, ki od tedaj vzorno vodijo semeniško gospodinjstvo. S to reformo si je dr. Fabijan pridobil za semenišče trajnih zaslug.

Ko je bila l. 1919 ustanovljena ljubljanska univerza, je bil dr. Fabijan imenovan za docenta dogmatike. Kot tak je še nekaj let pomagal bogoslovcem kot studijski prefekt, nakar se je posvetil povsem znanstvenemu delu, ki mu je l. 1927 prineslo imenovanje za izrednega profesorja, leta 1938 pa za rednega profesorja. Kot dogmatik se je mnogo bavil s problemom vere ter z mariološkimi vprašanji. Sadove svojega znanstvenega dela je objavil predvsem v Bogoslovnem vestniku in v Času.

Dr. Fabijan je eden izmed znanstvenikov, ki se ne zapirajo pred življenjem in njegovimi potrebami v svojo studijsko sobo. Zato je ob svojem proforskem delu mnogo predaval, opravljal tajniške posle ob zadnjem katoliškem shodu, deloval pri KA, ki ji je bil dlje časa duhovni asistent, se zanimal za pestro povojno javno življenje. L. 1930 je prevzel tudi uredništvo Časa.

Svest si, da se v ozkih mejah vtesnjenega obzora, je več počitnik prebil v Parizu ter skoraj sleherni leto napravil kako večje potovanje. Mnogi slovenski izletniki in romarji se ga spominjajo kot prijaznega, uslužnega in vestnega voditelja.

Dr. Fabijan se v svoji karijeri ni prevzel. Ostal je skromen. Ohranil je čut za malega človeka, ki je iz njega srede sam izšel. Svojo rodno grudo ljubi z mladostno ljubeznijo. Ker je sam trpel, čuti s trpečim. Ad multos annos!

Pomembni socialno-politični uredbi

Uredbo o odložitvi plačevanja najemnin in uredbo o odlaganju izvršb bo treba še dopolniti

Uredbi o odložitvi plačevanja najemnin in o odlaganju izvršb bo treba dopolniti.

Začetek oktobra je vlada izdala pomembno uredbo o odložitvi plačevanja najemnin in o odložitvi izvršb za vse tiste osebe, ki so poklicane v vojaško službo, izvenembo in v stalnem kadru. Delavske zbornice je kot predstavnice delavstva in nameščenstva Slovenije napram temu pomembnim uredbam zavzela stališče in stavila predloge za njih spremembo in dopolnitev. Predlogi sami so upoštevanja vredni, zlasti ker je iz besedila uredbe o odložitvi plačevanja najemnin razvidno, da je bila izdana v naglici in brez posvetovanja s predstavniki prizadetih.

Uredba, ki naj uredi

vprašanje najemninskega razmerja

med v vojaško službo vpoklicanimi najemniki ter hišnimi lastniki, ne zadene le teh dveh, ampak tudi še denarne zavode in v veliki meri celo državno blagajno. Ima sicer namen ščititi vpoklicane etanovanjake najemnike s tem, da omogoča odložitve plačila dolžnih najemnin in najemnin, katerih plačilo dosepe med časom vojaške službe. Ne določa pa uredba take zaščite, da najemniku v tem času ni mogoče odpovedati stanovanja. Zaradi tega bo vpoklicani vojni obveznik le navezan na socialni čut hišnega lastnika. Ta bo lahko odbrl najemnika, če bo hotel in mogel. Lahko pa bo tudi odpovedal stanovanje in vzel novega najemnika, ki bo plačila zmožen. V marsikaterem primeru pa bodo z uredbo prizadeti tudi hišni posestniki. Saj jih je mnogo zadolženih in morajo poleg davkov skrbeti še za vzdrževanje hiše in za redno odplačevanje obrokov, zavodu, s pomočjo katerega so si zgradili hišo. Kako naj zadostijo tem obvezam, ako bo več njihovih etanovanjajkih najemnikov vpoklicanih v vojaško službo. Zato bi uredba morala določiti tudi postopek glede plačevanja takih anuitet, davkov itd. Med hišnimi lastniki so dalje razne socialne ustanove, organizacije in zavodi, ki so denar naložili v hiše in izplačujejo iz najemnin recimo podporo onemoglim članom, štipendije itd. Če bo ugasnil za več mesecev vir najemnin, tudi te ustanove ne bodo mogle izpolniti svojih obvez.

Tudi denarni zavodi, ki so omogočili graditev etavb, kakor tudi socialne ustanove, na primer pokojninski zavodi, borze dela, Suzor itd., ki imajo velik del svojega premoženja v stavbah, računajo z rednim odplačevanjem anuitet. Saj jih prav to obročno plačevanje omogoča, da vedno lahko izpolnijo svoje obveznosti napram vlagateljem in zavarovalcem. Če pa sedaj ustavimo osnovni vir najemnin, se s tem ustavi ves krogolet, kar se bo poznalo celo pri državnem proračunu, ki je zelo odvisen od rednega plačila davkov in doklad. Saj hišni lastnik vsem svojim obveznostim ne bo mogel zadostiti, če mu bodo za daljo dobo ugasnila večina najemnin.

Uredba naj zaščiti le potrebne

Odložitve plačila najemnin je torej sprožila celo vrsto vprašanj, ki jih je treba istočasno reševati tako, da bo uredba res koristila in dosegla svoj namen. Ako bi torej veliko število najemnikov bilo deležnih ugodnosti, ki jo nudi uredba, bi nastala prav gotovo precejšnja etiska. Zato bi bilo prav, da se uredba spremeni tako, da bo nudi pravo zaščito le dejanskim potrebnim stanovanjskim najemnikom, vendar pa ne bo težje prizadela ostalih treh interesov, torej posestnikov, denarnih zavodov in državne blagajne. Preureje nam uredba naj zato 1. štiti najprej tiste, ki so zaradi vpoklica v vojaško službo izgubili vse svoje dohodke in so navezani izrecno le na državno ali javno podporo. Po današnjem besedilu velja uredba tudi za vpoklicane državne uslužbenice in upokojeence. Ti vendar obdržijo pravico do neokrnjenih prejemkov. Uredba štiti v celoti celo družino, kjer sta mož in žena vsak zase v službi itd.

2. Zaščito, ki jo nudi odlaganja plačila najemnine, je treba za vse tiste, ki so a tem izgubili vse svoje dohodke, izpolniti z določbo, da se jim za ves čas zaščite ne sme odpovedati stanovanje, izvenembo one razloge, ki imajo za posledico takojšnjo deložacijo.

3. Določiti je treba tudi takojšnjo odložitve plačila davka za zaščiteni stanovanja s tem, da se na ta stanovanja odpadajoči davek plača šele tedaj, ko bo najemnika dejansko plačana.

4. Določiti je treba postopek za primer, da hišni lastnik zaradi etanovanjske zaščite ne bi mogel v celoti plačati anuitet. Obenem z odgodit-

vijo plačila anuitet pa je treba zavarovati redno delovanje prizadetih zavodov in bank na primer s tem, da bi te anuitete prevzela v plačilo Hipotekarna banka, ki bi jih kasneje v obrokih izterjala od hišnih lastnikov.

5. Končno bi morala uredba določiti gotove izjeme za hiše, ki so last posebnih ustanov in organizacij, ali pa bi tudi za te primer morala prevzeti Hipotekarna banka tekoče obveze.

Uredba o odlaganju izvršb

pa je pomanjkljiva, ker ne določa

1. Postopka o načinu izterjave dolgov, po prestatku vojaške službe in

2. postopka za primer, da bi moglo med časom vojaške službe nastopiti zastaranje dolga, ker dolg sploh še ni bil iztožen. Ni namreč zadosti, da se odgodi le postopek, saj je treba upoštevati, da je obveznik po povratku domov navadno v go-

Newyorška svetovna razstava zaprta

Usoda vseh svetovnih razstav: Velikanska izguba

Njujorška svetovna razstava, ki je vabila ljudi z naslovom »Svet od jutri«, je končana. Široki drevoredi razstavnega ozemlja so zapušteni. Namesto gledalcev so prišle ženske-čistilke, monterji, stražniki. Paviljoni so zaprti. Le v pisarni razstavnega ravnateljstva je še nekaj življenja. Ravnatelj »Sveta od jutri«, brhki trgovski strokovnjak Grover Whalen, sedi za pisalnikom in prireja s pomočjo statistik, grafičnih krivulj in neskončnih vrst števil svoje veliko končno poročilo za njujorškega župana, mr. La Guardia. Pač težko delo — in čim bolj se Grover Whalen poglavlja v številk, tem večkrat mora zavzdihniti.

Politične in gospodarske razmere so zabratile, da ni bilo število pričakovanih ljudi, 60 milijonov, niti od daleč doseženo. Visoka vrednost dolarja in dragi življenjski pogoji so ostrušili evropske turiste. Narodna razstava San Franciscovega »Zlatega roga« je povzročila konkurenco. Pod temi pogoji pa vendarle ni število obiskovalcev, 25 milijonov, tako majhno. Seveda je treba priznati, da je pariška svetovna razstava leta 1937 z 31 milijoni ljudi prekosila njujorško, da niti ne omenimo nekaj predvojnih razstav v Londonu in Parizu. Toda Njujork ima še nekaj v žepu: Namreč vsi razstavljalci so dovolili, da se vrata njih paviljonov spomladi še enkrat odpro. Če bo politika malce bolj mirna, se bo nemara izguba tega leta zmanjšala — ali je celo ne bo?

»Dobiček navzlic izgubi«

Ko je La Guardia, njujorški župan, prebral končni obračun svetovne razstave, to je 56 strani dolgo poročilo z 12 stranmi statističnega dodatka, 14 grafičnimi podatki in 35 zahvalnimi pismi inozemskih razstavljalnih komisarijev, je bil navzlic skeptičnemu tonu poročila vendarle zadovoljen. Ko je prebral zadnjo stran, se je celo nasmešnil. Izguba? Seveda, kaj pa drugače! La Guardia se dobro zaveda, da se je došel še sleherni svetovna razstava končala z deficitom, kar se tiče golih razstavljalnih financ. A denarni dobiček je vendarle tu, in sicer za mesto, ki je imelo pod streho razstavo in obiskovalce; za industrije in delavce, ki so delali zanj, in slednjič moralni, propagandni dobiček glede na javnost, zlasti na inozemstvo. Ali niso bili pred dvema letoma vsi ameriški turisti, prišedši iz Evrope, polni hvale o pariški razstavi, o umetnosti, umetni obrti, dobrem okusu in tehnični genialnosti, ki je bila ta razstava zanje okvir? In ali ni bila jako občutna priljubljenost Francije v javnem mnenju Amerike neposredna posledica tega?

La Guardia misli še na druge, na politične posledice razstave. Tako je tu, na primer, napol prirejeni paviljon Češkoslovaške, ki ni mogel biti nikoli dokončan. Toda rdeče-bela-modra zastava te republike je vse poletje vihrala, in vseh tistih 25 milijonov ljudi, ki so pravkar še hrupno in v smehu hodili po drevoredih, je mahoma umolknilo, je dolgo in nemo zrl rdeče-belo-modro zastavo in je resnih obrazov odhajalo dalje. In tisti lepi, mogočni paviljoni Francije in Anglije, ki so obiskovalce vedno privabljali, in to, da ni bila Nemčija zastopana — ali je bilo vse to brez pomena? Nikakor! La Guardia ni nezadovoljen. Ze več let se posveča na vso moč, skupno z Rooseveltom, orjaškemu vzgojevanju ameriškega ljudstva: da

spodarsko težjem položaju, kakor pa je bil pred odhodom v vojaško službo. V tem času je izgubil redni zaslužek, določene podpore pa niti ne za doščajo za preživljanje družine. Tudi je vprašanje, ali bo takoj našel ponovno zaposlitev. Omogočiti bi mu bilo treba v tem primeru obročno odplačevanje in sicer tako, da bi lahko odplačeval v šestih zaporednih in enakih mesečnih obrokih. Prvi obrok naj zapade s prihodnjim prvim po mesecu, s katerim je obveznik zopet nastopil svoj posel, najkasneje pa tretji mesec po vrnitvi iz vojaške službe. Zavezanec, ki bi se želel poslužiti te olajšave, bi moral o tem pisмено obvestiti upnika. Zavezanec, ki se teh rokov ne bi držal, izgubi nadaljno zaščito in se celotni še dolžni znesek sme iztirjati z izvršbo. Glede zastaranja pa naj se določi, da naj ostanejo v veljavi vsi ostali predpisi glede iztožitve dolga s tem, da počiva sodni postopek ves čas, dokler je zavezanec v vojaški službi in še potem, dokler izpolnjuje obročno odplačevanje, predvideno zgoraj.

bi mu vcepil samozavest, da bi se z zavestjo demokracije udeleževal evropskih dogodkov... Zatorej: razstava je le dosegla svoje!

Najvišji gospodar vseh svetovnih razstav

Nato je La Guardia narekoval »Western Union« dolgo brzojavko generalnemu tajniku »Mednarodnega razstavnega urada« v Parizu, na Avenue Kleber. Malokomu je znano, da je na svetu »Mednarodni razstavljalni urad«, napol zasebna komisija, ki so njeni člani ravnatelji raznih velesejmov, člani trgovskih zbornic, mestnih uprav in ladijskih družb. Vendar je avtoriteta tega urada, ki čuva, da nista nikoli dve razstavi ob istem času, ali tih druga za drugo, neoporečna. Leta s sodim številom, tako je ta urad enkrat za vselej ukazal, so brez svetovnih razstav; samo leta lihih števil emeje imeti svetovne razstave. In zatorej je moral ta urad dati dovoljenje, preden je Grover Whalen uradno poročal, da sme biti spomladi leta 1940 njujorška razstava spet odprta. In zato je moral La Guardia poslati dolgo brzojavko in prošnjo temu uradu, da pristane na še enkratno odprtitev.

»Mednarodni razstavljalni urad« je ugodil prošnji. Vprašal je v Rimu, ali so morda zoper Zakaj, Italija se že zdaj pripravlja na svetovno razstavo v Rimu leta 1941, in mogoče se je bilo bati, da se občinstvo ne bo naveličalo... Toda Kvirinal je pristal na to. La Guardia je prejel iz Pariza brzojavko s pritrdilnim odgovorom. In to, kar La Guardia imenuje politični uspeh svetovne razstave, to, kar je Rooseveltu in notranjemu ministru Yekelu ponosno pripoznanje ameriškega ljudstva k demokraciji in svobodi, se bo v prihodnjem letu moglo še bolj jasno uveljaviti.

Morski slon, ki se mu v berlinskem živalskem vrtu zdeha.

CISTEK

Boleslav Prus — Vinko Lovšin:

Lajna

Gospod Tomaž je bil naprošen za izsleditev: kdaj je bil X. prav za prav norec? nato: za epavo vseh treh razdvojenih etrank, od katerih nobena ni hotela elisati o popustitvi.

Ko je bil pravnik tako zatopljen v zapleteni slučaj, se je odigrail čuden, nerazumljiv dogodek. Na dvorišču, prav pod oknom gospoda Tomaža se je oglasila — lajna!

Ko bi mrtvi X. vstal iz groba, dobil prisotnost in vstopil v sobo, da bi pomagal pravniku razrešiti težko zagonetko, bi gospod Tomaž ne občutil takega čustva, kakor sedaj, ko je zaslišal lajno!

In ko bi bila vsaj to talijanska lajna, s prijatnimi flautinimi glasovi, lepo zgrajena, ki igra lepe komade! Kje neki! Kot nalašč za nagajanje je bila lajna pokvarjena, igrala je napačno najbolj proste valčke in polke, pa tako glasno, da so se šipe tresle. In na vso nesrečo je tromba, ki se je včasih v njej oglasila, tulila kakor etekla zver.

Utiš je bil mogočen. Pravnik je ostrmel. Ni vedel, kaj naj misli ali kaj naj počne. Ze je bil pripravljen pustiti, da se je pri reševanju zapuščine umobolnega poseetnika X., niemu eamemu zmešalo v glavi in da je podlegel halucinacijam.

Toda ne, to niso bile halucinacije. To je bila resnična lajna, s pokvarjenimi piščalkami in preglasno trombo!

V ercu pravnika, tega uvidnega, tega mirnega človeka, so se zbudili divji nagoni. Obžaloval je naravo, da ga ni ustvarila za dahomejskega kralja, ki je imel pravico ubijati svoje podložnike, in mislil je, e kako nalašč bi napravil ta hip iz živca lajnarja mrtvo!

In ker v ljudeh e takim temperamentom, kakor je bil gospod Tomaž, preide kmalu jezno razpoloženje iz drznih načrtov do najstrašnejših dejanj, je pravnik skočil k oknu kot tiger in sklenil — napasti lajnarja z najgršimi izrazi.

Ze se je nagnil ven in odprl usta, da bi zakričal: »Ti, potepuh ti!« ko je medtem zaslišal otročji glas.

Ozrl se je nasproti.

Mala elepa deklica je plecala po sobi in ploskala z rokami. Njeno blede lice je zardelo, usta so se smejala, a iz elepih oči so vrele debele solze.

Uboga revica ni že dolgo v tej hiši doživela takih občutkov! Kako lep pojav so bili zanj ti napačni glasovi iz lajne! Kako veličasten krik trombe, ki bi bila spravila pravnika skoraj ob pamet!

Ko je lajnar videl otrokovo veselje, je začel na vee to še toliči močno ob tla in poživigavati kakor lokomotiva, kadar se srečata dva vlaka.

»Jehata, kako je lepo živigali«.

V pravnikovo sobo je prisopihal zvesti sluga, privlekel za seboj vratarja in klical:

»Jaz eem prigovarjal temu lopovu, jasni gospod, naj takoj našene lajnarja! Rekel eem mu, da bo od vas dobil plačo, da imamo pogodbo!... Toda ta robavsl... Pred enim tednom je prišel s hribov, pa ne pozna naših običajev. No sedaj pa poslušaj,« je kričal etrežaj, in etresal za rame prepadenega vratarja, »poslušaj kaj ti bo gospod državni pravnik povedal!«

Lajnari je igral že tretji kos prav tako napačno in kričeče kakor prva dva.

Slepa deklica je bila vsa očarana.

Pravnik se je pa obrnil k vratarju in rekel mirno, kakor po navadi, čeprav malo bled:

»Poslušaj, drago... Ja, kako ti je pa ime?«

»Pavel, jasni gospod.«

»Torej, moj Pavel, pet kovačev ti bom plačal na mesec, pa veš za kaj?«

»Zato, da ne boš nikoli pustil na dvorišče kakkega lajnarja!« se je naglo vtaknil lakaj.

»Ne!« je rekel gospod Tomaž. »Zato, da boš

vsaki čas čez dan pučal na dvorišče lajnarje. Razumeš?«

»Kaj pravite, gospod?« je zaklical sluga, katerega je ta nerazumljivi ukaz popolnoma zmešal.

»Da bi, dokler mu ne prepovem, puščal lajnarje vsaki dan na dvorišče,« je ponovil pravnik in vtaknil roke v žep.

»Ne razumem vas!« je odvrnil sluga z znaki užaljenega začudenja.

»Tebi se blede, drago,« mu je rekel dobrohotno gospod Tomaž.

»No, le pojdi na delo,« je še dostavil.

Sluga in vratar eta odšla, a pravnik je opazil, da njegov zvesti sluga šepeta tovarišu nekaj na uho in kroži s prstom po čelu.

Gospod Tomaž se je nasmešnil in da bi še potrdil služabnikovo domiselico, je vrget lajnarju kovača.

Potem je pa vzel v roke koledar, poiskal v njem seznam zdravnikov in napisal na listek nekaj okulistov (zdravnikov za očene bolezni). In ker se je lajnar obrnil sedaj k njegovemu oknu in začel za njegovega kovača toliči ob tla in živigati še glasneje, kar je silno dražilo pravnika, je ta vzel listek z naslovi zdravnika in odšel, mrmrajoč:

»Ubogi otrok!... Ze davno bi se bil moral zanj zavzeti...«

(Konec.)

L. St.

Srečanje s Cankarjem...

Sto dinarjev! Sto dinarjev! Ze ves popoldan iščem žrtve, človeka, ki bi mi posodil sto dinarjev. Papirnatega, lahkega metuljčka — do prvega ali boljše za nedoločen čas. Čemu? Zato ker sem državni uradnik in je še celih pet dni do prvega. Treba bi bilo nekaj večerjati, a v žepu ni prebite pare. Nekaj krepkega za večerjo, ko je bilo kosile bolj svinjska košta: sladka repca in nezabeljen krompirček. Pro-

kletu, moški potrebuje krepke hrane! Duševni delavec sem, ker ne prenašam samo aktov iz sobe v sobo, in potrebujem mesene hrane. Tako nekaj svinjskega imam na primer vedno zelo rad na mizi. In še v teh časih! Čez noč je trgovcem v mestu zmanjkalo volne, mila, krompirja, galoš, in vse se podražuje, kakor da smo preživeli zapovrstjo več slabih letin, suš, povodnji ali najmanj zopet štiriletko — v vojni. Trgovci skrivajo blago, preplašeni ljudje nakupujejo vreče moke, kave, sladkorja, sodčke masti, zaboje mila in cigani imajo mnogo dela in uspehov. Prav jim je! Jaz pa sem državni uradnik, živim iz rok v usta in trenutno iščem kljub prebrisanosti trgovcev in zbezanosti premožnih strank samo sto dinarjev, da se nocoj pošteno najem in da bo za gospodinjstvo za celih pet dni. Žena in otroci, ki je uradnikovo edino bogastvo, žulijo doma kofetek z nadrobno štruco. Pravijo, da je mnogo otrok ob tem zraslo.

In hodim, hodim in iščem, iščem, a danes imam smolo in ne najdem tega človeka. Kadar imam po prvem sam kakega kovača odveč, ga devetkrat na dan srečam, da me zapeljuje na golaž in dva deci. Zdaj ga pa od nikoder ni! Menda vendar sam ne išče prav tako kake žrtve kot jaz. Samec je, otrok nima, niti žene in njenih nogavic, prenašanja oblek in klobučkov ter rokavic. Le neko revno vdovo podpira, a to iz golega (gol-egal) usmiljenja, promisla, in je torej neodvisen. Ali se skriva pred menoj? Na šoli ga ni in po telefonu ga ne prikljem, stanuje pa tam za Ljubljano, v onih temačnih labirintih, kjer ga ob nobeni dnevi uri ne morem stakniti in kjer ga končno nihče ne pozna. Saj to je tisto! Ne vem, ali ljudje po novem pod psevdonomom stanujejo ali kako. Včasih je človek kaj dal na svoje zvečne ime in se dolge ure vadi v podpisovanju, povsod je tudi izobešal svojo vizitko, danes pa se tak-le zmeni z gospodinjjo in naroči postrežnici, naj pove vsakemu in vsaki, ki ga išče, da ne stanuje več tu.

(Dalje.)

Droline novice

Koledar

Petek, 10. novembra: Andrej Avelin, spoznavalec; Trifon, mučenec.

Sobota, 11. novembra: Martin (Davorin), škof; Menas, mlaj ob 8.54. Herschel napoveduje sneg in dež.

Novi grobovi

† V Ljubljani je umrla gospa Vlastimila Hanuš. Na zadnji poti jo bodo spremili danes ob 2 popoldne iz hiše žalosti Gregorčičeva ulica 7a na pokopališče k Sv. Križu. Naj ji sveti večna luč! Zaljubljeni naše globoko sožalje!

† Pri Veliki Nedelji je mirno v Gospodu zapala gospa Roza Mikl roj. Mihelčič, veleposestnica. Pogreb blage rajnice je bil večeraj popoldne. Naj v miru počiva! Zaljubljeni naše iskreno sožalje!

Mariji Kerinovi v slovo!

»Mila in nežna roža,« smo dejali, ko si pred meseci privrkat upila svoje čiste oči v nas in nam stisnila roko.

Spoznavali smo Te... Tvoja skrb v poklicnih dolžnostih je pričala, kako dobra vzgojiteljica si. Tvoja neprestana želja po izpopolnjevanju je gojila v nas najlepše upe za bodočnost. Občudovali smo Tvoje junaštvo. Težka križev kot boleznij je bila za Teboj in še si stopala po njej, potrpežljiva in vdana. Kako utrujena si prišla včasih iz šole in vendar vedra. Zajel nas je čar Tvoje mile osebnosti. Znala si razveseljati, bodriti, tolažiti. Najplemenitejša umetnost človeškega srca Ti niso bile nepoznane dežela. Vero v Boga, globoko ljubezen do domačih, sočustvovanje do trpečih, čisto veselje, to si izžarevala bogato.

Kako lepa si bila v svojih tihih trenutkih! Lepo čtivo, glasba, petje! Tihim trenutkom Tvoje največje bogastvo!

Marija, tiho si odpeala svojo zadnjo pesem. Neslišno si nam ugasnila. Nisi nam obteževala src s predsmrtnimi tožbami, ker obteževati nisi znala. Navidezno čila, a že zapisana smrti, si odšla od nas za Vse svete domov. Zakaj? Maminemu ljubčku »tako mi pravi mama«, si ljubeče povedala nekoč, je Bog naklonil zadnje veliko zemsko plačilo. Poslal te je umreti v njeno naročje, Tvojim dragim in nam v tolažbo.

Osebnostne novice

Na veterinarskem oddelku zagrebške univerze je bil diplomiran g. Silvan Vodopivec iz Ljubljane. — Cestitamo!

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce, da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga! Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani! To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuste odlašanja.

Revizija uredbe o kmetijskih dolgovih. Vlada pripravlja revizijo uredbe o likvidaciji kmet-

skih dolgov. Pri tej priliki je potrebno, da se popravijo nekatere krivice, ki jih je sedanja uredba prizadejala Sloveniji, kjer so gospodarske in pravne razmere znatno drugačne, kakor na jugu. Zato bi bilo umestno, da bi začela posebna časopisna anketa o tem, kaj bi bilo treba za Slovenijo posebej drugače urediti. Vlada bo utemeljene predloge v sedanjih spremenjenih razmerah nedvomno upoštevala. Tak primer so mali podeželski gostilničarji, ki jim je kmetijstvo glavni poklic. Ti so kmetstvo zaščiteno zgubili zato, ker je bila predpisana kmetijskim gostilničarjem pred letom 1932 enotna povprečna gostilniška pristojbina ne glede na resnični promet in dejanske dohodke v znesku 3000 ali 4000 din. Ta znesek je sedaj edino odločen. In tako se je zgodilo, da so vsi mali gostilničarji-kmetje zaščiteno izgubili, nasprotno so jo ohranili veliki kmetje-gostilničarji. Saj je že prilično dober kmet, ki plača nad 4000 din neposrednih davkov. Za dolžnikov dolžnikovega kmetkega svojstva bo potreben torej drug ločilen znak, in sicer najbolje na pr. množina izločenega vina. Po sedanji uredbi se smatrajo za zaščitene tudi dolgovniki, ki so nastali z novacijo (prenovitvijo), ne pa tisti, ki so dejanski novi. Izraz »novacija« je preozek, ker ima po običnem dr. zak. čisto določen pomen. Treba bi bilo tu sem vzeti tudi tiste primere, ko gre za spremembo v osebi upnika (odstop), kar je zelo pogost primer. Tak dolg dejansko za dolžnika ni nov, toda zaščiteno navadno ne dobi, ker uredba zaščituje le dolgovce, ki so nastali z novacijo.

V »Službenem listu« kraljevske banke uprave draveke banovine od 8. t. m. je objavljen »Pravilnik o zatiranju svinjske kuge«. (Priloge: obrazci, navedba o cepljenju svinj zadrug in kmetijskih organizacij proti svinjski kugi, navodilo za razpoznavo in varstvo pred svinjsko kugo in navodila za rejo in krmljenje svinj), dalje »Spremembe in dopolnitve pravil za opravljanje strokovnega drž. izpita za učitelje meščanskih šol«. »Sprememba v pravilniku o obsegu in razmejitvi gradbenih obrtov«. »Sprememba pravilnika o opravljanju izpita za pooblaščenega inženirja za tehnično kemijo in za tehnologijo« in »Odločba glede vozne ugodnosti za obveznike na vajah, kadar ne potujejo službeno«.

19-letnega fanta pogrešajo. Anton Geršak, doma v Plesu v občini Sv. Peter pod Svetimi gorami, od 3. novembra ni prišel domov, čeprav ni bilo nobenega razloga, da bi odšel od doma. Fant je srednje visok in je bil oblečen v novo rjavo obleko in rjave čevlje. Na vratu ima kot posebno znamenje vrezano od operacije. Pri sebi je imel prometno knjižico o dsojega kolesa. Morda je postal žrtve kakšnega zločina.

Pri saprtju, motnjah v prebavi, vzemite jutraj še na prazen želodec en kozarec naravne »Frans-Josef« grenčice.

Nesreča pri žaganju drv. Krt Matevž, posestnik s Primškega pri Kranju, je s cirkularno žagalno drvo in si je pri tem delu odrezal dva prsta desne roke, dva pa je poškodoval. Zdravi se v ljubljanski bolnišnici.

Skoro tričetr milijona je poveril. V Murski Soboti je spomladaj vzbudila precejšnjo pozornost aretacija sodnega oficijala Stefana Friedricha. Takrat so govorili, da je poveril 300.000 din varstvena denarja. V preiskavi ki je trajala več mesecev, pa so se pokazali vedno novi primankljaji, ki so povečali vsoto poverjenega de-

narja. Zaelisanih je bilo več kot 400 prič. Zdaj je preiskava končana. Preiskovalni sodnik je odstopil spise državnemu tožilstvu, ki bo v kratkem sestavil obtožnico. Friedricha obremenjuje vsota 700.000 din poverjenega denarja, ki je z obresti narasla na 800.000 din. Razprava bo gotovo vzbudila velikansko zanimanje v Murski Soboti.

Kurja očesa in otiščanci se ne tvorijo ako uporabljate za nego nog »SANOPED«. Glavna zaloga: drogerija Jančigaj, Ljubljana Krekov trg.

Nož v hrbet. Pred okrožnim sodiščem v Murski Soboti je bil obojen Alojz Baligač iz Bratoncev na 5 mesecev zapora, ker je svojo tovarnišča Stefana Vereša v prepri zabodel v hrbet in mu ranil pljuča. Na veselici so se fantje pod vplivom alkohola aprili. Vereš je Baligaču strgal z vratu kravato, ta pa je skočil za njim in mu zasadel nož v hrbet. Zaradi podobne poškodbe je bil obojen tudi Rudolf Šijanec iz Zihlave na 7 mesecev strogega zapora. Ker so ga člani Mariničeve družine obkladal z nevarnim primkom, je prinesel od doma nož in ročico z voza ter navlil na Mariničeve. V metežu in aplonem pretepu je z nožem umil Jakoba Mariniča v hrbet. Karl Marinič je maščeval brata e tem, da e kolom naklestil Šijanec in mu tudi prizadejal lažje poškodbe, za kar je dobil 1 mesec zapora.

Sveti oče je svojo okrožnico napisal v italijanščini

Kakor zatrjujejo vatikanski krogi, je papež Pij XII. svojo prvo okrožnico, ki jo objavljamo v teh dneh v našem listu, osebno napisal od prve do zadnje besede. Med vsem časom bivanja v Castelu Gandolfo jo je sestavljal in pisal. Pij XII. je napisal prvotno besedilo v italijanščini. Prevod v latinsko je oskrbelo tajništvo latinskih poslanic pod vodstvom msgr. Antonia Baccija. Preden je okrožnica izšla, je papež latinsko besedilo natančno pregledal.

Po državah

V Sarajevu so našli srednjeveški sarkofag. Pri prekopavanju starega pokopališča v Vrbani ulici v Sarajevu so delavci našli na dobro ohranjen srednjeveški sarkofag, v katerem je bilo žensko okostje, palica in ostanki usnjenih čevljev. Po mnenju kustosa sarajevskega muzeja, Segejevkega, izvirja sarkofag iz 11. stoletja. Kakor poroča belgradska »Politika«, pa sarajevski deželni muzej nima potrebnih sredstev, da bi to važno najdbo, ki so jo našli komaj 100 m od muzejskega poslopja, prenesli v muzej.

90-letni natak. Kdor ceni hitro postrežbo, se nikakor ne bo zatekel v kavarno Omerja Pašovića v Palah pri Sarajevu. V tej kavarni namreč streže gostom lastnik sam, ki je star že 90 let in je seveda temu primerna tudi hitrost postrežbe. Muslimanski kmetje, ki obiskujejo Pašovićeve lokal, pa so z 90-letnim natakarijem kar zadovoljni, kajti časa imajo dovolj, da jim je vseeno, ali dobijo svojo »turško« pol ure prej ali kasneje.

Zagrebaški trgovci so ustavili vsak kredit svojim kupcem. Združenje trgovcev v Zagrebu je sklenilo, da se ustavi vsak kredit kupcem. To velja predvsem za trgovce s kolonialno, delikatesno, špecerijsko in mešano robo. Trgovci pravijo, da so k temu sklepu prisiljeni zaradi tega, ker tudi s njim veletrgovci in tovarne ne dajejo več na kredit, ampak samo proti gotovini.

Nameste divje race je zadel prijatelj. Upokojeni kapetan Aleksa Protič iz Dubrovnika je šel te dni s svojim prijateljem na lov na divje race. Prijatelj sta se postavila kakšnih 200 m narazen na prežo. Ko je Protič prijatelja streljal na divjo raco, je ena šibra zadela Protiča v desno oko, ki mu je takoj izteklo. Hudo ranjenega Protiča so prepeljali v dubrovaško bolnišnico.

Avto s pijanci padel v jarek. Na cesti Banjaluka-Bosanska Gradiska se je pri klasični na asfaltirani cesti pripetila avtomobilska nezgoda, ki jo je pripisati na rovaš alkoholu. V nekem avto-izvoščku se je peljala po cesti družba več moških, ki so bili precej vnjeni s šoferjem vred. Kljub temu, da je asfaltirana cesta široka osem metrov, je bila vendar preozka, da bi jo bilo mogoče po mili volji meriti z avtomobilom. In tako se je vozilo naenkrat znašlo na robu ceste, podirilo tri konfine in strmoglavilo v tri metre globok jarek ob cesti. Avto se je ves razbil, od ljudi pa, ki so bili v njem, sta dva precej nevarno poškodovana, tretji pa je po čudnem naključju odnesel povsem zdravo kožo.

Po materinem nalogu je ubil očeta. V vasi Čegljih pri Karlovcu se je dogodila te dni huda družinska žaložnira v hiši Lončarjevih. V Lončarjevi družini so bili prepri na dnevnem redu. Pravijo, da je bil teh preprirov največ kriv stari 60 letni Ivan Lončar, ki se je često opijal in v pijanem stanju zlostavljal svojo ženo Marjo. V zadnjem času so bili takšni prizori tako pogosti, da je Marja Ivanu večkrat zapretila, da ga bo ubila. Ker tudi to starega kmeta ni spametovalo, je Marja odšla k svojememu sinu, 23-letnemu Dragutinu in ga nagovorila, naj ubije očeta. Sin je mater ubogal, vzel kol in odšel domov, kjer je napadel očeta. Pobil ga je s kolom na tla in toliko časa udruhal po njem, da je starec izdihnil. Sina in mater so orožniki zaprli.

Roparski napad na cerkev in župnišče. V noči od torika na sredo je več roparjev vdrl v župno cerkev v Velikem Trojstvu pri Varaždinu. Roparji so odnesli iz cerkve več dragocenih predmetov, med njimi tudi oltarni kelih. Očitno pa s tem plenom niso bili zadovoljni in so zato vdrl še v župnišče. Vlomili so vrata, nato pa začeli v veži streljati, da bi preplašili stanovalece. Strelji so zbudili vse prebivalce župnišča. Stara kuharica se je tako prestrašila, da je skočila skozi okno in si pri tem zlomila nogo. Neki hlapec pa je stekel iz hiše in prišel zunaj na vse grlo klicati na pomoč. Prihitieli so sosedje, oboroženi z vilami in sekirami, katerih so se roparji prestrašili in se spustili v beg.

Iz maščevanja je cigan podtaknil pet požarov. V vasi Vojakovcu pri Križevcih, je v zadnjih desetih dneh petkrat gorelo na različnih krajih. Petim gospodarjem so pogorela razna gospodarska poslopja, napolnjena z jesenskimi pridelki. Orožniška preiskava je ugotovila, da je vse te požare podtaknil cigan Marko Horvat. Ko so ga orožniki prišli, je prostodušno priznal požige in pristavil, da je to storil iz maščevanja, češ da so ga kmetje, katerim je zažgal, stalno preganjali.

Nevarnega izsiljevalca je prišla zemunska policija. Bivši izdajatelj raznih zakonitih listov, Fran Čenič, je raznim uglednim zemunskim meščanom poslal pisma, v katerih jim je zagrozil, da bo objavil razne nečedne afere iz njihovega življenja, ako mu ne pošljejo do tega in tega dne določene vsote denarja. Nekj rentir pa je pismo izsiljevalca izročil policiji. Na njen nasvet se je

Ljubljana, 10. novembra

Gledališče

Drama: Petek, 10. novembra: »Neopravičena ura«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol. — Sobota, 11. novembra: »Kozarec vode«. Red A. — Nedelja 12. novembra ob 15: »Pikica in Tonček«. Mladinska predstava. Izredno znižane cene od 14 din navzdol. Ob 20: »Striček Vanja«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera: Petek, 10. novembra ob 15: »Trubadur«. Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 16 din navzdol. — Sobota, 11. novembra: »Kjer skrjanček žvrgoli«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Nedelja, 12. novembra ob 15: »Glumac Matere božje«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ob 20: »Pri belem konjičku«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol. — Ponedeljek, 13. novembra: Plesni večer Maksa Kurbosa in Irene Litvinove, članov in solista Balleta Russe de Monte Carlo. Izven.

Radio Ljubljana

Petek, 10. novembra: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11 Sola ura: Glasba starih narodov (Stanko Prek) — 12 Naši napevi (plošče) — 12.30 Poročila objave — 13 Napovedi — 13.02 Opoldanski koncert Radijskega orkestra — 14 Poročila — 18 Zenska ura: Gospodinsko knjigovodstvo (Vida Peršuh) — 18.20 Nekaj valčkov (plošče) — 18.40 Francoščina (dr. Stanko Leben) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nacionalna ura: Inspekcija državne obrambe — 19.40 Objave — 20 Plošče — 20.30 Koncert. Sodeluje ga Angela Hauc-Megla in Radijski orkester — 20 Napovedi, poročila — 22.15 Veseli zvoki (plošče).

Drugi programi

Petek, 10. nov.: Belgrada-Zagreb: 20 Simfonični koncert (Zinka Kunc-Milanov) — Sofija: 19.30 Verdijeve opera »Falstaff« — Ankara: 19.10 Orkestralni koncert, 20.20 Operetna gl. 20.45 Jazz — Beromünster: 20.45 Opera glasba, 21.20 Beethovnov koncert, 22.05 Balalajke — Budimpešta: 19.30 Opera — Bukarešta: 19.35 Opera — Hilversum: 19.30 Spanska glasba, 20.30 Orkestralni koncert, 21.20 Kvartet, 22.40 Komorni koncert — Stockholm-Hörby: 20.30 Orkestralni koncert, 21.15 Igra, 22.15 Verdijevo »Pogubljenje« — Trst-Milan: 17.15 Vokalni koncert, 21. Igra, 22.20 Vokalni in pianinski koncert — Rim-Bari: 21 Indijska igra »Sakuntala« — Florence: 21.15 Moderna glasba, 22 Violina — Reykjavik: 21.45 Konservatorijski koncert — Oslo: 20.45 Pianino, 22.15 Italijanska glasba — Sottens: 21.20 Orkestralni koncert.

Rokodelski oder

Društvo rokodelskih pomočnikov bo imelo v nedeljo, 12. t. m. ob 7 zvečer običajno martinovanje e prav pestrim sporedom. Pevski zbor je pripravljen za nastop z novimi pesmimi, igralci nas bodo razveselili z novo komedijo in solisti z novimi kupleti. Oskrbimo si vatpnice že v predprodaji, ki bo v nedeljo od 10 do 12 in zvečer eno uro pred pričetkom prireditve v Rokodelskem domu. Komenskega ulica št. 12.

Prireditve in zabave

Na Martinovo nedeljo dne 12. t. m. ob 5 popoldne uprizorijo Velike sestre sv. Klare na frančiškanskem odru v Ljubljani žudežno igr »Roksanac«.

Martinov večer e pestrим sporedom priredi v soboto, 11. novembra ob 20 Prosvetno društvo Trnovo v društvenem domu Karunova ulica 14.

Cerkveni vestnik

Sodaliteta Ss. Cordis za ljubljansko mesto bo imela svoj sestanek v petek, 10. novembra ob 5 popoldne v dvorani duhovskega semenišča. Predaval bo preč. g. župnik P. Kazimir Zakrajšek OFM o »Katoliški atmosferi« v Ameriki.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Poizvedovanja

Izgubljeni so bili 4 ključi na obročku in se naproša naj jih najditelj odda v naši upravi!

rentir podal v kavarno, ki je bila označena v pismu kot kraj sestanka. Ko je izsiljevalec izročil 1500 din v kuverti, je pristopil k le-temu detektiv in ga aretiral. — Čenič je delj časa živel v inozemstvu kot vojaški dezertir. Pred dvema letoma pa se je vrnil v Jugoslavijo. Sarajevsko vojaško sodišče ga je zaradi dezertarstva obsodilo na 18 mesecev zapora. Ko je odsedel kazen, je poskušal svoje delovanje kot izsiljevalec, vendar mu je že pri prvem poskusu spodletelo.

Anekdota

Znana pevka Jenny Lind je bila v neki družbi. Poleg nje je sedel ob mizi zelo raztresen starejši gospod. Ko so poverčevali, je pevka zapela par pesmi, nato pa spet sedla k mizi in prosila streljaja, naj ji prinese kozareček konjaka. Streljaj se je kmalu vrnil s konjakom, ki ga je za pomotoma postavil pred pevkinoga sosedja. Ta je v svoji raztresenosti kozareček prijel in konjak izpil. Pevka Jenny Lindova je zakašljala.

»Kaj pa vam je, milostiva?« jo je vprašal sosed. »Ste li morda prehlajeni?«

»Ne, ne,« je odvrnila Lindova precej nevoljno, »samo konjak je začel v napačno grlo.«

»Kaj sem pa hotel storiti — ko je pa ta zverina čoln požrla!«

Maistrovim borcem!

Kakor je dnevno časopisje že poročalo, je osnovana spominska kolajna za vse one borce, ki so se udeležili akcij za osvoboditev severnih krajev Jugoslavije, in sicer za borce na rdečem, za neborce pa na modrem traku. Sedaj je izšel tudi pravilnik, ki določa, kdo ima pravico do te kolajne in kako je treba predložiti prošnjo za dodelitev.

Člen 1. določa: Do spominske kolajne na rdečem traku imajo pravico vse one osebe, ki so se kot borci v bojnih enotah v času od 29. oktobra 1918 do 5. maja 1920 udeleževali bojev za osvoboditev severnih krajev Jugoslavije (Koroške, Stajerske, Prekmurja in Medmurja).

Vse ostale osebe, katere so se kot neborci udeležile osvoboditve zgoraj navedenih krajev, obrambe Slovenije, vdušenja neredov in vzdrževanja reda v omenjenih krajih, imajo pravico do spominske kolajne na modrem traku.

Člen 2. določa: Za borce, ki imajo pravico do spominske kolajne na rdečem traku se smatrajo:

a) Vsi oni, ki so prostovoljno vstopili v bojne formacije ter se kot borci udeležili borb za osvoboditev severnih pokrajin Slovenije. V te formacije spadajo: Vse trupne enotice, ki so se konec leta 1918 pa do 6. junija 1919 udeleževali borb za osvoboditev Koroške in Stajerske, kakor vsi višji stabi poveljstev (II. vojno okrožje, Stajersko območje poveljstvo, komanda dravske divizijske oblasti operativna in teritorialna) in pa končno vse tiste formacije, ki so se pod poveljstvom generala Maistra udeležile osvoboditve Maribora.

b) Vsi oni prostovoljci, ki so od 29. oktobra 1918 naprej v bojnih formacijah prekorčili demarkacijsko črto: reko Dravo in se udeležili v operacijah za osvoboditev Medmurja in Prekmurja, kakor tudi oni udeleženci iz teritorija Prekmurja in Medmurja, ki so kot prostovoljci sodelovali v predhodno označenih bojnih formacijah in v medmurskem dobrovoljskem odredu majorja Špoljarja.

c) Vse srbske trupe, ki so se v bojnih formacijah udeležile leta 1919 bojev za osvoboditev Koroške.

Š) Vsi obvezniki (rezervisti), ki so se kot mobilizirani udeležili leta 1919 bojev za osvoboditev Koroške, Stajerske, Prekmurja in Medmurja.

Člen 3. določa: Do spominske kolajne na modrem traku imajo pravico vse one osebe, ki so se v nebojnih formacijah udeležile osvoboditve severnih krajev, obrambe Slovenije, Medmurja in Prekmurja, vdušenja neredov in vzdrževanja reda v označenih krajih v času od 29. oktobra 1918 do 5. maja 1920.

V te nebojne formacije spadajo vse one enotice, poveljstva in ustanove, ki se niso aktivno udeleževale bojev za osvoboditev severnih krajev.

Člen 4. določa: Vse one osebe, ki imajo pravico do spominske kolajne na rdečem ali modrem traku, morajo za dodelitev predložiti prošnjo in sicer:

a) Oni, ki so organizirani v Zvezi legionarjev za osvoboditev severnih krajev, predložijo

prošnjo svoji organizaciji, ki bo dalje postopala po določilih pravilnika. V zvezo legionarjev spada: Zveza Maistrovih borcev v Mariboru, Legija koroških borcev v Ljubljani in Združenje vojnih dobrovoljcev za osvoboditev severnih krajev kraljevine Jugoslavije v Zagrebu.

b) Oni, ki niso organizirani v zgoraj navedenih društvih, predložijo prošnjo poveljstvu svojega vojnega okrožja.

Da bi se izognili nepotrebnemu pisanju, prosimo naše tovariše — Maistrove borce, da se točno in dobesedno drže naslednjih navodil:

1. Zveza Maistrovih borcev bo upoštevala edino prošnjo onih prosilcev, ki so člani Zveze in ki so izpolnili svoje obveznosti nasproti Zvezi do konca tekočega leta.

2. Prošnje morajo biti kolkovane z 10 dinarskim kolkom, napisane na cel polni, naslovljene na ministrstvo vojske in mornarice, adjutantsko oddeljenje in poslane na Zvezo Maistrovih borcev v Mariboru.

3. Prošnja mora vsebovati razen imena in priimka prosilca še naslednje podatke:

a) v kateri enotici (komandi, ustanovi) je služil; prvo navesti osnovno enotico: četo, baterijo, eskadron, štab bataljona ali polka, potem bataljon ali divizion in končno polk;

b) kjer, kdaj in pod čigavim poveljstvom se je prosilec udeležil bojev za osvoboditev severnih krajev;

c) Ali je za te borbe že odlikovan in kako.

Š) točen naslov prosilca in pod lastnoročnim podpisom njegovo pristojno vojno okrožje.

Opomba: Pod točko 3., b) in c) odgovorijo samo borci, neborci pa na kratko označijo vrsto svoje službe.

4. Kdor ima pismene dokaze, da je od dne 29. oktobra 1918 pa do 5. maja 1920 služil v vojski, naj prošnji priloži prepis teh listin, ki morajo biti potrjene edino od sodišča. Originalnih dokumentov (listin) ni treba prilagati k prošnji, ker je dvomljivo, da jih prosilec lahko dobi nazaj. Isto velja tudi za tiste, ki imajo pismene pohvale za svoje delovanje v predhodno označeni dobi.

5. Kdor je odlikovan, mora v smislu točke 3. pod c) točno označiti odlikovanje n. pr. Karađordjeva zvezda z meči IV. reda, Beli orel z meči V. reda, zlata ali srebrna medalja za hrabrost. Poleg tega se mora tudi navesti ukaz, s katerim je prosilec odlikovan, n. pr.:

e. Odlikovan z zlato kolajno za hrabrost z ukazom F. A. Br. 8874 od 11. IV. 1920. Ukaz je označen na dekretu, ki ga je vsak odlikovanec prejel.

6. Skrajni rok za dostavljanje prošnji Zvezi Maistrovih borcev v Mariboru je 28. febr. 1940, po tem dnevu se nobena prošnja ne bo več sprejela oziroma upoštevala. Navedeni rok je pogojen od ministrstva vojske in mornarice, zaradi česar pripravljamo tovarišem, da nam prošnje čimprej pošljejo.

7. Za odgovor na morebitna vprašanja je potrebno priložiti znakom. Nepopolne prošnje bomo primorani vrniti prosilec na njihove stroške.

Uprav. odbor zveze Maistrovih borcev v Mariboru.

Najnovejša poročila

Po monakovskem atentatu

7 mrtvih, 34 lažje, 29 nevarno ranjenih

Pariz, 10. nov. t. Bomba je eksplodirala natančno 11 minut potem, ko je Hitler odšel iz zborovalne dvorane. Kakor je dognala preiskava, je bila bomba položena tik nad sedežem, kjer je govoril Hitler. Eksplozija je zahtevala 7 mrtvih, med katerimi je tudi ena ženska. Ranjenih pa je bilo vsega skupaj 63 ljudi, med njimi 29 smrtno nevarno. Takoj po eksploziji je policija začela z aretacijo sumljivih ljudi. Vendar doslej atentatorja še niso ugotovili. Gestapo je pozaprla zlasti mnogo židov, ki jih sumijo, da so v zvezi z atentatom.

Himmlerjevo uradno sporočilo

Berlin, 9. nov. AA. DNB: Glavni vodja SS čet in šef nemške policije Himmler objavlja: Sledovi izvršilcev zločina v Monakovem vodijo

v inozemstvo. Zaradi tega se za podatke, sporočene v inozemstvu nemškimi diplomatičnimi zastopniki, konzulatoma itd., ki bi vodili k odkritju zločina, razpisuje neodvisno od nagrade, razpisane v Nemčiji v znesku 600.000 mark, dopolnilna nagrada 300.000 mark v tuji valuti, ki bo izplačana od pristojnega nemškega predstavništva v inozemstvu.

Čestitke tujih držav

Bratislava, 9. nov. AA. DNB: Predsednik slovaške države Tiso je poslal Hitlerju brzojavko, v kateri mu čestita k srečni rešitvi ter izraža svoj stud nad zločinskim atentatom.

Bukarešta, 9. nov. AA. Predsednik vlade Argetojanu je izrazil nemškemu poslanstvu svoje zadovoljstvo, da se je Hitler izognil nevarnosti. V imenu romunske vlade je izrazil sožalje zaradi nedolžnih žrtve.

Francoski finančni minister govori Ameriki

Za 20 stoletno krščanstvo - Kako se izognemo gosp. krize po vojni

Pariz, 9. nov. AA. Havas: Finančni minister Paul Reynaud je imel danes kot gost na kosilu v američkem klubu govor v angleščini, ki so ga prenašale radiopostaje Združenih držav. Reynaud je v prvi vrsti omenil, da je vse, kar je Francija napravila za ohranitev miru, bilo s simpatijami sprejeto tako od Američanov, ki živijo v Parizu, kakor Američanov v Ameriki. Toda navzlic temu je Francija v vojni, ki je nastala zaradi globokih razlogov.

Ze pred nekoliko leti je nastalo v Evropi pojmovanje o življenju, ki je predstavljalo vrnitev k zastarelemu zakonu. Začelo se je z delom proti 20 vekovnemu krščanstvu. Francija se še danes spominja plemenitih besed, ki jih je takratni kardinal Pacelli in današnji papež Pij XII. izgovoril na evharističnem kongresu v Budimpešti v zvezi z omenjenim pojmovanjem. Dejal je: Kje so zdaj Herod, Pilat, Neron, Dioklecian in Julij Apostat, tirani prvih krščanskih stoletij? Postali so prah in pepel kakor vse ono, kar so želeli za posvetni moči in slavi doseči.

V teku 20 mesecev so bili pred očmi vsega sveta pokopani trije narodi, zdaj pa Nemčija izgovarja besede miru, katerih pravi smisel je v tem, da se ji omogoči prebaviti svoje žrtve in da nastopi potem, ko se okrepi, nov pohod. Voja predstavlja preizkušnjo sil. Zaradi tega se vi vsi veselite, da je Francija danes močnejša, kakor je bila pred letom dni. Francija je prišla do te moči po svojih zaslugi. Pred enim letom je Francija na vsako grožnjo iz inozemstva odgovorila s stoječim pristankom na nove žrtve. Kaj so te žrtve napravile onim žrtvam, ki jih nam vsiljuje vojna?

Pet milijonov ljudi je odtrganih od svojih ognjišč ter se nahajajo na bojišču. Tisoče družin je prisiljen iskati v drugih krajih Francije varnost zase in za svoje otroke, gospodarsko

življenje je zapustilo svoje mirno delovanje ter se podvrglo vojnemu režimu. Uvedeni so bili novi davki, ki so neobhodno potrebni. Francoski narod doprinese te žrtve z vedrim čelom, ker jih doprinese za stvar svobode. Francoski narod se zaveda, da mora napeti nove sile, da bi zamenjal pet milijonov vojakov, ki so na mejah in da bi ohranil od skrajnosti gospodarsko življenje države. V tej volji požrtvovanja črpamo gotovost, da bomo zmagali. Amerika je objavila svojo nevtralnost. Vsi tukaj vedo, da se Francija in njeni zavezniki nikoli ne bodo dotaknili ameriške nevtralnosti. Francoski republikani in angleškemu imperiju niso potrebni ljudje, temveč orožje, surovine in pa stroji. Postavlja se torej vprašanje izmenjave med nami in Ameriko.

Pri tem ne smemo pozabiti nauka iz pretekle vojne in gospodarske krize, ki je po njej nastala. Ako napravimo v teku sedanje vojne napake, da pustimo, da se lažje, ki so nam pripeljale blago, vrnejo prazne, sejemo samo seme za novo krizo povojni dobi. Ameriška naročila se morajo plačati večinoma s francoskim delom. To je potrebno za obe državi. Ne sme se misliti samo na vojno, temveč tudi na dobo, ki bo nastala po vojni, ko bo vstajala nova Evropa, ne Evropa v nasilju, temveč Evropa v tradiciji. Na dan miru se bodo upoštevale legitimne gospodarske potrebe naroda. Pri tem delu obnove bo vloga vaše domovine velika. Ko pride do nove dobe miru, ki je prenehala že davno pred začetkom te vojne, bo obnova mnogo hitrejša, kakor mnogi mislijo. Zaradi česar so trpele evropske države pred vojno z Nemčijo na čelu, ki je vodila kolo? Od poloma njihovih financ in ogromnih vojnih izdatkov. Na tem je nemško gospodarstvo umiralo, ko je nastala vojna. Za gospodarski razvoj naroda mora obstojati ozračje miru, ki je ozračje življenja.

Seja vlade

Belgrad, 9. nov. m. Nocoj je bila pod predsedstvom predsednika vlade v ministrskem predsedstvu dolga seja vlade, ki je trajala od pol šestih do desetih večer. Seje so se udeležili vsi ministri, razen ministra dr. Bariše Smoljana, ki je bolan. Vlada se je pečala s proučevanjem raznih gospodarskih in socialnih vprašanj ter je izdelala poseben načrt, ki bo vlada po njem rešila razna važna gospodarska vprašanja. Za rešitev teh vprašanj je bil izvoljen poseben odbor ministrov, v katerem so: minister za javna dela dr. Miha Krek, prometni minister inž. Beslić, kmetijski minister dr. Čubrilović, trgovinski minister dr. Andrić, minister za socialno politiko dr. Badisavljević, minister dr. Bariša Smoljan ter minister pri predsedništvu vlade dr. Konstantinović.

Drugi del seje se je pečal s poročili ministrov iz posameznih resorjev. Med drugim je bil dovoljen povečan kredit za prehrano pasivnih krajev.

Avdicence

Belgrad, 9. nov. m. Nocoj je bil pri kraljevem namestniku Peroviću sprejet v avdicenci minister za gozdove in rudnike dr. Džafer Kulenović. Avdicenca je trajala od petih do pol sedmih. — Hrvatski ban dr. Šubišić je bil ob petih sprejet v avdicenco pri knezu namestniku Pavlu.

Prvo predavanje Ljudske univerze

Ljubljana, 9. novembra. V sredo zvečer je bilo v mali filharmonični dvorani prvo letošnje predavanje v okviru Ljudske univerze, ki skuša s poljudno znanstvenimi predavanji seznaniti občinstvo o najrazličnejših sodobnih problemih iz znanosti, tehnike, gospodarstva in socialnega življenja. Prvi večer je obsegalo zanimivo in pregledno predavanje univ. prof. dr. Maksa Samca o modernih nadomestkih in umetnih tvorivih. Predavatelj je popeljal poslušalce v skrivnostni svet tehnične kemije, ki je v zadnji dobi odkrila človeštvu nebroj koristnih iznajdb. Človek je sicer v današnjem času zelo razvjen in se hitro razvija od najrazličnejših dobrotah. Če mu katera od teh primanjkuje, skoraj ne more tega razumeti in govoriti. Kemija je pa ustvarila celo vrsto nadomestkov za snovi, ki morda niso na razpolago, ali ki jih je težko dobiti. V začetku sicer takih nadomestkov ne cenimo, a kmalu se jih navadimo, kakor smo se navadili prav tako umetnih snovi in tvoriv, kakor so na primer milo, steklo, apno itd. Kemija nadomestkov pozna v glavnem štiri pa-

noge, ki se pečajo s pripravljanjem umetnih beljakovin, dalje umetnih masti, tretjič umetnih tkiv in končno najrazličnejših plastičnih mas. Za večino teh nadomestkov je izhodišče les, in sicer lesna celuloza, ki se lahko spremeni v lesni sladkor, katerega glive kvasovke predelajo v beljakovine. Za umetna tkiva je treba najti samo pot, kako raztopiti celulozo in jo potem izvlčiti v tanke nitke. Za umetne masčobe pa je kemični postopek tak, da je treba oksidirati parafin, iz katerega nastajajo masčobne kisline, iz katerih se v nadaljnjem postopku lahko izdelujejo najrazličnejše masčobe, kot višek na primer umetno maslo. Kemija kondenzatorov in polimerizatorov pa dovede končno do umetnega bencina, olja, lakov in kavičuka, kakor tudi do številnih umetnih plastičnih mas. Predavanje so spremljale tudi zanimive skiptične slike in je razumljivo, da so poslušalci nagradili predavatelja s priznanjem. V kratkem bo v okviru Ljudske univerze predaval v Ljubljani tudi slovit nemški kemik dr. Ostwald, ki bo v Ljubljani gost g. prof. dr. Samca.

Skrb Ljubljane za zavetišča

Uredba o zaščiti pred zračnimi napadi je naložila mestnim občinam težka bremena, vendar ljubljanska mestna uprava ni omahovala in je skušala ustreči vsem predpisom. Ker izvršitev teh nalog zahteva velike izdatke, bodo mnogi načrti, ki so prav tako potrebni ureditve, morali počakati. Kljub temu pa je prav, da Ljubljana v zaščiti pred zračnimi napadi prednjači pred drugimi jugoslovanskimi mesti. Saj je končno razumljivo, da vsa predavanja in pozivi, naj tudi zasebniki kaj store, vse do tlej nič ne zaležejo, dokler ne vidijo, da skušajo tudi javna oblastva izpolniti svojo dolžnost. In tako imamo sedaj v Ljubljani vrsto javnih del, ki so bila v drugih državah v Evropi opravljena že zdavnaj, še preden se je razvnela vojna.

Ljubljanska občina je napravila obsežen načrt za dograditev zavetišč v vseh mestnih hišah in kolonijah. Od tega načrta so nekatera zavetišča že v delu in častikarji so se v četrtek popoldne ogledali ta gradbena dela. Tako so bila v Kresiji v kletih urejena razsežna zavetišča, ki bodo varovala pred ruševinami in lažjimi izstrelki. Kleti so sedaj urejene tako, kakor so učila številna predavanja o ureditvi kleti za zavetišča. Za pešce na cestah je za primer zračnega napada treba tudi poskrbeti. Preprosto zavetišče zanje gradijo sedaj na trgu Kralja Petra. To zavetišče bo sicer enostavno, vendar bo prišlo v prid ne samo pešcem, ampak prav gotovo tudi mnogim prebivalcem iz bližnjih hiš. V graditvi sta nadalje dve veliki zaklonišči, eno na Mestnem trgu in drugo ob Mestnem domu. Zavetišči bosta pod pobočjem zvezani med seboj. Zavetišča na Mestnem trgu bo tudi primerno za varno shrambo dragocenih mestnih arhivov. Seveda bosta zavetišči nudili varno zavetje uradništvu in velikemu številu v bližini stanujočega prebivalstva. Najbolj pomembna pa je dejstvo, da bo v zavetišču tudi shramba gasilnega orodja in avtomobilov in vsi prostori za zdravstveno in tehnično službo ob času zračnega napada. Zavetišča bodo prav soodobno urejena in bodo imela seveda zadostno število potrebnih zaslonih izhodov. Taka graditev seveda ne velja malo, vendar so izdatki popolnoma upravičeni, čeprav smo lahko prepričani, da teh naprav v bližnji bodočnosti še ne bomo potrebovali. Dolžni pa smo poskrbeti, da nesreča ne preseneti nikogar, niti naše potomce. Bolje je, da čez nekaj let, ko bo Evropa zopet v miru, uredimo v njih grajsko klet, kakor je tradicionalna v drugih mestih, kot pa da v primeru nevarnosti ostanemo brez vsega.

I VI. prosvetni večer bo danes ob 8. uri v franč. dvorani. Na sporedu je proslava 400-letnice svetogorske božje poti. Za uvod bomo slišali romarsko pesem in deklamacijo o svetogorski Kraljici. Nato pa bo v besedi in sliki podal zgodovino in razglas s sv. Gore predavatelj dr. Ivo Česnik. Brez dvoma bo to predavanje zanimalo vse obiskovalce sv. Gore. Predprodaja vstopnic pri Sililgoju na vogalu Franč. ulica in pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7.

I Tablice za tombolo v Kranju ima v predprodaji tv. A. Gorec. V Ljubljani kupljena tablica bo imela še posebno ugodnost o kateri se prepričajte v izloženem oknu pri A. Gorcu. Upoštevajte tudi, da sta odšla iz lanske tombole oba avtomobila v Ljubljano.

O današnji Ameriki ter o potovanju skozi večino Združenih držav Severne Amerike bo predaval inž. Mitja Švigelj z mnogimi skiptičnimi slikami, tudi v naravnih barvah, v Franciskanski dvorani tekom tega meseca. Podrobnosti bodo objavljene.

I Premiera največjega slovanskega filma »Znachor« v kino Matici. Uprava kino Matic je ustregla številnim željam našega zavednega slovanskega občinstva in si preskrbela največji in najlepši slovanski film, kar se jih je do sedaj izdelalo, to je rusko-poljski film »Znachor«. Videli smo že razna lepa dela tako ruska, češka, kakor poljska, vendar je film »Znachor« (Po poti usode) prvi slovanski

film, ki se odigrava v družabnem življenju Poljske. Znachor je po romanu Dolgena Mostoviča, v režiji genialnega Mihaela Vajnskega, z izbranimi hudožestveniki: Kazimir Junosa Štempovski, Jadviga Barčevska in Vitold Zaharevič. Vsebina filma in dejanje je vzelo po resničnih dogodkih velike tragedije slovitega kirurga prof. dr. Wilczurja, ki je zaradi hudega udara po glavi izgubil spomin (amnezija), ter polnih 12 let živel pod drugim imenom, pozabil svoje življenje in svojo preteklost. Film in dialogi v polskem jeziku so lepo razumljivi vsakemu Slovencu, režija in igra pa tako dovršena, da si bomo le želeli videti takih slovanskih umetnin. Kar nam ne more pokazati niti ameriški, niti francoski, niti nemški film — to vidimo edino pri edinstvenem filmu »Znachor«. Belgrad in Zagreb sta bila vžihena in film predvajala skozi tedne in tedne pri razprodanih predstavah, tudi pri nas je zanimanje že veliko, še večje pa bo, ko bodo očividci filma delali reklamo sami. Premiera je danes v kino Matici in priporočamo, da si preskrbite vstopnice v predprodaji.

I Travna piramida se podira. Prehod iz Mirja v Murnikovo ulico med novim kemičnim institutom in vrtem tehnične srednje šole je okrašen s ličnim stopniščem in obokom, nad katerim se pne velika travna piramida, ki je bila po večkratnih poskusih vendarle tako zgrajena, da je letos skozi vse poletje vzdržala. Zadnje deževje pa jo je tako razmočilo, da se je najprej znatno susedla, nato pa so se začele trgati z vzhodnega pobočja velike krpe travnate ruše. Prav verjetno je, da bo v kratkem piramida popolnoma razpadla, saj še sedaj kaže lesene vezi, ki so tvorile glavno nosilno ogrodje konstrukcije, ki naj bi držala zemljo v določeni obliki.

I Nabava rentgenske aparature za prizidek kirurškega paviljona splošne bolnišnice. Za 30. november je razpisana prva licitacija za dobavo in montažo diagnostične rentgenske aparature za novi kirurški prizidek ljubljanske bolnišnice. Licitacija bo v upravni pisarni splošne državne bolnišnice v Ljubljani in so stroški za aparaturo in montažo preračunani na 230.000 din.

I Tatvine koles. Zadnje dni so zopet izginila štiri kolesa in sicer 1500 din vredno kolo »Mifa«, ki je bilo ukradeno na Jegličevi cesti Franju Cesarju, dalje 1000 din vredno kolo »Horizont«, ukradeno iz vrta gostilne »Miklič« Davidu Remškarju, 1000 din vredno kolo znamke »Prior«, ukradeno na Celovski cesti Dušanu Obidu, in 800 din vredno kolo znamke »Homa Record«, ukradeno iz veže gostilne Marincič v Marenčičevi ulici Ivanu Kušarju.

I Številne tatvine. Iz stavbe mestnega zavetišča ob Cesti v Mestni log je neznan tat odnesel 45 električnih stikal, vrednih 500 din. Pošteno je izpraznil shrambo Francu Luzarju v Ribniku pri Ljubljani tat, ki je odnesel kar 4 litre slivovke, 17 kg suhih sliv, 15 kg orehov in celo 30 kg krompirja. Poleg tega se ga je prijel par ženskih čevljev, par rjavih moških sandal in nekaj gospodarskega orodja. — Iz stanovanja Suhadole Julke na Bleiweisovi cesti je bila ukradena pokromana ženska ura, vredna 400 din. — Posestniki na Vodnikov cesti Francu Permetu so neznanici v noči odvele iz dvorišča 60 kg težak kotel, vreden 350 din.

I Lov za tatovi. V sredo popoldne se je ujel 30-letni F. K., ki je bil že sedemkrat predkaznovan zaradi tatvin. Posebno pa je znan zaradi številnih nakupov sumljivih predmetov, ki so bili ukradeni. V sredo se je lotil beračenja v Hrenovi ulici in je v prvi hiši dobil pri neki stranki 50 par, nato pa se je hitro zopet vrnil tja, vendar so ga opazili, tako da je moral takoj zbežati. V sosedni hiši pa se je kmalu po 1 vthotaplju v predobno, medtem ko so domači sedeli pri kosilu. Odtod je nespričo odprl vrata v spalnico, katero je hotel temeljito pregledati; pa so ga opazili. Vendar se mu je posrečilo, da je odšel na Grudnovo nabrežje. K sreči ni imel časa ničesar odnesti, čeprav je precej predalov in omar prebrskal. Ker se je precejšnja skupina otrok podila za njim in kričala: »Držite tatua!«, je dirkal naprej v Rožno ulico ter se skril za kratek čas v vežo, da bi se znebil preganjalcev. Medtem obveščeni stražnik pa se ni dal prevartiti in ko je tat skočil iz veže in bežal naprej po Rožni ulici, ga je stražnik pred Lozarjevo gostilno aretiral. Sedaj se bo moral zagovarjati zaradi poskusa tatvine.

Največja tragedija naše dobe, nepozabne MARIA STUART Katarina Hepburn v prekrasnem filmu borbe in trpljenja za pravico in enakovrednost žensk.

UPORNICA

Tat odnesel 100.000 din vreden kovčeg

Maribor, 9. nov.

Snoči se je pripetila v Mariboru tatvina, ki je »presenetila« tako osebo, ki je bila z njo prizadeta, nadalje policijske organe, najbolj pa menda samega tatu. Tat, ki je tatvino izvršil, namreč gotovo niti ni v sanjah pričakoval, da se bodo nahajale v kovčegu, katerega je enostavno sunil v hotelskem hodniku, dragocenosti, vredne nad 100.000 din. Lastnik kovčega je bil presenečen, ker je bil okraden, policija pa zaradi tega, ker je tatvino povzročila neverjetna nepazljivost. Potek te nenavadne tatvine zgodbe pa je sledeč:

Včeraj je prispel v Maribor zastopnik celjske zlatarske in urarske veletrgovine Antona Lešnika, Slavko Rus. Imel je s seboj v navadnem usnjatem kovčegu 600 raznih zlatarskih in urarskih predmetov, tako zlate in srebrne žepne ter zapestne ure, zlate verižice, zlate zapestnice, prstane in slično zlatarsko blago. Vse skupaj je predstavljalo efektivno vrednost okrog 100.000 din. Zastopnik Rus je obiskal več mariborskih urarjev in zlatarjev ter je zaključil svoje kupčije. Zvečer okrog 18 je odšel od zadnjega svojega odjemalca. Kovčeg z dragocenostmi mu je nesel postrežek. Podala sta se v neko prenočišče, kjer je imel Rus najeto sobo. Postrežek je postavil kovčeg na tla v hotelskem hodniku, dobil plačilo ter odšel. Zastopnik pa je očividno pozabil, da ima s seboj tako dragocen kovčeg. Spomnil se je, da se mora še nekaj pomniti z zlatarjem, pri katerem je nazadnje bil, pa je naglo odšel tja, kovčeg pa je ostal v hotelskem hodniku. Mimo njega je šlo veliko ljudi, ki se za kovčeg niso zmenili, in nesreča pa je prinesla mimo tudi neznanca, ki je imel lepo kosmato vest ter ga je tuji kovčeg zanimal. Pohbral ga je ter odnesel. Okrog 7 zvečer se je vrnil Rus v hotel ter pogledal, kje ima kovčeg. Ves prestrašen je ugotovil, da je med tem časom že izginil ter je naglo odhitel po policijo. Dosedaj pa je bilo vse iskanje tatu in dragocenega kovčega zaman.

Celje

c Inž. Ivan Marek zapušča Celje. Po odloku gradbenega ministrstva je postavljen za inšpektorja gradbenega ministrstva 3. skupine 2. stopnje dolgoletni šef tehničnega oddelka na okrajnem načelstvu v Celju g. inž. Ivan Marek. G. inšpektorju, ki je bil vso povojno dobo na okrajnem načelstvu v Celju in bil vseskozi korekten uradnik, želimo na novem službenem mestu obilo uspehov pri njegovem delu.

c Drevi ob 8 bodo Mariborčani uprizorili v celjskem mestnem gledališču opereto »Navihanok«. Vabljeni!

c Važno za splavarje iz Savinjske doline. Splavarji iz Savinjske doline so morda spregledali odlok generalne direkcije drž. železnic v Belgradu, ki je na prošnjo Zadruge splavarjev iz okrajev Gornji grad in Dravograd, podaljšala vozno ugodnost po železnici. Splavarji naj si nabavijo primerne fotografije, da jih bo direkcija drž. železnic potrdila. Prosimo bralce, da na to opozore splavarje.

Veledraguljar Ant. Lečnik razpisal 10.000 nagrade za izsleditev tatu

Celje, 10. nov.

V Celju se je danes popoldne razširila novica o veliki tatvini v hotelu »Novi svet« v Jurčičevi ulici v Mariboru, zaradi katere je oškodovan celjski veledraguljar Lečnik Antone za 10.000 din. Zastopnik Rus Slavko, kateremu je neznan tat odnesel kovčeg s 600 zlatimi, srebrnimi in nikelnastimi urami, je o tem obvestil telefonično svojega šefa v Celju, ki se je takoj odpeljal v Maribor. Da bi bil tat čimprej izsleden, je g. Lečnik razpisal 10.000 din nagrade za vsakogar, ki izsledi tatu in mu vrne vrednost.

Riga, 9. nov. AA. Stefani: Z današnjim dnem je v Letoniji dovoljeno prodajati sovjetski list »Izvestija«.

Okrožnica papeža Pija XII.

»Summi Pontificatus«

Zato, častiti bratje, je potrebno, da narodi za svoje skladne in trajne medsebojne stike in plodnosne zveze priznavajo in izpolnjujejo tista načela naravnega mednarodnega prava, ki urejajo njihov redni potek in učinkovanje. Ta načela pa zahtevajo, da se na obe strani spoštuje pravica do neodvisnosti in do življenja in do proste poti k napredku; dalje zahtevajo, da se pogodbe, ki so bile sklenjene in potrjene po določenih mednarodnih pravih, točno izpolnjujejo.

Ni pa dvoma, da je prvi in nepogrešljivi pogoj vsakega mirnega sožitja med narodi in duša pravih odnosov — medsebojno zaupanje, obojestransko pričakovanje in prepričanje, da bo dana beseda obveljala, ker sta obe strani spoznali, da je »modrost božja kot oče« (Pril 9, 18) in da — ako bi nastale kake zakasnitve, ovire, izpremembe ali spori, kar vse se more zgoditi ne vedno iz hudobije, ampak tudi zaradi izpremenjenih razmer in resnično nasprotujočih si koristi — pripravljeni pogovoriti se in se ne zateči k sili ali k grožnjam s silo.

Mednarodno pravo brez ozira na Boga ni varno

Odrzati mednarodno pravo s sidra božjega prava in ga dati prosto na razpolago državam — to ni nič drugega kot oropati ga njegovih odlik in moči in ga prepustiti nepreračunljivi zasebni in javni želji po dobičku; za vsem tem pa se skriva naklep, uveljaviti svoje pravice in zoper-vati pravicam drugih.

Res pa je tudi, da po preteku časa ali veled popolnoma izpremenjenih razmer, česar pa ob sklepanju nihče ni videl vnaprej niti ni mogel videti, kaka pogodba ali kako njeno določilo more postati za enega izmed pogodbentikov krivična ali le preveč težka, ali se vsaj zdi, da je taka, ali pa ne služi več namenu. Ako se kaj takega pripeti, pač ni dvoma, da se je treba takoj iskreno pogovoriti in pogodbo ali prenehati ali pa jo nadomestiti z drugo. Če vnaprej smatrate pogodbo za nekaj plehkega in neresnega ali si molče pridržati možnost enostranske jo kršiti, kadar bo kazalo — to pa bi zamorilo vsako medsebojno zaupanje med državami. In tako se izpodkoplje naravni red in zanjajajo nepremostljivi prepadi, ki ločijo narode in ljudstva.

Danes, častiti bratje, že vsi z grozo gledajo strašno zmešnjavo hudega, v katero so privedle označene zmote in kar se je iz njih rodilo. Padle so drzne sanje o neomejenem napredku in kdor se še ni ovedel, ga drami iz omotnosti bridka sedanjost z besedami preroka: *Gluhi, poslušajte, slepi, glejte»* (Iz 42, 18). Kar je bilo na zunaj videti kot red, ni bilo drugega kot grozeči pre-vrat: zmes moralnih pravil, ki pa so se odtrgala od dostojanstva božjega zakona in so okužila vsa polja človeške delavnosti. Toda pustimo pre-teklost in obrnimo pogled proti bodočnosti, ki bo prinesla — kakor obljubljajo tisti, ki imajo v ro-kah usodo narodov — nov red, ki bo slonel na pravici in blagostanju, da se le poležejo sedanjí krvavi spopadi. Ali pa bo ta bodočnost v resnici kaj drugačna, ali bo predvsem boljša? Ali bo novi mir in novi mednarodni red po koncu te vojne, prejet pravice do vseh, ali bo dihal, iz nje-ga tisti duh, ki daje svobodo in pomirjenje, ali pa bo žalostna ponovitev starih in novih smot? Pričakovati popolne preusmeritve zgolj od vojne in od njenega končnega izida, je prazno, skušnja tako uči. Dan zmage je za tistega, ki je uspel, dan veselja; hkrati pa je tudi dan preizkušnje, ko se angel pravice bori z lim duhom sile; srce zmagovalca kaj rado zakrknje; usmerjenost in na-praj gledajoča modrost sta mu slabost; naval ljudskih strasti, ki ga žene spomin na prestano trpljenje in žrtve, večkrat vzame oči tudi odgovor-nim in ne slišijo svarilnega klica človeštva in pra-vice, ki ga prevpije in zamori nečloveški: gorje premaganim. Nevarno je, da sklepi in odločitve, ki pridejo iz takega razpoloženja, niso drugega kot s pravico pokrita krivica.

Rešitve ni od meča

Ne, častiti bratje, rešitve narodom ni od zu-nanjih sredstev, od meča, ki more staviti pogoje miru, ne more pa ustanoviti miru. Sile in moči, ki bodo prenovile obličje zemlje, morajo vznikniti iz notranjosti, iz duha. Novi svetovni red in red narodnega in mednarodnega življenja — ko bodo potihnilo sedanje žalostne in okrutne borbe — ne sme več sloneti na nezanesljivi pesku izpre-menljivih in prehodnih pravil, ki so prepustena sodbi skupnega in posameznega samoljubja, am-pak mora biti oprt na neomajni temelji, na ne-zlomljivo skalo naravnega prava in božjega razo-detja. Od tod naj tudi človeški zakonodavec za-jema tistega duha ravnovesja in oster žut moralne odgovornosti; ako namreč tega ni, se kaj lahko zgreši meja med zakonito rabo in zlorabo oblasti. Samo na ta način bodo njegove odločitve notranje trdne, plemenite in dostojanstvene in bodo imele tudi versko jamstvo in ne bodo orodje samoljubja in strasti. Kakor je res, da trpljenje, ki stiska da-našnje človeštvo, izvira deloma tudi od neuravno-vešenega gospodarstva in borbe za bolj pravilno razdelitev dobrin, ki jih je Bog dal človeku za življenje in napredek; še bolj res pa je, da je korenika tega zla mnogo globlja in sega na polje verovanja in moralnega pojmovanja; v postopnem odpadu narodov od celotnega nauka in vere, na-vad in nravi, ki jih je nekdaj neutrudno in rado-darno gojila in pospeševala katoliška Cerkev, se je tudi teh temeljev lotila trohnoha, mora biti nova vzgoja človeštva predvsem duhovna in ver-ska, da bo rodila kaj sadov; izhajati mora tedaj od Kristusa kot iz svojega nepogrešljivega te-melja, polna pravice in kronana z ljubeznijo.

Delo Cerkve za mir

Dopolniti to delo prerodenja je bistvena in materinska naloga Cerkve, ki prilagodi svoja sredstva novim razmeram in novim potrebam človeškega rodu primerno. Oznanjevanje evange-lija, kakor ji je naročil njen božji Ustanovitelj, ki vernikom kliče v spomin resnico, pravico in lju-bezen, in prizadevanje, da te čednosti v dušah po-žejejo globoke korenine — to je najbolj vzviše-no in najbolj plodovito delo za pravi mir. To veli-častno poslanstvo bi pač moralo dvigniti srca vseh, ki so vojskujoča se Cerkev. Pridružiti se delu za razširitev božjega kraljestva, ki se v vsaki dobi razvija na svoj način, s svojimi sredstvi, v množo-vrstnih in težkih bojih — to pa je zapoved, ki veže vsakogar, kogar je božja milost izbrala iz suženj-stva satanovega in je bil v krstu poklican v božje kraljestvo. In če pripadnost k temu kraljestvu in življenje v njegovem duhu in delo za njegovo

rast, da bi bil njegovih blagodatí deležen tudi tisti del človeštva, ki jih doslej še ne pozna — če vse to danes pomeni, da je treba odbijati hude in ostre napade, ki so organizirani do vseh po-drobnosti kot še nikoli, vsled tega verniki še niso odvezani dolžnosti, da z jasnim čelom in neustra-šeno izpovedujejo svojo vero; nasprotno to naj jih izpodbuja, da trdno vztrajajo v boju, tudi za ceno najtežjih žrtv. Kdor živi iz Kristusovega duha, ga težkoče ne bodo zlomile, ampak bo po-polnoma zaupal v Boga in voljno prenašal vse nadloge. Ne bo se izmikal bridkostim in težavam časa, ampak jim bo šel naproti, vedno priprav-ljen pomagati z ljubeznijo, ki je močnejša kot smrt, ki ne beži pred žrtvami, ki v nobenem vi-harju ne ugasne.

Ponižno in iz vsega srca pa se dan za dnem Bogu zahvaljujemo za veliko tolažbo in neizmerno veselje ki smo ga deležni, ko moremo, častiti bratje, po vseh deželah katoliškega sveta opazo-vati očitna znamenja duha, ki odločno in po-gumno sprejema silne naloge naše dobe, ki v plemenitem in neumornem delu za lastno popol-nost — kar je prvo in poglavito — deluje tudi apostolsko za razširjenje božjega kraljestva. Iz Evharističnih kongresov, ki so jih Naši predniki podpirali z vso ljubeznijo in skrbnostjo, in iz so-delovanja laikov, ki jim Katoliška akcija vliiva živo zavest njihovega visokega poslanstva, prite-kajo tako bujni studenci milosti in moči, da jih v današnjih časih, ko so grožnje vsak dan bolj težke in so potrebe v trdem boju krščanstva s protikršćanstvom vsak dan večje, nikdar ne mo-remo preceniti.

Katoliška akcija

Ko moramo z žalostjo v srcu opazovati, kako duhovnikov v primeri z njihovimi nalogami pri-manjuje, ko vidimo, da se tudi danes še uresni-čuje Odršenikova beseda: »*Želez je velika; de-lavec pa malo*« (Mt 9, 37; Lk 10, 2), se nam so-delovanje številnih, gorečih in navdušenih laikov v hierarhičnem apostolatu prikaže v pravi luči kot predragocena pomoč v delu duhovnikov in obljub-lja tako mogočen razvoj, da upravičuje najlepše nade. Prošnja Cerkve, naj Gospod želve »*pošlje delavcev na svojo želve*« (Mt 9, 38; Lk 10, 2), je bila uslišana prav kakor zahteva nujnost na-šega časa, in namreč blagodejno nadomestuje ip-dopolnjuje preobremenjene in večkrat ovirane mo-či duhovniškega apostolata. Strnjene vrste mož in žena, mladeničev in mladenk se po naročilu vrhov-nega pastirja in po navodilih svojih škofov z vsem ognjem svojih duš posvečajo apostolskemu delu, da bi pripeljali nazaj h Kristusu vse mo-žice, ki so Ga zapustile. Naj njim gre v tem trenutku, za Cerkev in človeštvo tako odločilnem. Naš očelovski blagoslov. Naša prisrčna zahvala in izrazi Našega — upanja. Ti v resnici s svojim življenjem in s svojimi deli hodijo za praporom Kristusa Kralja in morejo reči s psalmistom: »*Pred Kralja polagam svoja dela*« (Ps 44, 2). »*Pridi k nam, Tyoje kraljestvo*« ni samo vroča želja njihovih prošnja, ampak tudi zvezda vodnica njihovega delovanja. V vseh družabnih razredih, v vseh slojih, v vseh družbah odkriva to sodelo-vanje laikata z duhovništvom dragocene moči, ki jim je zaupana visoka naloga, da si plemenita in zvesta srca vzvišenejša in tolažilnejša ne morejo želiti. To apostolsko delo v smislu Cerkve laika nekako posvečuje v »služabnika Kristusovega«, kakor lepo razlaga sv. Avguštin: *O bratje, kadar slišite Gospodov glas: Kjer sem jaz, tam naj bo tudi moj služabnik — si pod tem ne mislite sa-mo škofov in duhovnikov. Tudi vi morate biti vsak v svojem služabniku Kristusovi, z lepim življenjem, z deli usmiljenja, z oznanjevanjem njegovega imena in njegovega nauka komurkoli morete, da bo vsak družinski oče spoznal, da tudi v tem imenu dolguje svoji družini očeto-vsko ljubezen. Zaradi Kristusa in večnega žio-ljenja naj vse svoje opominja, uči, upodbuja in spori, jim izkazuje dobroto in jih navaja k redu. Tako bo v svoji hiši izpolnjeval dolžnost duhov-nika in v nekem oziru tudi škofa — v službi Kristusa, da bi bil večno z njim*« (In Ev. Ioa., tract. 51. n. 13).

Družina v Katoliški akciji

V pospeševanju tega laičnega sodelovanja pri apostolatu, ki je v današnjem času tako važno, pa posebne naloge čakajo družino, ker uprav duh družine odločilno vpliva na mlajši rod. Ako bo na domačem ognjišču gorel svetli plamen krščanske vere in bodo starši oblikovali življenje svojih otrok po veri, bo brez dvoma tudi mladina rada in z veseljem priznavala Kristusu njegove vladarske pravice in se po pogumno in junaško uprla vsem, ki bi Ga hoteli izgnati iz družbe in mu bogokletno vzeti njegove pravice. Kadar se cerkve zapirajo, kadar križ mečejo iz šol in učil-nic, ostane kot po previdnosti božji družina zadnje in v nekem oziru nedotakljivo zatočišče krščanskega življenja. In neprestano se zahvaljujemo Bogu, ko vidimo toliko družin, ki verno izpolnjujejo to svoje poslanstvo in kljubujejo napadom in žrtvam. Tudi v tistih pokrajinah, kjer je vera v Kristusa združena s trpljenjem in preganjanjem, velike množice mladeničev in mladenk vztrajajo ob pre-stolu Odršenikovega in to tako mirno in odločno, da vzbujajo spomin na svetle zglede mučencev. Če bi bila Cerkev, učiteljice pravice in ljubezni, povsod dana tista možnost delovanja, do katere ima v moči božjega naročila sveto in nesporno pravico — kakšni veletoki milosti bi se razlili čez svet, kakšna luč bi obsevala duhove, kakšen red bi vzniknil v družbi, kakšne dragocene in ne-nadomestljive sile bi pospeševale blaginjo člove-štva! Koliko bridkih razočaranj bi bilo prihranje-nih, kakšen spokojen mir bi nastal, če bi se dru-žabne in mednarodne sile, ki si prizadevajo usta-noviti mir, v boju proti zasebnemu in skupnemu samoljubju dale voditi po neizčrpnih smernicah evangelija.

Cerkvi prosto pot!

Med zakoni, ki urejajo življenje vernikov, in zahtevami prave človečnosti, ni nobenega nasprot-ja, temveč se skladajo in drug drugega podpirajo. V blagor trpečega, duhovno in materialno tako do tal zrušenega človeštva si ničesar bolj vroče ne želimo kot: da bi sedanja stiska mnogim in mnogim odprla oči in da bi gledali Kristusa in poslanstvo njegove Cerkve v pravi luči in da bi se vsi, ki imajo oblast v rokah, odločili dati Cer-kvi prosto pot, da bi mogla delovati med člove-štvom in oblikovati rodove po nateljih pravice in miru.

(Dalje.)

KULTURNI OBZORNİK

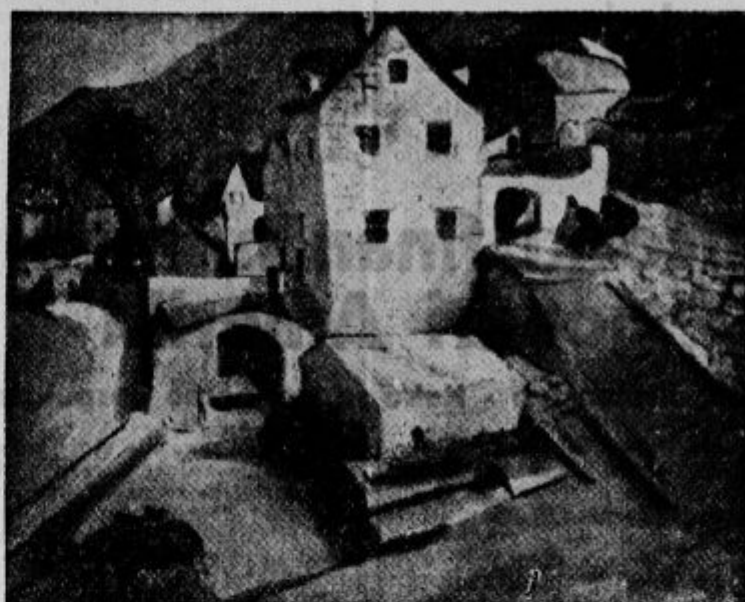
Pogovor s hrvatsko slikarico gdč. Š. Pažić

(Ob priliki razstave likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu)

Ko se je v nedeljo odpirala razstava likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu, kjer poleg sko-raj vseh slovenskih umetnic razstavljajo kot gosti tudi umetnice iz Zagreba, Belgrada in Sušaka, da tako poudarimo tesno zvezo, ki veže jugoslovans-ke umetnice med seboj, je bila pri otvoritvi tudi hrvatska slikarica gdč. Štefa Pažić, ki razstavlja v Ljubljani oljnate slike in risbe, akvarele ter vzbuja pozornost med občinstvom. Dobil sem jo v Jakopičevem paviljonu in ji čestital k udeležbi in uspehu, ki ga bo gotovo deležna med Slovenci.

»Lepo, da je tudi Zagreb prišel v Ljubljano,«

tramo za edino nalogo prave narodne umetnosti. Za slikarja v Zagrebu je važno, da imamo tako lepe galerije, kakor je Narodna galerija ali Mo-derna, ki so nekako »večne« razstave. Kot znak razgibanega življenja hrvatskih slikarjev pa so pogoste razstave, ki so v raznih salonih, najbolj pa sedaj v »Domu likovnih umetnikov«, ki je bil lani odprt kot spomenik kralju Petru. Ob lanskí razstavi »50 let hrvatskega slikarstva«, ki je ime-la izreden uspeh in pomen, sem tudi prvič razstavljal, tako da je sedanja ljubljanska raz-stava umetnic doslej moja največja razstava. Prav

Štefa Pažić: Pejzaž. Oljnata slika, ki jo hrvatska slikarica razstavlja na Razstavi likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu

sem ji omenil, pa je ona takoj omenila, da ni noben tujec v Sloveniji.

Bila sem že na Triglavu, taborila ob Bohinj-skem jezeru v tistih lepih, lesenih stajah ob Sa-veci, med katerimi smo naši kočji dali lepo ime »Vila Smehel«. In koliko smeha je bilo tam in koliko lepot, ki jih ne bom pozabila. Tudi sem preživljala počitnice v Škofji Loki. Kakor vidite, Zagreb radi prihaja v Slovenijo, vsaj, kar se me-ne tiče. Da danes razstavljam s slovenskimi umetnicami, so krivi tudi ti živi stiki s sloven-skimi slikarji. Moji tovariši na zagrebški akade-miji so bili med drugimi Pregelj, Sajovic, Omer-za, kipar Vajs, med starejšimi tudi Sedej, skupaj pa smo mnogo občevala s slikarico Baro Remčev-vo, katero sem tudi nasledila na gimnaziji. Ona me je tudi povabila na to razstavo, ki sem se je z veseljem udeležila.

Na vprašanje o umetniškem življenju v Za-grebu je gdč. slikarica rekla:

»Zagreb je znan kot ljubitelj in propagator umetnosti. V njem se ne zbirajo samo umetniki iz vse Hrvatske, temveč prav akademska šola pri-vablja sem tudi Slovence ter tako utrjuje medse-bojne zveze. Naši umetniki pa tudi mnogo potu-jejo v zapadno Evropo ter tako prinašajo v Za-greb moderne slikarske struje. Zagrebško umet-niško življenje je zelo razgibano ter vsekakor na višini evropskega slikarstva. Seveda se v Zagrebu čuti močna hrvatska nota, ki prodira vedno bolj na dan in svetovne toke pohrvatuje, kar sma-

Karlova univerza v Pragi — prešla v nemške roke. Dne 5. novembra se je vršila v praškem stanovskem gledališču, ki so ga Nemci zopet pre-krstili v nemško gledališče v Pragi, velika sve-čanost, pri kateri so spremenili češko Karlovo univerzo v »Deutsche Karls Universität in Prag«.

Slovenski prevod Machovega Maja v češkem tisku. Češka javnost, kolikor sedaj moremo po časopisnih ocenah, ki so izšle v »Českem slovu« (Berkeope), »Lidovih novinah«, »Poledniku«, »Na-rodni listih«, »Našincu«, »Razgovorih o knjiha-h«, je prevod Machovega Maja, ki ga je izdala Bi-bliofilska založba v Ljubljani v prevodu T. De-beljaka ter opremi in ilustracijah Mihe Maleša, toplo pozdravila ter je celo časopis »Razgovor o knjiha-h« končal svojo oceno z besedami: »Za-hvaljujemo se zanj bratom Slovincem in ne bo-mo pozabili.«

Prof. dr. Jul. Heidenreich, naslednik prof. Mukka na stolici južnoslovanske književnosti v Pragi, pa je napisal za literarno prilogo »Lidovih novinc« (Literarni pondělí 23. okt. t. l.) članek »Machov Maj slovenski«, iz katerega posnemamo samo nekaj misli. Zateženja: »Zapomnimo si: naj-zvesteje in z največjo ljubeznijo se nas danes spominjajo za mejami Slovinci! Za neštetiimi do-kazi nov dokaz! Machov Maj, ki je izšel v »teh težkih dneh za uteho in spomine v neprekljiv-tem razkošju (honosny přepych)«. O prevajalcu T. Debeljaku pravi, da je združil pri prevodu »iz-brušeni umetniški okus s strokovno znanostjo li-terarnega zgodovinarja«. Dalje podaja vsebino in pomen njegovega uvoda ter strne oceno prevoda v besede: »Debeljakov prevod Machovih verzov je ohranil zvesto in izrazilo vso njihovo godbe-nost z virtuoznim čarom zvokov in lahko igravost-jo ritma. Prirojeni jambiški metrum slovensčine je seveda prav primeren za ritmično osnovo. Po-slušajte, kako melodiozno točno zveni začetek Ma-ja v slovensčini! (Tu citira uvod.) Prav tako la-hkotno se je posrečilo prevajalcu obvladati tudi druge težke partije Machove skladbe, zlasti slav-no kaskado metafor v zadnjem spevu Maja.« Nato pa preide na oceno Maleševе opreme: »Kar pa daje še posebno ceno in kar izvirno bogati ma-chovsko literaturo sploh, je likovna okrasitev slo-venskega prevoda, Miha Maleš, eden izmed naj-boljših slovenskih slikarjev mladega rodu, znan tudi pri nas, je pristopil k Machu z romantično navdahnjenimi čuti in s kongenialnim razume-vanjem revolucionarnega svojstvenega umetnika. Njegova slikarska vizija Maja nima v sebi nič sentimentalnega, akademskega in polizanega. S krutimi kretnjami polnokrvnega oblikovalca za-jema edinstveno živi gib in kretnjo, bolest in trpljenje, notranji razvrat in obupajoči nemir no-tranje tragedije Viljema, Jarmila in Mache. Maleš je bral Maj po svoje in tudi grafično naznačil od-stavke teh verzov, ki so ga najbolj ganili. Nje-gove ilustracije, risbe in gravure dokazujejo zno-va, kako je Macha čudežno živ in moderen umet-nik — in kaj vse lahko beremo v njem, če pre-vede slikarjevo oko njegove metafore v lik in

sedaj so v Zagrebu tri razstave, med njimi tudi »XIV. razstava hrvatskih umetnikov«, skupine, ki jo je prej tvorila Grupa Trojice. Umetniške raz-stave so v Zagrebu zelo obiskovane. Tudi privat-na iniciativa pri kupovanju slik je precejšnja, vendar še ne takšna, kakršno bi pa Zagreb pri svojem materialnem bogastvu lahko predstavljal.«

»Zanimalo bi nas, kako so organizirane hr-vatske umetnice?«

»Takoj moram povedati, da nisem organizi-rana v nobenem društvu umetnic. Večina slikaric pa je včlanjenih v »Klubu likovnih umetnic«. Razen tega kluba ne obstoji drug klub, ki bi imel za cilj stanovsko organizacijo umetnikov. Ve-liko je tudi neorganiziranih umetnikov, ki se ob priliki raznih razstav pridružujejo kateremukoli klubu kot gost. Nekaj podobnega je z menoj, ki prav za prav šele stopam v javnost. Kako bom uspevala, pa ne vem, dasi verujem v svojo umet-nost kot vsak umetnik.«

Gdč. Pažić razstavlja v Ljubljani več risb ter akvarelov in oljnatih slik, med njimi tudi pokra-jino, ki jo prinašamo v reprodukciji in ki je bila objavljena že v zagrebškem katalogu »50 let hrvatskega slikarstva«, Mladi umetnici želimo na pot kar največ uspeha, na pot, ki jo prav za prav začena v Ljubljani na tej razstavi likovnih umet-nic, ki je sedaj v Jakopičevem paviljonu, kjer predstavlja zagrebške umetnike kot hrvatski gost naših likovnih umetnic.

barvo. Morda se nam tak Maj zdi na prvi pogled preveč nemiren, toda kmalu se uklonimo novemu pojmovanju: Da, to je resnični in pravi Mach, kakor ga je občutil jugoslovanski temperament! Ko tako oceni Maleševu opremo, samo vzdihne: »Skoda, da je ta krasna in razsipno luksuzna slo-venska knjiga taka bibliofilska redkost!« Morali bi jo imeti in hoteli bi jo imeti vsi češki ljubitelji Maja!

Naše osrednje ognjišče:

»Slovenski dom« naloga letošnjega leta!

Klavirski virtuoz Ignac Friedman, ki je s velikim uspehom koncertiral v Ljubljani

Nakaznice za živila že v starem veku

»Nič ni novega pod soncem« — in tako so tudi živilske nakaznice poznali že Perzijci, Grki, Cimbrji in drugi narodi.

Pasmetih I., osvoboditelj Egipta izpod Asircev leta 672 pred Kr., je ukazal izdati živilske nakaznice in nakaznice za blago, ki ga je v oblegani državi primanjkovalo. Sleherni Egipčan je dobil papirusov zvitek, ki ga je moral nesti v tempelj, če je hotel dobiti to ali ono. Tam so svedčniki, ki so znali pisati, napisali s posebno, le za ta namen določeno, barvo na papirus, kar je dotični hotel dobiti v bazarjih, ki so jih imeli vojaki v rokah. Ponarejalci in tajni prekupevalci so bili kaznovani s smrtjo.

Posebno vrsto razdelitev je uvedel Naboned leta 536 pred Kr. v Babilonu, ko so Perzijci odrezali mesto od zaledja. Vsakega prebivalca so natančno izmerili, nato je dobil ločeno ploščico, kjer je bila napisana njegova mera. Po tej meri so mu odmerili živila, ki jih je prejel v templju.

Za ženske so imeli še poseben predpis. Če so hotele imeti blago, ali snov za tkanje in prejo, so tudi morale prinesiti svojo tablico z mero s seboj. Le največje so dobile zaželeno, in iz tega so morale potem narediti obleko še za svoje manjše soprotnice. Pravijo, da si je takrat mnogo ženske želelo, da bi bile čim višje rasti.

Pri Cimbrjih je bila zapoved, da je treba štediti z divjačino, a kožami in s predivom. Tako se je to germansko plemo že 150 let pred Kristusovim rojstvom domislilo, da so javno razdelili vse tisto, česar je bilo malo. Divjačino, predivo in druge stvari so znesli skupaj pod svetli hrast. Najstarejši in najmodrejši možje so vse to razdelili med druge, kakor je bilo pravilno. Kdor je kaj prejel, je moral napraviti zarez v deblo pod tiste znake, ki so pomenili njegovo ime.

Jako nerodue so bile nakaznice za živila in vino v Atenah ob času pelepneških vojn. Jako težke marmorne plošče, na katerih so bili podatki o živilih, ki so se morali razdeliti, so morale Atenke prinesiti s seboj k amfiteatru. Marsikako ponosno Atenčanko je bilo videti, kako je v spremstvu svoje služabnice in v potu svojega obraza nesla težko, marmorno živilsko nakaznico. Ko je dobila živilo, so vklesali poseben znak v ploščo. Nikoli niso bile marmorne plošče tako imenitne, kot so bile te.

Nekoč pa, kakor poroča starogrška pesem, se je zdrobilo mnogo takih plošč. To je bilo takrat, ko so se gospodinjice spile in so druga drugi razbile živilske nakaznice.

Ko so Perzijci hudo dajali Sparto in so mesto oblegali, je Leonidas zapovedal, naj živila strogo razdelijo. Da bi pa vsakdo dobil tisto, česar je

bil najbolj potreben, so bili deleži tako odmerjeni, da so največ dobili oni, ki so bili najbolj krepki in zdravi. Pač zato, da so si ohranili moč za vojskovanje in delo. V dokaz svoje moči pa je moral vsak mož, in tudi vsaka ženska, preden je dobil in dobila progo pergamenta, kjer je bila označena mera živil, pokazati svojo moč z metanjem diska ali kopja, s skoki čez konja ali dviganjem marmornih plošč. Sele potem so po kraju določeni uradniki izdali nakaznico za živila. Taka razdelitev je bila sicer jako modra, a tudi in še bolj, jako neumljena.

Na čelu, koj nad nosom, so Mohamedovi vojščaki nosili svoje nakaznice za vodo. To najvažnejšo pijačo za življenje je bilo težko dobiti in prenašati na pohodu iz Medine v Meko. Zatorej je vsakdo prejel le določeno mero vode. Da pa so imeli razdelitev vode pod nadzorstvom, so vsakemu vojaku naredili na čelu zeleno črto; ko je dobil vodo, so četrtno črte izbrisali. A tekočino, ki je mogla to barvo odstraniti so imeli pa le tisti, ki so vodo delili. Izbrani so bili za to iz vrst najzanesljivejših in najpoštenejših mož, ki so zares točno izbrisali četrtno črto. — Če se je pa zgodilo, da je kdo svojo črto za vodo sam podaljšal in da so temu prišli na sled, so ga za kazen pustili tako dolgo trpeti žejo, dokler ni bil že skoraj mrtev. Mohamedove zapovedi so bile pametne, a tudi stroge.

Bojevitno plemo Somalijcev, ob Adenskem zalivu, je imelo naredbo, ki je jako aličila našim živilskim izkaznicam in ki jo je uvedel pred davnimi davnimi časi neki modri poglavar. — Če je nastalo pomanjkanje živil zaradi suše ali kake kužne bolezni, se je moralo vse plemo brzdati v jedi, in so morali vsi prinesiti k poglavarjevi hiši vsa živila, ki so jih premogli, in ondi so se pravično razdelila. Vsakdo, ki je kaj prejel, je dobil zarez v hrbet. Po celitvi rane so spoznali, kdaj je zaznamovanec dobil živila zase in za družino, in ali je spet na vrsti. Drugi kraji, druge živilske nakaznice!

Najstarejše nakaznice za živila pa je imela pač Kitajska pod vladno dinastije Čou, leta 1111 pred Kr. Takrat je bila taka strahotna povodenj, da je bila tretjina neizmernih držav pod vodo. Riževa polja in druge njive in mnogo živine je voda uničila. Tedaj je dobila vsaka družina — natančno istega dne — svilen trak, zaznamovan z znakom cesarja. Vselej, kadar je kdo dobil del živil, so odrezali določeni kosček traku. — Tako in podobno so se zaradi vojne ubijali in mučili narodi vseh časov pred Kr. r. in po Kr. rojstvu, pa vendar so se zmeraj bojevali in se še zmeraj bojujejo. Je pač človeška narava v bistvu ena sama bitka po duši in telesu.

gerent Okrajne hranilnice mestni župnik in duhovni svetnik g. Soklič. Prisotni so bili upravni odbor pokojninskega fonda, uslužbenici Okrajne hranilnice in vsi obrtniki, ki so pri stavbi opravljali kakršnakoli dela. Po blagoslovitvi je gerent g. Soklič povabil vse goste na »likof« v župnišče.

Sv. Miklavž na Dravskem polju

Prosvetno društvo pri Sv. Miklavžu priredi v šoli dne 12. novembra dramo v 3. dejanjih »Begunka« ob 3 popoldne in ob 7 zvečer. Prijatelji poštene zabave vljudno vabljeni.

Murska Sobota

Okrajni odbor društva Rdečega križa Murska Sobota namerava prirediti trimesečni bolničarski tečaj za ženske osebe, stare nad 17 let, ako se jih priglasijo zadostno število. Priglasiti se je na okrajnem načelnstvu soba št. 18. Ker je tečaj posebno v današnjih dneh velike važnosti, zato okrajni odbor RK prosi vse, ki imajo veselje in se čutijo sposobne, da se prijavijo za tečaj. Predavanja bodo dvakrat tedensko v banovinski bolnišnici v Murski Soboti.

Iz Julijske krajine

Vreme pri Divači. Vremenska fara je 29. oktobra doživela slovesen praznik. Tukajšnji rojak g. p. Agatangel Ercigoi, kapucin, je obhajal svojo novo mašo. Ker je bil sredi neprestanih nalivov ta dan sončen in lep, je od vseh krajev privrelo dosti ljudstva, ki je pred župno cerkvijo počakalo sprejema iz župnišča. Pri cerkvenem vходу so g. novomašnika pozdravile belobelečene deklice. Najprej so mu podale šopek belih rož v znamenje čistosti in svetosti, h kateri bo kot duhovnik navedal vernike, potem so mu poklonile šopek rdečih cvetk kot simbol rdeče krvi Kristusove, ki jo bo veak dan poveljal na oltarju. Končno so mu dale v roke še pomešan šopek, namreč trn ovit s pelinom. Kakor trn ne bo nikoli ovenel, tako tudi ne bodo nikoli prenehale žrtve, ki ga čakajo v zvišenem, a težavnem duhovnem poklicu. Ob tem otroško-preprostem pozdravu in ganljivi simboliki se je marikatero oko zasolilo. Sprevod je etopil v cerkev, mogočno so zadoneli orgle in 22 grli je zapelo: Novi mašnik bod' pozdravljen. Po molitvi: Priidi Sv. Duh je etopil na prižnico naš etari znanec in bivši katehet novomašnikov g. Martin Goršč župnik v Slavini, in imel slavnostni govor. Pevec so lepo prepevali Kimovčovo latinško mašo. Velika romarska cerkev, ki je bila ta dan bogato okrašena, je bila polna ljudstva. Dekleta iz vseh vasi so za to priliko napletla 300 metrov vencev. Po ev. maši se je spreved duhovščine in svatov podal v novomašnikovo rojstvo vas Skoflje, kjer, so mladeža g. patra pri krasnem slavlolu sprejeli in pozdravili vaščani. V pričetni domačnosti je potekel obed na novomašnikovem rojstnem domu. Srečna oče in mati, ki eta oba živa in zdrava čakala to leplo slovesnost! Se tieta dan smo zvedeli, da po odredbi predetojnikov g. novomašnik v kratkem odide v Rim nadaljevati študije in bo postal profesor.

Radio v italijanskih šolah. Skoraj vse srednje in mnoge ljudskih šol v Italiji imajo radiosprejemne postaje. Zvočniki so razdeljeni kar po posameznih učilnicah. Po šolah v vsej državi je postavljen nad 32 tisoč radio aparatov. Tudi v Julijski Krajini imajo srednje in po mnogih krajih tudi ljudske šole svoj radio. V ponedeljek, dne 31. oktobra je bila slovesen začetek radijskega oddajanja. Izvedel ga je naučni minister Bottai, ki je govoril iz Rima. Poudaril je važnost radia, ki po mehaničnih aparatih veže šolo z narodom. Po govoru je rimski zbor 300 dekline in dečkov pel državne in nacionalne himne. Vsak ponedeljek dopoldne bodo vse šole, najprej srednje, potem pa ljudske, imeli radijsko uro, v kateri bodo poslušale italijansko klasično muziko s potrebno razlago.

Živahna propaganda. Opazili smo, da Nemci zelo živahno širijo po naših krajih svoje časopise. Nekatere večje restavracije v Gorici so n. pr. dobile pred dnevi na ogled »Deutsche Allgemeine Zeitung« — poluradno glasilo nemškega zunanega ministrstva. Naslov so bili zelo točni, očividno iz zadnjega časa. Razposlala jih je neka družba iz Genova.

Nemški pionirji gradijo brvi do brega reke Ren.

ŠPORT

Nedeljska dirka na Večni poti

Športna komisija prireditelja motoristične hitrostne dirke na Večni poti je, kakor znano, uvedla pri treningu limitiran čas. Ker mnogi smatrajo, da bo mejni čas tako urejen, da se bodo mogli obdržati samo nekateri favoriti, je treba poudariti, da temu ni tako. Na treningu 21. oktobra ni bil nihče izločen in je Fantini, ki je odlično vozil, s svojim 100cm DKW dosegel celo limit za kategorijo 500cm športnih motorjev. Iz tega je jasno videti, da je limit tako preracunat, da ga bo mogel doseči vsak, ki je že tekmoval in ima zadostno rutino in znanje.

Na nedeljski dirki bosta med ostalimi odličnimi vozači startala tudi znana dirkača poročnik Glebov iz Maribora ter dr. Hribar iz Zagreba, kar bo brez dvoma poostriilo borbo. Posebnost na tej dirki pa bo vožnja evropskega prvaka Karla Abartha, ki je s svojo izredno vožnjo vzbudil splošno zanimanje.

Naša reprezentanca za Madžarsko

Na podlagi trening tekme med Aini B mostvom, ki je bila v Belgradu in v kateri je — kakor običajno — B mostvo tolklo A mostvo, je zvezni kapitan sestavil naslednjo reprezentanco, ki bo zastopala Jugoslavijo na nedeljski tekmi proti Madžarski: Lovrič-Beleslin, Dubac-Manola, Dragičević, Lehner-Glišović, Vujadinović, Božović, Matošić, Perlić. Za rezerve so določeni: Glaser, Požega in Aca Petrović.

Punčec in Kukuljevič sta na Japonskem

Naša teniška igralca Punčec in Kukuljevič sta s uspehom začela nastopati na Japonskem. V Tokiu sta v dublu zmagala z rezultatom 6:8, 7:5, 6:2. V singlu sta pa izgubila: Punčec proti Nakanu s rezultatom 5:7, 3:6; Kukuljevič pa proti Oyte z rezultatom 6:8, 6:3, 4:6.

Proti Kacijanu bo obnovljeno kazensko postopanje

Proti kazni, ki jo je prejel igralec Hajduka Kacijan in sicer dosmrtno diskvalifikacijo, se je sedaj priželo Hajduku. Upravni odbor HNZ je odločil, da se iz formalnih razlogov razveljavi odločba kazenskega odbora in zasliši Kacijana in potem izreče nova kazn.

Lahkoatletski miting SK Korotana

Za preteklo nedeljo napovedani lahkoatletski dolžnostni miting SK Korotana se zaradi slabega vremena ni vršil. Zato razpisuje gornji klub za nedeljo 12. novembra isti miting z istim programom in vrstnim redom: 1. Tek 100 m seniorji, tek 100 m juniorji. 2. Met kroglice 2.25 kg seniorji. 3. Skok v višino seniorji. 4. Tek 3000 m seniorji. 5. Met diska 2 kg seniorji; met diska 1.50 kg juniorji. 6. Skok v daljavo seniorji, juniorji. — Upamo, da bo to pot vreme ugodnejše. — Pričetek tekmovanja točno ob 9.30.

»S športniki po svet«

Je naslov knjižice, ki jo je izdala jugoslovanska športna revija in katero so spisali Momčilo Jojić, Jelica Stanojević, Bora Keselj, Franjo Punčec, Dušan Kasapinović, Jovan Mikić, Vlada Kustodić, Radivoje Marković, Ljubomir Vukadinović in Bora Jovanović. Tovrstne knjižice nameravajo izdajati mesečno z zanimivostmi iz športnega sveta. Kakor prva knjižica tako bodo tudi nadaljne ilustrirane in bodo imele približno 100 strani. Posamezna knjižica velja 10 din, če se pa naroči naprej pa samo 8 din. Naroča se pri Jugoslovanski športni reviji v Beogradu, poštni predal 973, denar pa naj se pošlje na čekovni račun številka 60.273.

Ta knjižica ima tole vsebino: J. Louis, sledi članek o zanimivosti najboljših športnikov na svetu, Ni vedno lahko biti športni novinar, športniki

in športni kritiki, zmaga nad zmagami, potem je zanimiv članek o našem in balkanskem prvaku v desetboju Janezu Klinarju, članu SK Planine iz Ljubljane itd.

Italijanski telovadci v Nemčiji

Italijanska telovadna reprezentanca, katero so sestavljali najboljši telovadci Italije, so nastopili z nemškimi vrhunskimi telovadci v Drazdanih. To pot niso tekmovali med seboj, temveč so izvedli javno produkcijo na vseh štirih glavnih orodjih in v prosti vaji. Povsod so bile seveda poljubne vaje, v katerih so se zlasti nekateri izredno odlikovali. Italijani so bili boljši na konju in zlasti na krogih, medtem ko so bili Nemci boljši na bradlji in drogu.

Vesti športnih zvez, klubov in društev

SK Planina, Ljubljana. V torek 7. t. m. se je prišel v prireditelji LZSP kondicijski trening za smučarje-tekmovalce. Večje se bodo vršile v telovadnici Srednje tehnične šole (vhod iz Gorupove ulice) vsak torek in petek s pričetkom ob 18.30. Vse članke-tekmovalce pozivam, naj se treninga polnoštevno udeležujejo. — Načelnik.

Predavanje SPD bo v torek, dne 14. t. m. ob 20 v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti. Predaval bo g. dr. inž. Avčin France o letošnji zimsko-alpski ekekurziji Zveze planinskih društev kraljevine Jugoslavije in to pod nazivom: »S smučmi preko Šar-planine do Korab«. Predavanje bodo spremljale številne ekeiptične slike; posnetke so »napravili« udeleženci sami. Uvodne besede bo spregovoril predsednik SPD in tajnik Zveze planinskih društev g. dr. Pretnar. Vstopnice so že na razpolago v društveni pisarni SPD na Aleksandrovi cesti 4-1. Planinci, udeležite se zanimive prireditve! slovenski planinci nam bodo poročali o uspelem zimsko-alpskem pohodu preko planin Južne Srbije.

STK Moste. Danes ni sestanka. V nedeljo ne igramo.

SK Slavija. Danes v petek ob 20 strogo obvezen članski sestanek za vse igralce. I. in juniorjev; važno zaradi nedeljskih tekem. Gospodar naj preskrbi opremo za obe moštvi. Vsi gotovo in točno. — Tajnik I.

Opozorilo funkcionarjem motodirke na Večni poti. Sestanek in seja vseh funkcionarjev za predstoječo dirko bo v petek ob 20 v klubskih prostorih, Kongresni trg 1-1. Vsi zainteresirani naj se sestanka gotovo udeležijo. Motosekcija Avtokluba.

ZFO

Dopisi za oktober — november so izšli. Opozorjamo vse Fantoveke odeske, da jih pazljivo prečitajo.

Združenje krojačev, krojačic in sorodnih obrtov in Ljubljani objavlja, da je umrla članica, gospa

Palme Marija

dolgoletna predsednica damskega oddelka združenja

Pogreb blagopokojnice bo v petek, dne 10. novembra 1939 ob 14.30 iz hiše žalosti Karlovačka cesta št. 20 na pokopališče k Sv. Križu.

Vabimo vse članice in članice združenja, da se pogreba zasluzne delavke udeležijo.

V Ljubljani, 8. novembra 1939.

Zapustila nas je po odločitvi Vsemogočnega naša mama, stara mama in tašča, gospa

Vera Kos roj. Biernatzka-Kron

K večnemu počitku bo položena na Norveškem.

Puškino, Ljubljana, Oslo, Zeneva, dne 8. novembra 1939.

Otroci: Jurij, Ana, Marija, Vera, Nadja; vnuki, snaha in zeti.

Dobro obrit-
dobre volje!

ROTBART

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda 1 din; ženitovanjski oglasi 2 din. Debelo tiskane naslovne besede se računajo dvojno. Najmanjši znesek za mali oglas 15 din. — Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolišna, 3 mm visoka petlitna vestica po 3 din. — Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službodobe

Mlado postrežnico
na pospravljanje sprejem. — Naslov v upravi
»Slovenca« pod 17.677. b

Mesarski pomočnik
se sprejme za takojšnji nastop. — Slavko Podboj, Ribnica 69, Dolensko. b

Pridno dekle

pošteno, zdravo, ki popolnoma samostojno kuhinja in opravlja vsa hišna dela, sprejme slovenska družina v Splitu. Ponudbe na naslov: »Vezivo«, Split — Dioklecijanova obala 12. (b)

Kupujte pri naših inserentih!

Službe iščejo

Cerkovnik
samski, 35 let star, išče službo. Zmožen tudi vrtarstva. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Mežnar« 17.670. (a)

Kupimo

Aljaž: 1. in 2. zvezek
20 Mohorjevih pesmaric kupi Radio Ljubljana. k

Vsakovrstno zlato
srebro in briljante kupuje vsako količino po najvišjih cenah
A. Božič, Ljubljana
Franciškaška ulica 8.

Kupujemo
podlessek, koren beladone, češmin in vsa ostala zdravilna zelišča. Prevzemamo na mestu. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Amerika« 17.632. (k)

Prodamo

Pri »Bobenčku«
zopet namočena polenovka. (l)

Lesno volno in zaboje
prodamo. »Radio«, dr. z. o. z. Ljubljana, Miklošičeva cesta 7. (l)

Krompir
po din 1.30, od 50 kg dalje se dobi iz skladišča »Pri Miklavžu«, pod lemenatom, dokler traja zaloga. (l)

Posestva

Stanovanjsko hišo
njivo, travnik, gozd ali posestvo s hipoteko Kmetijske posojilnice Ljubljanske, kupim. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Dom« 17.673. (p)

Stanovanja

Dvosobno stanovanje
oddam. Vprašati: Aljaževa ulica 22, Maribor.

SOBE

Sobico s štedilnikom
oddam. Kje, pove uprava »Po božjem svetlu« — Sv. Petra nasip 17. (s)

Poizvedbe

Zlato damsko uro
zapestno, sem izgubila v sodnijskih prostorih med 11. in 12. uro. Poštenega najditelja prosim, da jo prinese v upravo »Slov.« proti nagradi. (e)

Razno

Gumbnice, gumbce, plise,
monogramne, entel, ažurirane in hitro izvrši

Matek & Mikeš
Ljubljana, Franciškaška ulica
Vezanje perila, krasna predtiskana žen. roč. dela

Ali

ste že naročeni na
Slovenca
?
Vsak naročnik zavarovan

Otroški kotiček

SLON SAMBO

(133) Gorski duh se je koj vrnil v svojo palčo in je zaukazal opici Bambu, naj privede Tukana. To je bilo koj storjeno, brž je bilo koj storjeno, brž je Tukana zgrabil za perutnico in ga vlekel za seboj. »Pusti me,« je kričal Tukan, toda opica je morala ukaz izvršiti.

(134) Zvečer je bila v gozdu sodna obravnava. Filip in Tukan sta morala stopiti pred gorskega duha, ki je jeznega obraza in s kraljem ptičev poleg sebe stal pred njima. Sodba se je glasila: »Filip naj izgine izpred mojih oči s svojo čepico, saj ne pozna gozdnih postav. Toda Tukan, ki jih pozna, pa jih je prestopil, je obsojen v dosmrtno ječo.«

V naši podružnici v Celju

dobite vsa pojasnila glede inseratov!
Tam lahko plačate tudi naročnino za »Slovenca«

Prenehalo je utripati plemenito srce naše ljube mamice, omame in tašče, gospe

Vlastimile Hanuš

ki je dne 8. novembra ponoči nenadoma za vedno zatisnila svoje blage oči. Pogreb nepozabne pokojnice bo v petek, dne 10. novembra ob 2 popoldne iz hiše žalosti — Gregorčičeva ulica šte. 7a — na pokopališče k Sv. Križu. Sveta maša zadušnica se bo brala v soboto, dne 11. novembra 1939 ob 9 v franciškaški cerkvi v Ljubljani.

V Ljubljani, dne 9. novembra 1939.

Mařenka por. del Cott, Mila por. Stojan, Ela por. Sernec, inž. Jaromír, hčere sin
dr. Rudolf del Cott, dr. J. Nep. Stojan, inž. Dušan Sernec, Alojzija Hanuš, zeti snaha
Mitja, Igor, Ivan, Sonja, Saša, Boža, Tanja, Luka, Mili, vnuki in vnučkinje.

Arnold Fredericks:

Svetlobni znaki

Detektivski roman. — Priredil Fr. Kolenc.

»Jaz sem jo kupil Francu,« je pripomnil Stapleton, »da bi ponoči v primeru nezgode ali popravila lahko pregledal avto.«

»Naravno... to ste storili zelo dobro! Toda vprašam, zakaj ima svetilko tu v sobi, ne pa spodaj v garaži.«

»Mogoče, da si je ponoči svetil po stopnicah navzgor,« je dejal Stapleton.

»Potem bi jo najbrž odnesel s seboj,« je suho odgovoril Duvall. »Danes zvečer je n. pr. ne more rabiti.«

Hotel jo je že odložiti, ko je postal pozoren na dva predmeta, ki sta visela na obeh straneh umivalnika ob robu navzdol. Najbrž okrasna za božično drevo iz tankega stekla, ki sta visela na kratkih barvnih trakih.

Na prvi pogled se je zdelo, da sta kak spomin z izleta ali plesa, in ga šofer hrani. Podobna sta bila majhnim skledicam, kateri je obrobil pisan papir in nanj je bil pritrjen trak. Duvall je o božiču često videl take okraske. Z malim trakom so jih navadno obesili na drevo in jih napolnili z drobnim sladkornim sadjem ali sladkorčki. Niti ju ne bi opazil, ako bi barva sama ne zbudila njegove pozornosti.

Ena skodelica je bila temnomodra, druga temnordeča. Duvall je sedaj pozorno pogledal ploščo umivalnika.

Zadnji del plošče je bil pokrit s prahom. Na gornjem robu, kjer sta bila trak skodelic, je bil prah pobrisan.

izmed skodelic in jo hitro pritrtil na lečo svetilke. Natančno se je prilegala.

Stapleton je brez vsakega posebnega zanimanja gledal Duvalla. Detektiv je hitro nameril nanj svetilko in je pritisnil gumb, nakar se je zasvetilo. Stapleton se je umaknil, ko mu je obraz obsijala bleščeča modra luč.

Duvall je skodelico postavil točno na isto mesto, kjer jo je našel, svetilko pa je položil na umivalnik.

»Ljubka stvar, kajne?« je dejal.
»Kako mislite to?« je vprašal bankir.
»Kakor se dozdeva, ima vaš šofer Franc navado dajati svetlobne znake,« je s smehom odgovoril detektiv.

Sedaj je že imel upanje. Preiskava v obeh sobah obljubila uspeh.

Naslednje pol ure je Duvall z največjo pozornostjo preiskal sobo. Vsebinsko omarinih predalov je zložil ven in potem zopet vse skrbno nazaj, kakor je bilo. Na eni strani sobe je stala majhna omara; odprl jo je in vsebinsko natančno pregledal. Preiskal je stensko omaro, pogledal je za slike, tolkel po zidovih. Uspeha ni imel. Bil je nezadovoljen.

»G. Duvall, kaj upate še najti?« se je zanimal bankir, katerega je ta stvar že dolgočasila.

Detektiv je stal sredi sobe in je gledal okrog, da bi zasledil kako stvar.

»Upal sem, da najdem še nekaj,« je dejal, »a kaj pa se, da tistega ni tukaj.«

Naenkrat je šel k peči, na kateri je stala majhna budilka iz nikla, ameriški izdelek.

»Ta budilka ne teče,« je pripomnil in izvlekel svoje povečalno steklo ter skozi to steklo ogledoval bakrenasti ročaj na zadnji strani ure, s katerim se je ura navijala; skrbno ga je preiskal. »Nekaj dni je že, da ni bila navita. Zadnja stran je prašna.«

Uro je poizkusil naviti, toda ročaj se ni zganil.

Hitro je privlekel iz žepa nož in je že sukal vijake, ki so držali zadnjo ploščo ure.

Stapleton ga je radovedno gledal. Po njegovem mnenju je Duvallovo postopanje na napačni sledi. V siromaske sklepanja, na katerih temelji vse moderno izsledovanje zločincev, ni imel velikega zaupanja.

Nekoliko pozneje je imel detektiv vijake zunaj in je odločil ploščo budilke. Zadovoljno je vzdihnil. Iz ure je padla na rob peči majhna škatlica iz kartona.

»Kaj je to?« je vprašal Stapleton.
»Tobačnica s cigaretami,« je pripomnil Duvall in jo je odprl. »Treh manjka in četrti jaz odnesem.«

Vzel je ven eno cigareto in jo dejal v svojo tobačnico; potem pa je položil škatlo nazaj v uro in je hitro pritrtil zadnjo steno.

»G. Stapleton, mislim, da tu nimava ničesar več iskati,« je dejal. »Jaz grem sedaj domov. Jutri zjutraj zgodaj začnem z delom.«

Ko je hotel oditi, se je ustavil za trenutek in je pogledal skozi okno, ki se je odpiralo na sever. Med hišami in drevjem se je prikazala Avenue du Bois de Boulogne, ki je bila razsvetljena z mnogimi uličnimi svetilkami in zarometi avtomobilov, ki so drveli po njej. Duvall je nekaj časa ostro gledal to sliko, potem pa se je obrnil k vratom in je šel s Stapletonom po stopnicah navzdol.

V trenutku, ko je hotel hišo zapustiti, ga je bankir, katerega je najbrž nekaj težilo, zadržal.

»G. Duvall,« je dejal naglo, »zelo rad bi vedel, kaj nameravate storiti?«

»Prizadeval si bom, da ujamem te ptiče, ako bo mogoče,« je odgovoril detektiv resno.

»Kako hočete to storiti?«

»Sedaj vam že ne morem natančno povedati. Zakaj vprašate?«

»Povem vam. Oni mož, ki je bil danes zvečer tukaj, črnobradec, pride jutri zvečer ob

osmih sem. Več vam nočem povedati; tudi tega bi vam ne povedal, toda prisiljen sem.«

»Prisiljeni? Zakaj?«
»Ker hočem imeti vašo obljubo, da ne storite nobenega koraka, da bi ga aretirali. Ako bi vam tega ne povedal, bi vi najbrž opazovali hišo. V tem človeku bi spoznali moža, ki je bil ta večer tukaj in bi ga aretirali. Želim, da mu pri priходу in odhodu ne stavljate nobene ovire. Ko z avtom zapusti slavlolik, potem lahko.«

»Toda policija?«
»Ne ve za ta dogovor. Gdč. Goncourt mi je dala besedo, da bo molčala. Pristala je na to, da se odstranijo ljudje, ki stražijo hišo. Ko temu možu zadostim po dogovoru, potem vi in policija lahko storite vse, da ga ujamete, nasprotno pa želim, da mu prej ne skrivate lasu.«

Duvall je nekaj časa molčal.

»Dobro, g. Stapleton, storim, kar želite. Da vas o tem v resnici prepričam, prebijem večer v vaši hiši.«

»Prav, pričakujem vas. Lahko noč!«

»Lahko noč!«
Duvall je odšel in se podal naravnost domov.

Nekoliko pozneje se je v hotelski sobi usedel v udoben stol. Cigareto, ki jo je našel v šoferjevi sobi, je vzel iz tobačnice in jo pozorno pregledoval. Potem je potegnil iz škatle na mizi vžigalico, dal cigareto v usta in jo skrbno prižgal.

Dim je potegnil v sebe, globoko ga je vdihal. To je enkrat, dvakrat, trikrat ponovil, potem pa se je naslonil v stolu nazaj, zaprl oči in se zamislil. Preostala polovica cigarete mu je sedaj neopaženo zlezla izmed prstov in padla na tla.

Čez nekoliko minut je Duvall odprl oči in dvignil glavo.

»Izsledil sem!« je mrmral in je na pol zgorelo cigareto pobral s tal in jo je vrget v peč, ne da bi se več zanimal zanjo.

Poškodovan original

LJUBLJANA

Skrb Ljubljane za zavetišča

Uredba o zaščiti pred zračnimi napadi je naložila mestnim občinam težka bremena, vendar ljubljanska mestna uprava ni omahovala in je skušala ustreči vsem predpisom. Ker izvršitev teh nalog zahteva velike izdatke, bodo mnogi načrti, ki so prav tako potrebni uresničiti, morali počakati. Kljub temu pa je prav, da Ljubljana v zaščiti pred zračnimi napadi prednjači pred drugimi jugoslovanskimi mesti. Saj je končno razumljivo, da vsa predavanja in pozivi, naj tudi zasebniki kaj store, vse do tlej nič ne zaležejo, dokler ne vidijo, da skušajo tudi javna oblastva izpolniti svojo dolžnost. In tako imamo sedaj v Ljubljani vrsto javnih del, ki so bila v drugih državah v Evropi opravljena že zdavnaj, še preden se je razvnela vojna.

Ljubljanska občina je napravila obsežen načrt za dograditev zavetišč v vseh mestnih hišah in kolonijah. Od tega načrta so nekatera zavetišča že v delu in častnikarji so se v četrtek popoldne ogledali ta gradbena dela. Tako so bila v Kresiji v kletih urejena razsežna zavetišča, ki bodo varovala pred ruševinami in lažimi izstrelki. Kleti so sedaj urejene tako, kakor so učila številna predavanja o ureditvi kleti za zavetišča. Za pešce na cestah je za primer zračnega napada treba tudi poskrbeti. Preprosto zavetišče zanje gradijo sedaj na trgu Kralja Petra. To zavetišče bo sicer enostavno, vendar bo prišlo v prid ne samo pešcem, ampak prav gotovo tudi mnogim prebivalcem iz bližnjih hiš. V graditvi sta nadalje dve veliki zaklonišči, eno na Mestnem trgu in drugo ob Mestnem domu. Zavetišči bosta pod pobočjem zvezani med seboj. Zavetišče na Mestnem trgu bo tudi primerno za varno shrambo dragocenih mestnih arhivov. Seveda bosta zavetišči nudila varno zavetje uradnim in velikemu številu v bližini stanujočega prebivalstva. Najbolj pomembno pa je dejstvo, da bo v zavetišču tudi shramba gasilnega orodja in avtomobilov in vsi prostori za zdravstveno in tehnično službo ob času zračnega napada. Zavetišča bodo prav dobo urejena in bodo imela seveda zadostno število potrebnih zaslonov izhodov. Tako graditev seveda ne velja malo, vendar so izdatki popolnoma upravičeni, čeprav smo lahko prepričani, da teh naprav v bližnji bodočnosti še ne bomo potrebovali. Dolžni pa smo poskrbeti, da nesreča ne preseneti nikogar, niti naše potomce. Bolje je, da čez nekaj let, ko bo Evropa zopet v miru, uredimo v njih grajsko klet, kakor je tradicionalna v drugih mestih, kot pa da v primeru nevarnosti ostanemo brez vsega.

Prvo predavanje Ljudske univerze

V sredo zvečer je bilo v mali filharmonični dvorani prvo letošnje predavanje v okviru Ljudske univerze, ki skuša s poljudno znanstvenimi predavanji seznaniti občinstvo o najrazličnejših sodobnih problemih iz znanosti, tehnike, gospodarstva in socialnega življenja. Prvi večer je obsegal zanimivo in pregledno predavanje univ. prof. dr. Maksa Samca o modernih nadomestkih in umetnih tvorilih. Predavatelj je popeljal poslušalce v skrivnostni svet tehnične kemije, ki je v zadnji dobi odkrila človeštvu nebroj koristnih iznajdb. Človek je sicer v današnjem času delež razvijanja in se hitro razvija ob najrazličnejših dobrotah. Če mu katera od teh primanjkuje, skoraj ne more tega razumeti in gojiti. Kemija je pa ustvarila celo vrsto nadomestkov za snovi, ki morda niso na razpolago, ali ki jih je težko dobiti. V začetku sicer takih nadomestkov ne cenimo, a kmalu se jih navadimo, kakor smo se navadili prav tako umetnih snovi in tvoril, kakor so na primer milo, steklo, apno itd. Kemija nadomestkov pozna v glavnem štiri panoge, ki se pečajo s pripravljanjem umetnih beljakovin, dalje umetnih mas, tretje umetnih tkiv in končno najrazličnejših plastičnih mas. Za večino teh nadomestkov je izhodišče les, in sicer lesna celuloza, ki se lahko spremeni v lesni sladkor, katerega glive kvasovke predelajo v beljakovine. Za umetna tkiva je treba najti samo pot, kako raztopiti celulozo in jo potem izvlči v tanke nitke. Za umetne maskebo pa je kemični postopek tak, da je treba oksidirati parafin, iz katerega nastajajo maskebo kisline, iz katerih se v nadaljnjem postopku lahko izdelujejo najrazličnejše maskebo, kot višek na primer umetno maslo. Kemija kondenzatov in polimerizatov pa dovede končno do umetnega bencina, olja, lakov in kavčuka, kakor tudi do številnih umetnih plastičnih mas. Predavanje so spremljale tudi zanimive skioptične slike in je razumljivo, da so poslušalci nagradili predavatelja s priznanjem. V kratkem bo v okviru Ljudske univerze predaval v Ljubljani tudi slovit nemški kemik dr. Ostwald, ki bo v Ljubljani gost g. prof. dr. Samca.

občinstva in si preskrbela največji in najlepši slovenski film, kar se jih je do sedaj izdelalo, to je rusko-poljski film »Znacher«. Videli smo že razna lepa dela tako ruska, češka, kakor poljska, vendar je film »Znacher« (Po poti usode) prvi slovenski film, ki se odigrava v družabnem življenju Poljske. Znacher je po romanu Dolenga Mostoviča, v režiji genialnega Mihaela Vašinskega, z izbranimi hudožestveniki: Kazimir Junoša Štemposki, Jadviga Barčevska in Vitold Zaharevič. Vsebina filma in dejanje je vzeto po resničnih dogodkih velike tragedije slovičnega kirurga prof. dr. Wilczurja, ki je zaradi hudega udara po glavi izgubil spomin (amnezija), ter polnih 12 let živel pod drugim imenom, pozabil svoje življenje in svojo preteklost. Film in dialogi v polskem jeziku so lepo razumljivi vsakemu Slovencu, režija in igra pa tako dovršena, da si bomo le želeli videti takih slovenskih umetnin. Kar nam ne more pokazati niti ameriški, niti francoski, niti nemški film — to vidimo edino pri edinstvenem filmu »Znacher«. Belgrad in Zagreb sta bila vzhitena in film predvajala skozi tedne in tedne pri razprodanih predstavah, tudi pri nas je zanimanje že veliko, še večje pa bo, ko bodo očitno film delali reklamo sami. Premiera je danes v kino Matici in pripočamo, da si preskrbite vstopnice v predprodaji.

Travnata piramida se podira. Prehod iz Mirja v Murnikovo ulico med novim kemičnim inštitutom in vrto tehnične srednje šole je okrašen s ličnim stopniščem in obokom, nad katerim se pne velika travnata piramida, ki je bila po večkratnih poskusih vendarle tako zgrajena, da je letos skozi vse poletje vzdržala. Zadnje deževje pa jo je tako razmočilo, da se je najprej znatno susedla, nato pa so se začele trgati z vzhodnega pobočja velike krpe travnate ruše. Prav verjetno je, da bo v kratkem piramida popolnoma razpadla, saj že sedaj kaže lesene vezi, ki so tvorile glavno nosilno ogrodje konstrukcije, ki naj bi držala zemljo v določeni obliki.

Nabava rentgenske aparature za prizidek kirurškega paviljona splošne bolnišnice. Za 30. november je razpisana prva licitacija za dobavo in montažo diagnostične rentgenske aparature za novi kirurški prizidek ljubljanske bolnišnice. Licitacija bo v upravni pisarni splošne državne bolnišnice v Ljubljani in so stroški za aparaturo in montažo preračunani na 230.000 din.

Tatvine koles. Zadnje dni so zopet izginila štiri kolesa in sicer 1500 din vredno kolo »Mifa«, ki je bilo ukradeno na Jegličevi cesti Franju Cesarju, dalje 1000 din vredno kolo »Horizont«, ukradeno iz vrta gostilne »Miklič« Davidu Remškarju, 1000 din vredno kolo znamke »Prior«, ukradeno na Celovski cesti Dušanu Obidu, in 800 din vredno kolo znamke »Homa Record«, ukradeno iz veže gostilne Marinič v Marenčičevi ulici Ivanu Kušarju.

Številne tatvine. Iz stavbe mestnega zavetišča ob Cesti v Mestni log je neznan tat odnesel 45

MARIBOR

Tat odnesel 100.000 din vreden kovčeg

Maribor, 9. nov. Snoči se je pripetila v Mariboru tatvina, ki je presenetila tako osebo, ki je bila z njo prizadeta, nadalje policijske organe, najbolj pa menda samega tatu. Tat, ki je tatvino izvršil, namreč gotovo niti ni v sanjah pričakoval, da se bodo nahajale v kovčegu, katerega je enostavno sunil v hotelskem hodniku, dragocenosti, vredne nad 100.000 din. Lastnik kovčega je bil presenečen, ker je bil okraden, policija pa zaradi tega, ker je tatvino povzročila neverjetna nepazljivost. Potek te nenavadne tatvine zgodbe pa je sledeč:

Včeraj je prišel v Maribor zastopnik celjske zlatarske in urarske veletrgovine Antona Lešnika, Slavko Rus. Imel je s seboj v navadnem usnjatem kovčegu 600 raznih zlatarskih in urarskih predmetov, tako zlate in srebrne žepne ure, zaplestne ure, zlate verižice, zlate zaplestnice, prstane in slično zlatarsko blago. Vse skupaj je predstavljalo efektivno vrednost okrog 100.000 din. Zastopnik Rus je obiskal več mariborskih urarjev in zlatarjev ter je zaključil svoje kupčije. Zvečer okrog 18 je odšel od zadnjega svojega odjemalca. Kovčeg z dragocenostmi mu je nesel postrežek. Podala sta se v neko prenočišče, kjer je imel Rus najeto sobo. Postrežek je postavil kovčeg na tla v hotelskem hodniku, dobil plačilo ter odšel. Zastopnik pa je očitno pozabil, da ima s seboj tako dragocen kovčeg. Spomnil se je, da se mora še nekaj pomeniti z zlatarjem, pri katerem je nazadnje bil, pa je naglo odšel tja, kovčeg pa je ostal v hotelskem hodniku. Mimo njega je šlo veliko ljudi, ki se za kovčeg niso zmenili, nesreča pa je prinesla mimo tudi neznanca, ki je imel bolj kosmato vest ter ga je tuji kovčeg zanimal. Pobrál ga je ter odnesel. Okrog 7 zvečer se je vrnil Rus v hotel ter pogledal, kje ima kovčeg. Ves prestrašen je ugotovil, da je med tem časom že izginil ter je naglo odhitel po policijo. Dosedaj pa je bilo vse iskanje tatu in dragocenega kovčega zaman.

Krasni posnetki iz Sfilje, iz londonskega muzeja voščenih lutk itd. Ta film je vzbudil svoj čas veliko senzacijo po vsem kulturnem svetu! Predstave ob 16., 19. in 21. uri

KINO UNION Telef. 22-21

Veledraguljar Ant. Lečnik razpisal 10.000 nagrade za izsleditev tatu

Celje, 10. nov. V Celju se je danes popoldne razširila novica o veliki tatvini v hotelu »Novi svet« v Jurčičevi ulici v Mariboru, zaradi katere je okraden celjski veledraguljar Lečnik Anton za 100.000 din. Zastopnik Rus Slavko, kateremu je neznan tat odnesel kovčeg s 600 zlatimi, srebrnimi in nikelnastimi urami, je o tem obvestil telefonično svojega šefa v Celju, ki se je takoj odpeljal v Maribor. Da bi bil tat čimprej izsleden, je g. Lečnik razpisal 10.000 din nagrade za vsakogar, ki izsledí tatu in mu vrne vrednost.

Mariborski »Kulturbund« v radikalnih vodah. V iredo zvečer je bil ustanovni občni zbor mariborske podružnice nemško-slovenske kulturne zveze »Kulturbund«. Ustanovitev podružnice Kulturbunda v Sloveniji je bila nedavno zopet dovoljena in tako je prišlo tudi do mariborskega ustanovnega občnega zbora, ki je prinesel velike senzacije. Ze dolgo časa se je vedlo, da obstajajo tudi

Svircarski vojaki na straži na visokem gorovju

efektričnih stikal, vrednih 500 din. Pošteno je izpraznil shrambo Francu Luzarju v Ribniku pri Ljubljani tat, ki je odnesel kar 4 litre slivovke, 17 kg suhih sliv, 15 kg orehov in celo 30 kg krompirja. Poleg tega se ga je prijel par ženskih čevljev, par rjavih moških sandal in nekaj gospodarskega orodja. — Iz stanovanja Suhadolc Julke na Bleiweisovi cesti je bila ukradena pokromana ženska ura, vredna 400 din. — Posedniku na Vodni-kovi cesti Francu Permetu so neznanzi v noči od- vlekli z dvorišča 60 kg težak kotel, vreden 350 din.

Lov za tatov. V sredo popoldne se je ujel 30-letni F. K., ki je bil že sedemkrat predkaznovan zaradi tatvin. Posebno pa je znan zaradi številnih nakupov sumljivih predmetov, ki so bili ukradeni. V sredo se je lotil beračenja v Hrenovi ulici in je v prvi hiši dobil pri neki stranki 50 par, nato pa se je hitro zopet vrnil tja, vendar so ga opazili, tako da je moral takoj zbežati. V sosedni hiši pa se je kmalu po 1 vtihotapil v predsobo, medtem ko so domači sedeli pri kosilu. Odtod je neslišno odprl vrata v spalnico, katero je hotel temeljito pregledati; pa so ga opazili. Vendar se mu je posrečilo, da je odšel na Grudnovo nabrežje. K sreči ni imel časa ničesar odnesti, čeprav je precej predalov in omar prebrskal. Ker se je precejšnja skupina otrok podila za njim in kričala: »Držite tatul!«, je dirkal naprej v Rožno ulico ter se skril za kratek čas v vežo, da bi se znebil preganjalcev. Medtem obveščeni stražnik pa se ni dal prevariti in ko je tat skočil iz veže in bežal naprej po Rožni ulici, ga je stražnik pred Lozarjevo gostilno aretiral. Sedaj se bo moral zagovarjati zaradi poskusa tatvine.

med mariborskimi Nemci razne struje, ki so prišle do izraza dostikrat v njihovih tukajšnjih organizacijah. Tukajšna nemška manjšina je politično razcepljena predvsem na dve skupini. Prva, ki je pod vodstvom odvetnika dr. Kieserja ter ji pripadajo najuglednejši nemški meščani, je kazala vedno precej umerjene poglede na razne probleme, ki so postali zadnja leta z ozirom na položaj in zadržanje nemške manjšine v naši državi pereči. Ta skupina je družila v svojih vrstah prišaste voditelja vojvodinskih Nemcev dr. Kralja. Ko pa je bil dr. Kraft odžagan ter je med vojvodinskimi Nemci dobila vodstvo v roke skupina, ki jo vodi znani dr. Awender in ki je prevzela nemško narodnosocialistično ideologijo za svojo, se je tudi med mariborskimi Nemci pojavila opozicijska proti doseadanju prvakov. To opozicijo vodi tukajšnji protestantovski pastor Baron. Opozicija je pokazala svojo moč v četrtek zvečer ob priliki ustanovnega občnega zbora, ko je povsem prevzela v svoje roke vodstvo novega »Kulturbunda« in s tem tudi vodstvo političnega življenja mariborske nemške manjšine. Občni zbor, ki ga je vodil predsednik pripravljalnega odbora pastor Baron, je bil izredno dobro obiskan, tako da je bila Gambri-nova dvorana za to množico preteena. Med obiskovalci občnega zbora je bilo tudi precej prišastev prejšnje struje, takozv. »Weingartendeutsche« (vinogradniški Nemci), kakor naziva opozicijska prišaste prejšnjega vodstva, ki pa so se začeli med potekom zborovanja izgubljati iz dvorane. Na vodstvo so prišli povsem novi, mladi ljudje. Za predsednika je bil izvoljen uradni nemškega denarne-ga zavoda »Mariborski kred. zavod« Pepo Kling-berg, v odboru pa so tudi sami mladi, dočim so nekdanji agilni funkcionarji prejšnjega »Kulturbunda« dr. Kieser, Pfirmer, Hausmaninger itd. izpadli, tako da umerjena struja sploh ni zastopana več v odboru. Naravno, da je ta dogodek izzval v Mariboru veliko senzacijo, ki ima posebno močan odmev med Nemci samimi.

Ljudska univerza. Dravi predava o položaju kmečke žene gospa Mara Matočec, kmečka pisateljica iz Korije pri Virovitici.

Prosvetni večer bo jutri v soboto zvečer v Slomškovem domu na Pobrežju. O »bojih za osvobojenje Maribora« bo predaval mariborski podžupan Franjo Zebot.

Tlakovanje Kopitarjeve ulice končano. Včeraj dopoldne je bilo končano tlakovanje Kopitarjeve ulice. Sedaj bo treba tlakovati samo še del ceste, ki je izpeljan preko parka na Zrinjekem trgu, pa bo pridobilo mesto dolgo, novo, moderno tlakovano in urejeno prometno žilo od kolodvra od mestnega parka po Kopitarjevi ulici, Zrinjekega trgu in Maistrovi ulici. Tlakarji pa so se včeraj preselili iz Kopitarjeve ulice na Pobreško cesto, ki jo tlakujejo na odseku med Kralja Petra trgom in Tržaško cesto.

Gradbena delavnost v Mariboru še ni zapla. Pokojninski zavod je že začel zidati svojo stanovanjsko hišo v Krekovi ulici. Na gradbenem uradu so vložene prošnje še za sledeče stavbe: Frančiška Berg, soproga industrijalca bo zidala v Vilharjevi ulici 10 dvonadstropno stanovanjsko hišo za 720.000 din; zasebni uradnik Maki Kašman iz Pobrežja bo zgradil v Ljubljanski ulici 24 enonadstropno vilo za 220.000 din; strojevodja drž. žel. Matevž Jerina iz Crete pri Slivnici bo zidal v Dalmatinski ulici 17 visokopritlično vilo za 112.775 din.

Ubijalec se je sam prijavil. Poročali smo že o žalostnem dogodku, ki se je preteklo nedeljo zvečer pripetil pri Sv. Martinu pri Vurbergu. 19letni pastir Petek Mirko je zaklal z nožem na cesti trgovskega pomočnika Pečarja. Oba sta bila udeležena pri letem gospodarju, trgovcu in posestniku Kostajnsku pri Sv. Martinu. Ubijalec je po zločinu pobegnil ter se do srede skrival. V sre-

do pa se je sam prijavil orožnikom v Dupleku. Pravi, da ga je Pečar sam ustavil ter ga iz šale porival eem in tja po cesti. Ker pa mu je pri tem zbil z glave klobuk ter ga pohodil, je potegnil nož ter Pečarja zabodel. Ni imel namena, da bi ga zadel v prei, temveč v roko. Ubijalec je na elabem glasu ter je že kot šolar nekoč zabodel svo- jeja tovariša in ga močno ranil, lanske leto pa je napadel nekega fanta ter ga hudo pretepel. Fanta so orožniki izročili mariborskemu sodišču.

Vsa rebra si je polomil. Pri Sv. Lovrencu na Pohorju se je nevarno poškodoval žagar Franc Uran. Padel je z žage precej globoko na hlode ter si je na desni strani pri polomil vsa rebra.

Gledališče

Petek, 10. nov.: zaprto. (Gostovanje v Celju.)
Sobota, 11. nov., ob 20: »Celjski grofje«.
Red A.

Celje

Fantovski odsek Celje I. je imel v sredo zvečer svoj 3. redni letni občni zbor. Iz poročil posameznih odbornikov smo videli, da je odsek v pretekli poslovni dobi oživel in napredoval ter združil vse naše dobre fante v močno falango zavednih članov naše mladinske organizacije. Tudi število podpornih članov je v pretekli dobi naraslo. Mladina je na zborovanju izrazila željo, da bi se vezi med članstvom in starešinstvom poživile, ker bi to bilo organizaciji le v korist. Predsednik br. Germek Jakob je poročal, da je bilo v pretekli poslovni dobi 42 rednih sestankov, na katerih so predavatelji razpravljali o prosvetnem in narodnem delu. Sestanki so bili dobro obiskani. Ob zanimivih predavanjih je bila društvena soba dostikrat premajhna in nabito polna. Čez zimo so člani predelali vso prosvetno stvarino in se udeležili tudi okrožnih »prosvetnih« tekem. Zaradi ustanovitve novega FO v Gaberju je število članstva nekoliko padlo, ker so mnogi člani iz okolice prestopili v FO II. Blagajnik br. Vrečar je poročal, da je imel odsek v preteklem letu 40.045,50 din prometa. Nato so poročali še načelnik br. Vodusek, vodja naraščaja br. Jazbec in gospodar br. Paj. Poročilo vodje mladcev br. Kokota je prečital predsednik br. Vrabl Tone. Na predlog revizorja starišine br. Šeka je po predsednikovi zaključni besedi dobil ves odbor absolutorij. Pri volitvah je bil izvoljen nov odbor s predsednikom br. Vrablom Tone- tom na čelu. Na zborovanju je bilo obenem sklenjeno, da pride v odsekovni odbor kot zastopnik starešinstva član starešinskega kluba.

Inž. Ivan Marek zapušča Celje. Po odloku gradbenega ministrstva je postavljen za in- spektorja gradbenega ministrstva 3. skupine 2. stopnje dolgoletni šef tehničnega oddelka na okrajnem načelstvu v Celju g. inž. Ivan Marek. G. inšpektorju, ki je bil vso vojno dobo na okrajnem načelstvu v Celju in bil vseskozi korekten uradnik, želimo na novem službenem mestu obilo uspehov pri njegovem delu.

Dravi ob 8 bode Mariborčani uprizorili v celjskem mestnem gledališču opereto »Navihankoc«. Vabljeni!

Važno za splavarje iz Savinjske doline. Splavarji iz Savinjske doline so morda spre- gledali odlok generalne direkcije drž. železnice v Belgradu, ki je na prošnjo Zadruga splavar- jev iz okrajev Gornji grad in Dravograd, po- daljšala vožno ugodnost po železnici. Splavarji naj si nabavijo primerne fotografije, da jih bo direkcija drž. železnice potrdila. Prosimo bral- ce, da na to opozore splavarje.

V šmarjeti pri Celju je umrla 68-letna posestnica Zumer Terezija. Naj v miru počival!

V podružnici »Slovenec« v Celju dobite srečke loterije ZSD v Petrovčah.

Učitelji — upokojenci iz Celja in okolice bodo zborovali v soboto 11. novembra ob 4 po- polodne v Nabavljalni zadrugi.

Kongregacijski sestanek celjskih gospa bo v nedeljo ob 6 zvečer pri šolskih sestrah. Obi- čajna družbena sv. maša pa bo v torek.

Davčna uprava v Celju razglašja, da je rok za vlaganje zgradarinskih prijav določen od 1. do 30. novembra t. l.

Podporno društvo za revne otroke v Ga- berju pri Celju se zahvaljuje g. Josipu Heim- rathu za podporo 200 din. Odbor se priporoča in prosi tudi ostale, da podpro to potrebno akcijo.

Iz Delavske zbornice v Celju. Predsednik sosveta Delavske zbornice v Celju g. Dolinar je zaradi bolezní podal ostavko na svojo funk- cijo, zaradi česar je Delavska zbornica v Ljub- ljani imenovala v članstvo sosveta g. Žagarja Janka iz Celja.

S celjskega trga. Zaradi suše v naših kra- jih in še zaradi pospešenega izvoza življenj- skih potrebščin je cena krompirja in fižola na celjskem trgu zelo narasla. Kilogram krompi- rja stane 1,50 din in verjetno se bo ta cena še dvignila. Fižola pa letos na celjskem trgu sploh primanjkuje. Prav tako so se tudi cene sadju nekoliko zvišale.

O nesreči na železniškem prelazu v po- daljšku Vipavčeve ulice, kjer je v sredo ob četrt na sedem treščil Weinbergerjev šofer A. Kunej z osebnim avtomobilom v tovorni vlak, ki ga je vlekel okrog 200 m daleč do Vehovar- jeve tovarne, je poročal »Slovenec« že včeraj v svoji drugi izdaji. Pri karamboli je dobil šofer le večjo rano na levi roki. Zdravi se v celjski bolnišnici.

Največja tragedija naša doba, nepozabna MARIA STUART Katarina Hepburn v prekrasnem filmu borbe in trpljenja za pravico in enakovrednost žensk.

UPORNICA

I VI. prosvetni večer bo danes ob 8. uri v franc. dvorani. Na sporedu je proslava 400-letnice svetogorske božje poti. Za uvod bomo slišali romarsko pesem in deklamacijo o svetogorski Kraljici. Nato pa bo v besedi in sliki podal zgodovino in razgled s sv. Gore predavatelj g. dr. Ivo Cesnik. Brez dvoma bo to predavanje zanimalo vse obisko- valce sv. Gore. Predprodaja vstopnic pri Sfilgoju na vogalu Franc. ulica in pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7.

I Tablice za tombolo v Kranju ima v pred- prodaji tv. A. Gorec. V Ljubljani kupljena tablica bo imela še posebno ugodnost o kateri se prepi- čajte v izložbenem oknu pri A. Gorcu. Upošte- vajte tudi, da sta odšla iz fanske tombole oba avtomobila v Ljubljano.

O današnji Ameriki ter o potovanju skozi večino Združenih držav Severne Amerike bo pre- daval inž. Mitja Svigelj z mnogimi skioptičnimi slikami, tudi v naravnih barvah, v Franciškanski dvorani tekot tega meseca. Podrobnosti bodo ob- javljene.

Premiera največjega slovanskega filma »Zna- chor« v kino Matici. Uprava kino Maticje je ustre- gla številnim željam našega zavednega slovenskega

Poškodovan original

mednarodno pravo brez ozira na Boga ni varno

Odrzati mednarodno pravo s sidra božjega prava in ga dati prosto na razpolago državam — to ni nič drugega kot oropati ga njegovih odlik in moči in ga prepustiti nepreračunljivi zasebni in javni želji po dobičku; za vsem tem pa se skriva naklep, uveljaviti svoje pravice in zoper-vati pravici drugih.

Res pa je tudi, da po preteku časa ali vseh popolnoma izpremenjenih razmer, česar pa ob sklepanju nihče ni videl vnaprej niti ni mogel videti, kaka pogodba ali kako njeno določilo more postati za enega izmed pogodbenikov krivična ali le preveč težka, ali se vsaj zdi, da je taka, ali pa ne služi več namenu. Ako se kaj takega pripeti, pač ni dvoma, da se je treba takoj iskreno pogovoriti in pogodbo ali prenarediti ali pa jo nadomestiti z drugo. Če vnaprej smatramo pogodbo za nekaj plehkega in neresnega ali si molče pridržati možnost enostranskega jo kršiti, kadar bo kazalo — to pa bi zamorilo vsako medsebojno zaupanje med državami. In tako se izpodbija naravni red in zazijajo nepremostljivi prepadi, ki ločijo narode in ljudstva.

Danes, častiti bratje, že vsi z grozo gledajo strašno zmešnjavo hudega, v katero so privedle označene zmote in kar se je iz njih rodilo. Padle so drzne sanje o neomejenem napredu in kdor se še ni ovedel, ga drami iz omotičnosti bridka sedanost z besedami preroka: *Gluhi, poslušajte, slepi, glejte* (Iz 42, 18). Kar je bilo na zunaj videti kot red, ni bilo drugega kot grozeči prevrat: zmes moralnih pravil, ki pa so se odrgala od dostojanstva božjega zakona in so okužila vsa polja človeške delavnosti. Toda pustimo preteklost in obrnimo pogled proti bodočnosti, ki bo prinesla — kakor obljublja tisti, ki imajo v rokah usodo narodov — nov red, ki bo slonel na pravici in blagostanju, da se le potožejo sedanji krvavi spopadi. Ali pa bo ta bodočnost v resnici kaj drugačna, ali bo predvsem boljša? Ali bo novi mir in novi mednarodni red po koncu te vojne, prežet pravice do vseh, ali bo dihal iz njega tisti duh, ki daje svobodo in pomirjenje, ali pa bo žalostna ponovitev starih in novih zmot? Pritakovati popolne preusmeritve zgolj od vojne in od njenega končnega izida, je prazno, skušnja tako uči. Dan zmag je za tistega, ki je uspel, dan veselja; hkrati pa je tudi dan preizkušnje, ko se angel pravice bori z zlim duhom sile: srce zmagovalca kaj rado zakrke; usmerjenost in naprej gledajoča modrost sta mu slabost; naval ljudskih strasti, ki ga žene spomin na prestano trpljenje in žrtve, večkrat vzame oči tudi odgovornim in ne slišijo svarilnega klika človeštva in pravice, ki ga prevpije in zamori nečloveški: *gorje premaganim*. Nevarno je, da sklepi in odločitve, ki pridejo iz takega razpoloženja, niso drugega kot s pravico pokrita krivica.

Rešitve ni od meča

Ne, častiti bratje, rešitve narodom ni od zunanjih sredstev, od meča, ki more staviti pokoje miru, ne more pa ustanoviti miru. Sile in moči, ki bodo prenovile obličje zemlje, morajo vznikniti iz notranjosti, iz duha. Novi svetovni red in red narodnega in mednarodnega življenja — ko bodo potihnile sedanje žalostne in okrutne borbe — ne sme več sloneti na nezanesljivem pesku izpremenljivih in prehodnih pravil, ki so prepustena sedbi skupnega in posameznega samoljubja, ampak mora biti oprt na neomajni temelj, na nezlomljivo skalo naravnega prava in božjega razodetja. Od tod naj tudi človeški zakonodavec zajema tistega duha ravnotežja in oster čut moralne odgovornosti; ako namreč tega ni, se kaj lahko zgreši meja med zakonito rabo in zlorabo oblasti. Samo na ta način bodo njegove odločitve notranje trdne, plemenite in dostojanstvene in bodo imele tudi versko jamstvo in ne bodo orodje samoljubja in strasti. Kakor je res, da trpljenje, ki stiska današnje človeštvo, izvira deloma tudi od neuravnovešenega gospodarstva in borbe za bolj pravno razdelitev dobrin, ki jih je Bog dal človeku za življenje in napredek; še bolj res pa je, da je korenika tega zla mnogo globlja in sega na polje verozanja in moralnega pojmovanja; v postopnem odpadu narodov od celotnega nauka in vere, navad in pravi, ki jih je nekaj neutrudno in radosno gojila in pospeševala katoliška Cerkev, se je tudi teh temeljev lotila trohno, mora biti nova vajoja človeštva predvsem duhovna in verska, da bo rodila kaj sadov; izhajati mora tedaj od Kristusa kot iz svojega nepogrešljivega temelja, polna pravice in kronana z ljubeznijo.

Delo Cerkve za mir

Dopolniti to delo prerojenja je bistvena in materska naloga Cerkve, ki prilagodi svoja sredstva novim razmeram in novim potrebam človeškega rodu primerno. Oznanjevanje evangelija, kakor ji je naročil njen božji Ustanovitelj, ki vernikom kliče v spomin resnico, pravico in ljubezen, in prizadevanje, da te čednosti v dušah poženejo globoke korenine — to je najbolj vzvišeno in najbolj plodovito delo za pravi mir. To veličastno poslanstvo bi pač moralo dvigniti srca vseh, ki so vojskujoča se Cerkev. Pridružiti se delu za razširitev božjega kraljestva, ki se v vsaki dobi razvija na svoj način, s svojimi sredstvi, v mnogovrstnih in težkih bojih — to pa je zapoved, ki veže vsakogar, kogar je božja milost izrgala iz suženjstva satanovega in je bil v krstu poklican v božje kraljestvo. In če pripadnost k temu kraljestvu in življenje v njegovem duhu in delo za njegovo

piementem in neomajnosti — kar je prvo in poglavito — tu i apostolsko za razširjenje božjega kraljestva. Iz Evharističnih kongresov, ki so jih Naši predniki podpirali z vso ljubeznijo in skrbnostjo, in iz sodelovanja laikov, ki jim Katoliška akcija vliiva živo zavest njihovega visokega poslanstva, pritekajo tako bujni studenci milosti in moči, da jih v današnjih časih, ko so grožnje vsak dan bolj težke in so potrebe v trdem boju krščanstva s protikrščanstvom vsak dan večje, nikdar ne moremo preceniti.

Katoliška akcija

Ko moramo z žalostjo in srco opazovati, kako duhovnikov v primeri z njihovimi nalogami primanjkuje, ko vidimo, da se tudi danes še uresničuje Odršenikova beseda: *»Zelo je velika, delavcev pa malo«* (Mt 9, 37; Lk 10, 2), se nam sodelovanje številnih, gorečih in navdušenih laikov v hierarhičnem apostolatu prikaže v pravi luči kot predragocena pomoč v delu duhovnikov in obljublja tako mogočen razvoj, da upravičuje najlepše nade. Prošnja Cerkve, naj Gospod žetve *»pošlje delavcev na svojo žetev«* (Mt 9, 38; Lk 10, 2), je bila uslišana prav kakor zahteva nujnost našega časa, in namreč blagodejno nadomestuje in dopolnjuje preobremenjene in večkrat ovirane moči človeškega apostolata. Strnjene vrste mož in žena, mladenčev in mladenk se po naročilu vrhovnega pastirja in po navodilih svojih škofov z vsem ognjem svojih duš posvečajo apostolskemu delu, da bi pripeljali nazaj h Kristusu vse množice, ki so Ga zapustile. Naj njim gre v tem trenutku, za Cerkev in človeštvo tako odločilnem. Naš očeovski blagoslov, naša prisrčna zahvala in izrazi našega — upanja. Ti v resnici s svojim življenjem in s svojimi deli hodijo za praporom Kristusa Kralja in morejo reči s psalmistom: *»Pred Kralja polagam svoja dela«* (Ps 44, 2). »Pridi k nam Tvoje kraljestvo ni samo vroča želja njihovih prošnja, ampak tudi zvezda vodnica njihovega delovanja. V vseh družabnih razredih, v vseh slojih, v vseh družbah odpravljamo tiste, ki jim je zaupana visoka naloga, da si plemenita in zvesta srca vzvišenejši in tolažilnejši ne morejo želeli. To apostolsko delo v smislu Cerkve laika nekako posvečuje v »služabnika Kristusovega«, kakor lepo razlaga sv. Avgustin: *O bratje, kadar slišite Gospodovo glas: Kjer sem jaz, tam naj bo tudi moj služabnik — si pod tem ne mislite samo škofov in duhovnikov. Tudi vi morate biti vsak v svojem služabniki Kristusovi, z lepim življenjem, z deli usmiljenja, z oznanjevanjem njegovega imena in njegovega nauka komurkoli morete, da bo vsak družinski oče spoznal, da tudi v tem imenu dolguje svoji družini očetovski ljubezen. Zaradi Kristusa in večnega življenja naj vse svoje opominja, uči, vzbujaja in spori, jim izkazuje dobroto in jih napaja k redu. Tako bo v svoji hiši izpolnjeval dolžnost duhovnika in v nekem oziru tudi škofa — v službi Kristusa, da bi bil večno z njim«* (In Ev. Ioa., tract. 51. n. 13).

Družina v Katoliški akciji

V pospeševanju tega laičnega sodelovanja pri apostolatu, ki je v današnjem času tako važno, pa posebne naloge čakajo družino, ker upravlja dušne odločilno vpliva na mlajši rod. Ako bo na domačem ognjišču gorel svetli plamen krščanske vere in bodo starši oblikovali življenje svojih otrok po veri, bo brez dvoma tudi mladina rada in z veseljem priznavala Kristusu njegove vladarske pravice in se bo pogumno in junaško uprla vsem, ki bi Ga hoteli izgnati iz družbe in mu bogokletno vzeti njegove pravice. Kadar se cerkve zapirajo, kadar križ mečejo iz šol in učilnic, ostane kot po previdnosti božji družina zadnje in v nekem oziru nedotakljivo zatočišče krščanskega življenja. In neprestano se zahvaljujemo Bogu, ko vidimo toliko družin, ki verno izpolnjujejo to svoje poslanstvo in kljubujejo napadom in žrtvam. Tudi v tistih pokrajinah, kjer je vera v Kristusa združena s trpljenjem in preganjanjem, velike množice mladenčev in mladenk vztrajajo ob prestolu Odršenikovega in to tako mirno in odločno, da vzbujajo spomin na svetle zglede mučencev. Če bi bila Cerkev, učiteljice pravice in ljubezni, povsod dana tista možnost delovanja, do katere ima v moči božjega naročila sveto in nesporno pravico — kakšni veletoki milosti bi se razlili čez svet, kakšna luč bi obsevala duhove, kakšen red bi vzniknil v družbi, kakšne dragocene in ne nadomestljive sile bi pospeševale blaginjo človeštva! Koliko bridkih razočaranj bi bilo prihranjeno, kakšen spokojen mir bi nastal, če bi se družabne in mednarodne sile, ki si prizadevajo ustanoviti mir, v boju proti zasebnemu in skupnemu samoljubju dale voditi po neizčrpni smernici evangelija.

Cerkvi prosto pot!

Med zakoni, ki urejajo življenje vernikov, in zahtevami prave človečnosti, ni nobenega nasprotja, temveč se skladajo in drug drugega podpirajo. V blagor trpečega, duhovno in materialno tako do tal zrušenega človeštva si nihče ne bi smel želim kot: da bi sedanja stiska mnogim in mnogim odprla oči in da bi gledali Kristusa in poslanstvo njegove Cerkve v pravi luči in da bi se vsi, ki imajo oblast v rokah, odločili dati Cerkvi prosto pot, da bi mogla delovati med človeštvom in oblikovati redove po načelih pravice in miru.

(Dalje.)

KULTURNI OBZORNIK

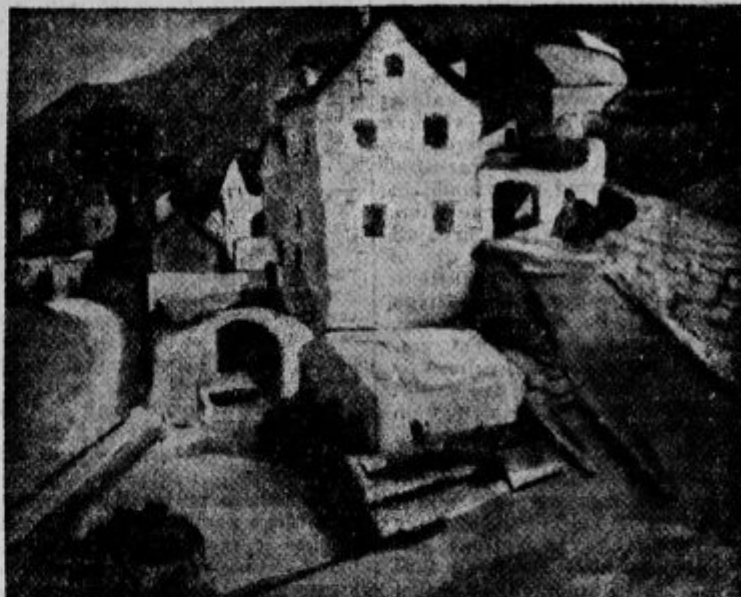
Pogovor s hrvatsko slikarico gđc. Š. Pažić

(Ob priliki razstave likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu)

Ko se je v nedeljo odpirala razstava likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu, kjer poleg skoraj vseh slovenskih umetnic razstavljajo kot gosti tudi umetnice iz Zagreba, Beograda in Sušaka, da tako poudarimo tesno zvezo, ki veže jugoslovanske umetnice med seboj, je bila pri otvoritvi tudi hrvatska slikarica gđc. Štefa Pažić, ki razstavlja v Ljubljani oljnathe slike in risbe, akvarele ter vzbuja pozornost med občinstvom. Dobil sem jo v Jakopičevem paviljonu in ji čestital k udeležbi in uspehu, ki ga bo gotovo deležna med Slovenci.

»Lepo, da je tudi Zagreb prišel v Ljubljano,«

tramo za edino nalogo prave narodne umetnosti. Za slikarja v Zagrebu je važno, da imamo tako lepe galerije, kakor je Narodna galerija ali Moderna, ki so nekako »večne« razstave. Kot mak razgibanega življenja hrvatskih slikarjev pa so pogoste razstave, ki so v raznih salonih, najbolj pa sedaj v »Domu likovnih umetnikov«, ki je bil lani odprt kot spomenik kralju Petru. Ob lanskem razstavi »50 let hrvatskega slikarstva«, ki je imela izreden uspeh in pomen, sem tudi prvič razstavljala, tako da je sedanja ljubljanska razstava umetnic doslej moja največja razstava. Prav

Štefa Pažić: Pejzaž. Oljnathe slika, ki jo hrvatska slikarica razstavlja na Razstavi likovnih umetnic v Jakopičevem paviljonu

sem ji omenil, pa je ona takoj omenila, da ni noben tujec v Sloveniji.

»Bila sem že na Triglavu, taborila ob Bohinjskem jezeru v tistih lepih, lesenih stajah ob Savici, med katerimi smo naši koč daljo ime »Vila Smehel« In koliko smeha je bilo tam in koliko lepot, ki jih ne bom pozabila. Tudi sem preživljala počitnice v Škofji Loki. Kakor vidite, Zagreb radi prihaja v Slovenijo, vsaj, kar se mene tiče. Da danes razstavljam s slovenskimi umetnicami, so krivi tudi ti živi stiki s slovenskimi slikarji. Moji tovariši na zagrebški akademiji so bili med drugimi Pregelj, Sajovic, Omerza, kipar Vajs, med starejšimi tudi Sedej, skupaj pa smo mnogo občeale s slikarico Baro Remčev, katero sem tudi nasledila na gimnaziji. Ona me je tudi povabila na to razstavo, ki sem se je z veseljem udeležila.«

Na vprašanje o umetniškem življenju v Zagrebu je gđc. slikarica rekla:

»Zagreb je znan kot ljubitelj in propagator umetnosti. V njem se ne zbira samo umetniki iz vse Hrvatske, temveč prav akademska šola privablja sem tudi Slovence ter tako utrjuje medsebojne zveze. Naši umetniki pa tudi mnogo potujejo v zapadno Evropo ter tako prinašajo v Zagreb moderne slikarske struje. Zagrebško umetniško življenje je zelo razgibano ter vsekakor na višini evropskega slikarstva. Seveda se v Zagrebu čuti močna hrvatska nota, ki prodira vedno bolj na dan in svetovne toke pohrvatuje, kar sma-

sedaj so v Zagrebu tri razstave, med njimi tudi »XIV. razstava hrvatskih umetnikov«, skupine, ki jo je prej tvorila Grupa Trojice. Umetniške razstave so v Zagrebu zelo obiskovane. Tudi privatna iniciativa pri kupovanju slik je precejšnja, vendar še ne takšna, kakršno bi pa Zagreb pri svojem materialnem bogastvu lahko predstavljal.«

»Zanimalo bi nas, kako so organizirane hrvatske umetnice?«

»Takoj moram povedati, da nisem organizirana v nobenem društvu umetnic. Večina slikaric pa je članjenih v »Klubu likovnih umetnic«. Razen tega kluba ne obstoji drug klub, ki bi imel za cilj stanovsko organizacijo umetnikov. Veliko je tudi neorganiziranih umetnikov, ki se ob priliki raznih razstav pridružujejo kateremukoli klubu kot gost. Nekaj podobnega je z menoj, ki prav za prav šele stopam v javnost. Kako bom uspeala, pa ne vem, dasi verujem v svojo umetnost kot vsak umetnik.«

Gđc. Pažić razstavlja v Ljubljani več risb ter akvarelov in oljnatih slik, med njimi tudi pokrajino, ki jo prinašamo v reprodukciji in ki je bila objavljena že v zagrebškem katalogu »50 let hrvatskega slikarstva«. Mladi umetnici želimo na pot kar največ uspeha, na pot, ki jo prav za prav začelja v Ljubljani na tej razstavi likovnih umetnic, ki je sedaj v Jakopičevem paviljonu, kjer predstavlja zagrebške umetnike kot hrvatski gost naših likovnih umetnic.

Karlova univerza v Pragi — prešla v nemške roke. Dne 5. novembra se je vršila v praškem stanovskem gledališču, ki so ga Nemci zopet prekrstili v nemško gledališče v Pragi, velika svečanost, pri kateri so spremenili češko Karlovo univerzo v »Deutsche Karls Universität in Prag«.

Slovenski prevod Machovega Maja v češkem tisku. Češka javnost, kolikor sedaj moremo po časopisnih ocenah, ki so izšle v »Češkem slovcu« (Berkopce), »Lidovih novinah«, »Poledniku«, »Narodnih listih«, »Našincu«, »Razgovorih o knjiha«, je prevod Machovega Maja, ki ga je izdala Bibliofilska založba v Ljubljani v prevodu T. Debeljaka ter opremi in ilustracijah Mihe Maleša, toplo pozdravila ter je celo časopis »Razgovor o knjiha« končal svojo oceno z besedami: »Zahvaljujemo se zanjo bratom Slovincem in ne bomo pozabili.«

Prof. dr. Jul. Heidenreich, naslednik prof. Mukka na stolici južnoslovanske književnosti v Pragi, pa je napisal za literarno prilogo »Lidovih novine« (Literarni pondělí 23. okt. t. l.) članek »Machov Maj slovenski«, iz katerega posnemamo samo nekaj misli. Začenja: »Zapomnimo si: največje in z največjo ljubeznijo se nas danes spominjajo za mejami Slovinci! Za nešteti dokazi nov dokaz! Machov Maj, ki je izšel v »teh težkih dneh za uteho in spomin v neprekosljivem razkošju (honosný přepých). O prevajalcu T. Debeljaku pravi, da je združil pri prevodu »izbrušeni umetniški okus s strokovno znanostjo literarnega zgodovinarja«. Dalje podaja vsebino in pomen njegovega uvoda ter strne oceno prevoda v besede: »Debeljakov prevod Machovih verzov je ohranil zvesto in izrazilo vso njihovo godbenost z virtuoznim čarom zvokov in lahko igravostjo ritma. Prirojeni jambski metrum slovenščine je seveda prav primeren za ritmično osnovo. Poslušajte, kako melodiozno točno zveni začetek Maja v slovenščini! (Tu citira uvod.) Prav tako lahko se je posrečilo prevajalcu obvladati tudi druge težke partije Machove skladbe, zlasti slavno kaskado metafor v zadnjem spevu Maja.« Nato pa preide na oceno Malešev opreme: »Kar pa daje še posebno ceno in kar izvirno bogati machovsko literaturo sploh, je likovna okrasitev slovenskega prevoda. Miha Maleš, eden izmed najboljših slovenskih slikarjev mladega rodu, znan tudi pri nas, je pristopil k Machu z romantično navdahnjenimi čuti in s kongenialnim razumevanjem revolucionarnega svojstvenega umetnika. Njegova slikarska vizija Maja nima v sebi nič sentimentalnega, akademskega in polizanega. S krutimi kretnjami polnokrvnega oblikovalca zajema edinstveno življenje in kretnje, bolest in trpljenje, notranji razvrat in obupajoči nemir notranje tragedije Viljama, Jarmila in Macha. Maleš je bral Maj po svoje in tudi grafično naznačil odstavke teh verzov, ki so ga najbolj ganili. Njegove ilustracije, risbe in gravure dokazujejo zno-va, kako je Macha čudežno živ in moderen umetnik — in kaj vse lahko beremo v njem, če prevedemo slikarjevo oko njegove metafore v lik in

barvo. Morda se nam tak Maj zdi na prvi pogled preveč nemiren, toda kmalu se uklonimo novemu pojmovanju: Da, to je resnični in pravi Macha, kakor ga je občutil jugoslovanski temperament! Ko tako omeni Malešovo opremo, samo vzdihne: »Škoda, da je ta krasna in razpisno luksuzna slovenska knjiga taka bibliofilska redkost! Morali bi jo imeti in hoteli bi jo imeti vsi češki ljubitelji Maja!

Naše osrednje ognjišče:

»Slovenski dom« naloga letošnjega leta!

Klavirski virtuoz Ignac Friedman, ki je s velikim uspehom koncertiral v Ljubljani